

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ŐRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postafakarék-pénztári cskek száma: 25.342
--	--	---	---------------------	---

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

A zupás.

Már csak mint emlékről beszélhetünk róla. Nemrég még itt élt közöllünk s hogy a múlté lett, kiadós lépést jelent előre, vagy ha jobban tetszik: löffelé. Nem akarjuk elvenni a multnak ettől a sokal csipkedett és eléggé talán soha nem értékelt katonalipúsától azt, ami megilleli: a meghecsülést és elismerést, mert a maga korában nagyszerű katona volt a zupás. Hogy elmúltának mégis örülünk, csak azt jelenti, hogy azóta még jobb nevelődött a helyébe.

Ki és mi volt tulajdonképpen a zupás? Nevét onnan vette, hogy amikor a régi, szép idők dalosvirágos, de mégis olyan nehezen várt három kis esztendejét leszolgálta, nem büjt ki a többiekkel együtt az angyalbőrből, hanem eljegyezte magát a kincstári levessel: a zupával. A magyar ember szólás módjában ez különböztette meg a továbbshozgától a többiektől, akik csak záros határidőre szegődtek a zupa mellé, hogy aztán visszatérjenek a lebbecshez, szalomnához, kinek mire futotta.

Egyebekhez pedig a zupás annyiban különbözött a többi katonától, hogy értelt a hivatalos írás ludományához s mivel a katonaelel hivatásának tekintette, nem maró dilettéségeken és esinyeken törté mindig a fejét, hanem vasszorgalommal, acélos marokkal s mindenkéltől pedig felülmúlhatatlan lelkiismeretességgel végezte azokat a fegyelemkezelési és más, többnyire alaki feladatokat, amelyeket tisztjei rábíztak. Szolgálatának idején nem kívánt tőle ennel többet; de ezt aztán nyugodtan rá lehetett bízni. Szohrol érdemelt érte a hadimúzeum legszebb helyén.

Alakjához a régi katonalmior ezer szála füződik, de éppen ez a humoros szeretetreméltósága mutatja, hogy a mai súlyos idők komoly követelményei nek már nem felelhetne meg.

Ma a követelmények a multak embere fölé nőttek, a polgári életben csak úgy, mint a katonaeletben. Felkészültséget, tudást, felelősségvállaló önállóságot és öntevékenységet követel a kor, különösen a magyarság mostani, történelmi sötét, terhes kora. A népek versengése hallatlanni nekifeszült s különösen nagy a versengés a technika minden ördögösségével is bővítt katonai téren. Ma már az altisztnak lényegben is képzett szakembernek, a tiszt önállóságra nevelt helyettesítőjének kell lennie.

A modern harcászati elvek a legénység értékelé-

sét is megváltoztatták. Régebben a legénység csak tömegben jelentett harci értéket; ma minden embernek megvan a maga külön szerepe, helye, száma a rajon helül is. Ma már nem lehet nagy egységekkel vezényszóval, tömegszerűen vezetni, kis egységekre kell a csapatot tagolni s ezeknek az önálló feladatokra is kiképzelt kis egységeknek a vezelésére intelligens, válságos helyzetekben gondolkodni, parancs nélkül is intézkedni és eselekedni tudó altisztekre van szükség.

A ma szolgálata nemesak a szaktudást, de a hozzávaló intelligenciát is megköveteli az altisztlől és alapjában ez különbözteti meg a régi zupástól. Az altiszti állás és az intelligencia nem összeférhetetlenek, mert az intelligencia alapjában véve független az iskolai képzéstől, a diplomától; minden ember, aki a született képességeit, értékes ösztöneit a maga hivatásában hasznosítani tudja, akiben önálló gondolkodó- és intézkedőképesség van, elfogadhatjuk intelligensnek. Hogy aztán az intelligenciának is fokozatai vannak s hogy az intelligenciát a felmüveltek tudákoskodásával nem szabad összekeverni, azt jól tudjuk, s tudnia kell az altisztnak is.

Ezzel a felismeréssel, a fokozott követelményekkel és a nagyobbértékű teljesítményekkel párhuzamosan fejlődött az altiszti kar szociális és állami társadalmi helyzete, nemesak a hadsereg keretében, hanem a polgári társadalomban is, amely finom ösztönével megéri és méltányolja az ilyen változásokkal. Ezért van az, hogy a mai altiszlet a polgári társadalom sokkal komolyabban és magasabban értékeli immár történelmivé lett elődjénél, a zupásnál. De ezért van az is, hogy az eddiginél hosszabb és nehezebb út vezet el odáig, amíg ma valakiből altiszt lehet.

Igy is van rendjén. Ha az értékelés nagyobb, legyenek a követelmények is fokozottak. Az altiszti kar új helyzete még a fejlődés állapotában van, az altiszteken múlik, hogy ezt a talajt megszilárdítsák a lábuk alatt. Ehhez azonban sokat kell tanulniok, fejlődniök s nemesak a fizikai harcsczközökkel, de a szellemi fegyvereivel az önképzés minden eszközzel harcolniok, mert máskülönben a rohanó kor mellett menthetetlenül visszazuhannak.

És ha a mai altiszt személyéhez füződő eme kívánalmakhoz még hozzászámítjuk azokat a követelményeket, amelyekel a mi csendőrségi hivatásunk külön is támaszt, szeretettel és kedves emlékezőssel bír, de végleg be kell látnunk, hogy már nincs helye az altiszti karban annak, aki ma is hajlamos lenne beérni azzal, hogy a világ csak haladjon, de az ő számára a hivatásával való kapcsolatol ezután se jelképezze egyéb, mint egy koudér zupa.

A természettudományok és a technika fejlődésének befolyása a bűnözésre és a nyomozásra.

(Befejező közl. mény.)

A Stereo fényképezőkészülékek egyszerre két felvételt készítenek. A felvételek egymás mellé helyezve és ú. n. panorámakészülékben szemlélve, térbeli képet mutatnak, azaz a képeknek mélységük is van. Fontosabb helyszínekről készült térbeli felvételek a helyszínt szemléltetőbben örökítik meg.

Megfigyeléseknél szükség lehet arra, hogy személyekről vagy helyzetekről észrevétlenül fényképfelvételt készítsünk. Erre a célra ma már a legkülönbözőbb alakú és berendezésű, ú. n. detektív-készülékek állnak rendelkezésre. Vannak kalapba, gomblyukba, botba, esernyőbe szerelhető miniatűr fényképezőkészülékek, melyekkel oldalt álló személyekről is lehet észrevétlenül felvételt készíteni. A laboratóriumban folyó tudományos fényképezési munkára tökéletes műtermi fényképezőkészülékek, nagyító- és reprodukálókészülékek, színszűrők szolgálnak.

A fotográfia segédeszközeit képezik a mesterséges fényforrások, ilyenek: műtermi munkáknál különböző berendezésű izzólámpák és reflektorok, a helyszíni felvételnél pedig, ha villanyáram rendelkezésre áll, szintén reflektorok, egyébként a magnézium villanólámpa, úgy, hogy a fényképezési helyszínrögítésnek sötétségben sincs akadálya.

A vetítőkészülékek kriminalisztikai jelentősége a nagyarányú felnagyításban rejlik. Ujjnyomösszehasonlítás ké-

tes eseteiben pl. az ujjnyomokat epidiaszkop segítségével kivetítik és az összehasonlítást a nagy, vetített képen eszközlik.

A csendőr nyomozó alosztályok fényképészeti felszerelését tökéletesnek mondhatjuk. Többféle, kisebb-nagyobb helyszíni fényképezőkészülékekkel vannak felszerelve, belső févételekhez nagylátásúgü lencsékkel. Az alosztályok ezenkívül különféle detektív-kamrákkal is el vannak látva. Laboratóriumaik mindazokat az eszközöket, anyagokat és berendezéseket tartalmazzák, melyek a felvételek kidolgozásához, másolásához, nagyításához szükségesek. A nyomozó-osztálynak ezenfelül Fingerprint-rendszerű, speciális ujjnyomatfelvevő kamarája, műtermi készüléke, stereokamarája, panorámakészüléke, epidiaszkopja, továbbá mozgófilm felvevő- és vetítőkészüléke is van; utóbbiakkal a budapesti alosztály már több szép és tanulságos oktatófilmet készített és mutatott be. A bűnügyi laboratórium el van látva mikro-fotografáló felszereléssel is.

A kriminaltechnikai laboratóriumok igen jól használható eszköze az ú. n. analizáló kvarclámpa. Az ultraviolet sugarak az emberi szem számára láthatatlanok, de anyagok velük megvilágíthatók. Ezek közül több anyag fluoreszkáló vagy foszforeszkáló jelenségeket mutat. E jelenségek annál szembeötlőbbek, minél tökéletesebben sikerül az ultraviolette kísérő egyéb fényt kirekeszteni. Lehmann 1910-ben olyan üvegből készült fényszűrőt konstruált, mely a rövidhullámú ultraviolet sugarakat teljes egészükben keresztülbocsátja, ezzel szemben a hosszúhullámú ultraviolette sugarakat és az egyéb, emberi szem számára is látható sugarakat elnyeli. Ennek a színszűrőnek a felhasználásával készül az ú. n. analizáló kvarclámpa. A lámpa légüres, higanyal megtöltött kvarccsőből áll, melyen keresztül villamosáramot vezetnek.

Fehők az égen ...

Fehők az égen

*Szeliden szállnak, bánatra verve,
Ki tudja honnan, ki tudja merre?*

*Fehők az égen habos fehérek,
Rubintban égők, drága szép selymek,
Égi színjátások, kikre felmosolyg
A játéktalan bús földi gyermek,
— Ti vagytok úgy-e a halott Hadúr
Volt kísérte — bujdosó lelkek —
S hordjátok szépen bitangul bomlott
Királypalástját, amit nem mertek
Sár-földre lopni bitorló kezek ...*

*Mert égenjáró a magyar bánat,
Szelid, szomorú, szűz felhőcsapat,
De ha — majd támad tisztító szélvész,
Gyűlve-gyűlt harag világró dagad,
Akkor lesztek majd ijesztő árnyék,*

*Villámostorral sujtó fürgeteg,
Fájásnak, dühnek típrő paripái,
Gazságot döntő-sópró görgeteg,
Lesztek feltámadt Hadúr katonái,*

*Akik tudjátok: honnan és merre,
S miért vagyunk mi rabságba verve,
— Felhők az égen!*

Vitéz RÓZSAS JÓZSEF
százados.

Dorozslay tekintetes úr tolvaja.

Írta: NYÁRY LÁSZLÓ.

Duruzsoló kandalló előtt ült az esti félhomályban Dorozslay tekintetes úr. Nyomkodta hüvelykujjával a hosszúszerű pipába az égő parazsat, pedig a pipa nagyon becsületesen pöfékelt. Nem ott volt a hiba. Az ilyen fölösleges mozdulat a tekintetes úrnál már gondolkodást jelentett. Rágódott Dorozslay utram valamin nagyon. Néha morgott is, láthatóan nem tetszett neki valami.

— De ki lehet és mér lop? — morfondirozott magában, — mer' a' biztos, hogy nem idegen.

Az eset úgy volt, hogy valaki a magtárból rendszerezen lopkodta a búzáat, meg a zabot, meg ezt, meg azt. Nem sokat, de elvittek néha egy-egy zsákra valót. Igaz, ahol kétezer hold eresztí a magot, nem számottevő, de Dorozslay tekintetes úrnak nem tetszett az eset. A cseléd-ség is fihér kenyeret eszik, mindnyúját ellátja mindennel, szereti az embereit, úgy látszik, azok is őt, hát akkor ki lop és mért? Új cseléd nincs is, valamennyi húsz, meg harminc éve szolgál nála. A falubói is ki lehetne, de még

A villamosáram a higanyt izzó gőzzé változtatja át, mely ilyen állapotban ultraviolet sugarakban igen gazdag fényt bocsájt ki magából. A kvarcégő zárt szekrénybe van építve, melynek alsó része ú. n. sötétzűrővel van ellátva. A sötétzűrő egészen különleges összetételű üvegből készül, mely a kvarclámpa fényét a már említett módon megszüri úgy, hogy az aláhelyezett vizsgálati tárgyat csupán a rövidhullámú ultravioletsugarak világítják meg.

A kriminalisztikában a kvarclámpa segítségével igen jó eredményeket érhetünk el láthatatlan írások, eltávolított bélyegzők, kirádirozott szövegrészek láthatóvátételével, papírosok megelőzőleg történt vegyi kezelésének kimutatásával és sok olyan esetben, amidőn anyagok különbözőségének vagy azonosságának kimutatása képezi a feladatot. Ha valaki pl. pénzeslevél pecsétjeit eltávolítja és a pecsétet színre azonos, de anyagösszetételre eltérő pecsétviaszsal pótolja vagy egészíti ki, a kvarclámpa ezt az emberi szem számára tökéletes sikerrel járó csalafintaságot azonnal leleplezi, mert az ultraviolet fényben a különböző, bár egyszínű pecsétviaszfajták, a világos narancsszínűt kezdve egészen a sötétfekete színig, fluoreszkálnak. Ha valaki borítékot bont fel és azt újból leragasztja, az eredeti és a pótlólag alkalmazott ragasztószer eltérő fluoreszkálásban fog mutatkozni, a dextrin pl. élénk kéken, a szindetikon zöldesen, a gummiarabikum pedig egyáltalán nem fluoreszkál.

Egy hamisító különböző dolgok íránt levélben érdeklődött az egyik pénzügyintézetnél. A befutott levélbeli válaszok szövegét vegyileg eltávolította, kivéve a borítékon és levélpapíron látható cégjelzést és az aláírásokat. Ezeket a cégjelzett és eredeti aláírásokkal ellátott papírokat azután egy másik banknál, más országban, tetemes összegre kiállított hitellevelek elnyerésére használta fel. Ezeket az iratokon

a környékről se. A járásban majd mindenkit ismer névszerint. Ha valaki kérni jött hozzá, még nem küldött el senkit üres kézzel.

Végiggondolta ezt Dorozsly tekintetes úr s nyomban elhatározta, hogy ő már többet nem leskelődik, csendőrkéze juttatja az ebadta fattyát. Át is telefonált az őrsre. Kérte Rojkó tiszthelyettes urat, látogatná őt most meg, valami megbeszélni valója volna vele.

Rojkó tiszthelyettes nem sokára bejelentette magát.

— Örvendjünk a szerencsének, tiszthelyettes uram, úgyis rég nem volt nekünk egymással dolgunk. Foglaljon helyet.

Dorozsly tekintetes úr rátért a tárgyra. Elmondta az észleleteit, majd hozzátette:

— Nem tudom, hogyan fogják meg a dolgot, de nem szeretném, ha nagy kázust csinálnánk az esetből. Tudja, tiszthelyettes uram, a Dorozsly kúrián emberemlékezet óta nem járt csendőr.

— Hát így egy kicsit nehéz lesz a dolog. Ámbár azt tetszett mondani, hogy reggelenként észlelte a hiányt, tehát valószínűleg éjszakánként hordják el a zsákmányt.

— Én is azt tartom. Mert már azt is megfigyeltem, hogy este, ha bezárom személyesen a magtárt, reggel megént látom, hogy hibádzik valami.

Még beszélgettek egy darabig magáról az esetről, meg egyről-másról is. Mikor már estefelé járt az idő, Rojkó tiszthelyettes elbúcsúzott a szívélyes házigazdától.

Másnap az őrsön behívta az őrsirodába legügyesebb csendőrt, Venczel törzsrőrmestert, meg Karikást. Karikás ugyan még próbacsendőr volt, de hadt tanuló. Eszes legénynek ismerte, akinek hasznát lehetett venni. Elmondta a kényes ügyet és a lelkére kötötte Venczel

a kvarclámpa fényében a vegyileg eltávolított eredeti szöveg erős fluoreszkálással tűnt elő, míg a szem számára teljesen láthatatlan volt. Egy másik alkalommal lepecsételt pénzeslevél tűnt el. Sikerült egy gyanúsítható személyt kikutatni, kinek a zsebében levő por és tisztátalanság között pecsétviaszrészecskéket talált. Ezeket és azt a pecsétviaszot, mellyel a feladó a pénzeslevelet lezárta, a kvarclámpa fényében vizsgálat tárgyává tették. Mindkét pecsétviasz teljesen azonos fluoreszkálást mutatott. Gyanúsított azzal védekezett, hogy a pecsétviasztörmelék a saját használatában levő pecsétviasztól származik. Most már ezt is megvizsgálták a kvarclámpa segítségével, de a gyanúsított vesztére, mert ez a pecsétviasz teljesen elűtő színben fluoreszkált.

A kvarclámpát eredményesen alkalmazhatjuk olyan esetekben is, amikor nagyobb felületeket kell általában megvizsgálni; foltok, pecsétek, mint sperma, vizelet, vér, izzadság, festékek létezésére nézve. A kvarclámpa kimutathatja a pecsétek helyeit, mire ezeket gombostűvel a fényben megjelöljük s utána mikroszkóppal vagy vegyelemzéssel közelebbről megvizsgáljuk. Ezt az eljárást eredményesen alkalmazták egy díványhuzat megvizsgálásánál, amikor egy orvost azzal gyanúsítottak, hogy egy női páciensén nemi erőszakot követett el, egy másik esetben egy előszobában levő kókuszgyékényt vizsgáltak így meg, amelyen egy pederszta természetellenes üzelmét szokta üzni. Ma már van olyan készülék (luminescens mikroszkóp), mely az ultraviolet fényvel megvilágított anyagok egyidejű mikroszkópiai vizsgálatát lehetővé teszi.

Olyan kérdésekben, melyeknél fontos bizonyító szerep jut a színek megkülönböztetésének, újabban egy mikrospektograph elnevezésű, érzékeny műszert használnak, mely az

törzsrőrmesternek, hogy nagyon vigyázzon, Dorozsly tekintetes úr intenciója értelmében járjanak el.

Venczel törzsrőrmesternek ezt nem is igen kellett mondani. A legügyesebbek közül való volt, értette a mester-ségét.

A nyomozás napokig eredménytelen volt. Nagyon bosszantotta már Venczel törzsrőrmestert is, meg Rojkó tiszthelyettes is. Mikor már egy hét is eltelt, a tiszthelyettes nagy reverenciával felhívta telefonon Dorozsly tekintetes urat és legnagyobb sajnálatára beszámolt, hogy a leg gondosabb nyomozására sem sikerült még eddig semmi pozitívumot szerezni. Azt válaszolta a tekintetes úr, hogy ez nem tesz semmit, mert néha napokig, sőt hetekig nem vesz észre semmi változást. Ámbár — úgymond — a napokban észlelet ismét valami hiányt.

Rojkó tiszthelyettes bosszúsán tette le a hallgatót és fokozottabb munkára serkentette a járőrt.

Venczel törzsrőrmester éjjelt nappallá téve folytatta nyomozását.

A lombjukat hullató fák reggelente dércsipe levelekkel terítették be az anyaföldet s a késlekedő tél előrevetette csipős fogát. Különösen éjjelente volt nehéz a levegő. Az őszt sirató hajnali szél már a tél hidegét vágta az ember arcába. Istenkísértés volt ilyenkor éjszakákat a szabadban tölteni.

Venczel törzsrőrmester meg Karikás nem tágitottak. Hallották, hogy a tiszthelyettes úrnak mit mondott a tekintetes úr. Restelték az esetet.

El is határozták, hogy más figyelőhelyet keresnek maguknak. Ez éjjel addig kutattak a magtárak körül, míg egy padlásfeljáróra nem akadtak. Fel is húzódtak a padlásba, mert úgy találták, hogy ez is kitűnően alkalmas figyelőhely. Az egész magtárt jól látni innen.

egyed színek és színárnyalatok fényhullámhosszának hajszálpontosságú lemérését engedi meg és így lehetővé teszi az egymástól legcsekélyebb árnyalatban is eltérő színek kétségtelen megkülönböztetését.

Csendőrségi nyomozóosztályunk bűnügyi laboratóriuma is fel van szerelve analízáló kvarcámpával, mely már sokszor nagy segítségére volt a laboratóriumban folyó vizsgálatoknak és kísérleteknek.

A helyszíni nyomok és bűnjelek felkutatása és rögzítése tökéletes összeállítású, meglehetősen terjedelmes technikai felszerelést kíván meg. Ennek megfelelően a nyomozó hatóságok ma már olyan, ú. n. helyszínelő gépkocsikat állítottak szolgálatukba, melyek a felszerelést a személyzettel együtt gyorsan a helyszínére szállítják. A budapesti csendőri nyomozó alosztály helyszínelő gépkocsija teljesen modern, tökéletes és gyakorlatias berendezésével, beépített sötétkamrájával, rádióvevő- és vezetékes távbeszélőkészülékével és gondosan összeállított helyszínelő felszerelésével nemzetközi viszonylatban is az ilyen gépkocsik mintájául szolgálhat.

A helyszíni nyomrögzítés céljait szolgálják az ú. n. mintázóeljárások is. E célra a legkülönbözőbb anyagokat, mint gipszet, enyvet, ként, különböző kompozíciókat használhatunk, melyek közül legtekélyesebbnek dr. Poller Alfréd osztrák orvos találmánya, a Negocoll és Hominit nevű mintázóanyagoknak nevezhetők. Különleges nyomok, pl. porban, vagy ehhez hasonló nem szilárd és összeálló anyagokban levő nyomok rögzítésére a Müllner-féle kombinált gipsz- és alkoholfúvó-eljárás is említést érdemel. A nyomozó alosztályainknál és a nyomozóosztály laboratóriumában mindkét anyag, illetve eljárás használatban van.

Néhány hónappal ezelőtt egy betörés színhelyén a tettes sajtba harapott. Gyanúsítható személy egyelőre nem

volt. A sajtban látható fogsornyomot a wieni Poller-laboratórium lemintázta. Hetek mulva a nyomozásnak sikerült gyanúsítható személyt találni. A sajt azonban már teljesen össze volt száradva és repedezve, a benne levő fogsorbenyomat ilyképpen alakra és méretre nézve teljesen megváltozott és nem képezhetette többé összehasonlítás tárgyát. A fogsor és gyanúsított fogsorának összehasonlítása azonban a Poller-mintázat segítségével történt, ez eredménnyel is járt és gyanúsítottat beismerésre bírta. A Poller-féle anyagoknak a nyomozásoknál való felhasználásán kívül jelentős szerep jut a kriminalisztikai oktatás terén is, amennyiben az ezen anyagokból készült szemléltető oktatási segédeszközök a szakoktatást nagy mérvben támogatják. Bűnügyi laboratóriumunk Poller-anyagokból a közvetlen közelről leadott lövés hatását, akasztási barázdát, szemléltető és ehhez hasonló oktatási segédletsorozatokat készített az örsparancsnokképző iskola és a járőrvezetői tanfolyamok részére.

A bűnügyi nyomozás célja adatokat összegyűjteni az elkövetett bűncselekményre és a tettes kitérére vonatkozólag. Nem elegendő azonban egy embert gyanúsítottként megjelölni, hanem a nyomozás feladata kétségtelenül tisztázni azt is, hogy ki ez az ember. Az első látszatra ez igen egyszerű feladatnak tűnik fel, pedig a régi időkben, eszközök hiánya miatt sokszor megoldhatatlan feladatnak mutatkozott.

A személyazonosság kétségtelen tisztázását szolgálják a modern személyazonosító eljárások. Személyazonosítás alatt azokat az eljárásokat értjük, melyek segítségével meg lehet állapítani, hogy egy kérdéses élő vagy halott ember kivel azonos, vagyis hogy hívják, továbbá, hogy különböző helyeken megjelent egyén egy és ugyanazon sze-

Az első éjjel itt is hiába volt minden. Kelet felől már megjelentek a fénysugarak, behintvén aranyos ragyogással a nap útját... Lassan megszólaltak itt is, ott is a kakasok. A hűnyalhasadásban kezdődő élet végét jelentette virrasztásuknak. Már éppen azon voltak, hogy szép csendesen lelopakodnak és dolgok végezetlen hazatérnek.

Az első kelők közt volt az öreg Madarász bácsi is, a tekintetes úrnak legrégebb és leghűségesebb embere. Megvált vagy hatvan esztendő. Úgy hírlett, hogy még a nagyapja is a Dorozsly-familiát szolgálta. A fia kádármester volt és ugyancsak a tekintetes úrnál a pincemesteri tisztet látta el.

Kijön az öreg Madarász. Körülnéz, meg körülsétálja a házat, tesz, vesz, meg elnéz a régi leshelyük felé is. Nem lát ott senkit. Mikor úgy vélte, hogy a boglyas tetején valóban nincs senki, oda is megyen, felhár a párfokos létrán és úgy keresi őket, már mint a csendőri urakat.

Venczel törzsrőmester erősen figyelni most az öregot. Madarász bácsi meg újra körüljár mindent, látni, hogy keresi őket. Mikor sehoh sem látja a csendőroket, visszatér a házba. Alig telik bele félperc, újra kijön, a kezében valami zsákféle.

Venczel törzsrőmester, meg Karikás egymásra néznek s biz' alig értik meg, mi történik itt lent, előttiük. Madarász bácsi meg szépen odalopakodik a magtárhoz, a jó magasan levő ablakhoz támaszt egy létrát, benyúl az ablakon és nagy erőlködéssel húz valamit ki, persze, kötélen. Az erőlködésnek egy hatalmas zsák lett a vége s kis pihenés után nem sokára egy másik.

Az udvarház még mindig csendes. Madarász bácsi nem is sokat teketörizik, hanem leereszt a zsákokat a földre, lejön a létráról és elteszi azt onnan a rendes szerszámos kamrába.

Venczel törzsrőmester halkán kérdi Karikástól:

— Hát ehhez mit szólsz, Karikás? Ki hitte volna ezt, hogy az öreg Madarász?

Közben Madarász bácsi visszatér a zsákokhoz. Öreg ember volt már, de nem lehet mondani, hogy nagyon erőlködött volna az emelgetésben. Vállára emeli a tele zsákokat, aztán nagy óvatossággal megkerüli a cselédházakat és a kertek végiben kiereszkedik az országútra. Persze, nyomában Venczel törzsrőmester, meg Karikás.

Az országúton kifelé baktat súlyos terhével Madarász bátyánk. Venczel meg Karikás utána. Sűrű kis fenyves az országút mentén, fedezte a figyelőket.

— Hát nézze, Karikás! nem elég, hogy tudjuk, hogy az öreg Madarász lopkodja a magtárt, tudnunk kell azt is, hova viszi. Ki az orgazda? — majd kis hallgatás után hozzátette — ...én nagyon csodálom az öregot. Mert hogy eladni viszi, az szent. De minek ennek a pénz? Hiszen az apját is holtanapjáig tartotta az öreg tekintetes úr. Tán kártyázik?

Sok idő már nem maradt a beszélgetésre, mert Madarász bácsi leért a völgybe, jól túl már a falun, oda, ahol egymagában áll a Schwartz fakereskedő, meg terménykereskedő telepe. Venczel törzsrőmester, meg Karikás is tudta már, hogy Schwartzhoz viszi a zsákokat, az az orgazda.

Betűről-betűre így történt.

Madarász bácsi ugyan sokat időzött bent, de ez nem nyugtalanította a figyelőket. Venczel törzsrőmester közölte Karikással, hogy ha Madarász kijön Schwartztól, ő megnézi, hova indul a pénzzel. Karikás menjen be és vegye őrizetbe a bűnjelet képező zsák terményt. Ez ellenkezőleg ugyan a Szolgálati Utasítással, hogy ők elváljanak, de szükség törvényt bört. Tudni kell, hogy Madarász hova

mély-e vagy sem. Az első kísérletet a modern személyazonosító eljárások terén a francia *Bertillon* tette, ki a bűnözők fényképével kapcsolatosan először dolgozta ki a rendszeres személyleírást (*Portrait-parlé*). Ugyancsak Bertillon érdeme volt az antropométriának (testmérésnek) a kriminalisztika szolgálatába állítása és a célnak megfelelő módon való kidolgozása. A testmérő-rendszer, mely egészen a daktiloszkópia térhódításáig majdnem az egész világon használatban volt, különleges mérőeszközökkel tizenegyféle méretet vett az emberi testről és ezeket az illető személyleírását és fényképét is tartalmazó méretlapjára vezette rá a kartoték-nyilvántartás számára.

Az antropometriai rendszernél összehasonlíthatatlanul tökéletesebb személyazonosító eszköz a *daktiloszkópia*. Lényege azon alapszik, hogy a kéz ujjhegyein levő bőrfodorrajz minden embernél más és más, továbbá, hogy a bőrvonalrajzok a születéstől kezdve a halálig változatlanok. A daktiloszkópia, mint személyazonosító eszköz csálhatatlan. Ma már az összes bűnügyi nyilvántartásoknak van ujjnyomatlapok alapján történő nyilvántartása. Priorálási kérelmekkel beküldött ujjnyomatlap lehetővé teszi pillanatok alatt annak megállapítását, hogy az illető a nyilvántartásban előfordul-e és ha igen, kicsoda.

Ezenkívül a helyszíni ujjnyom csálhatatlanul bizonyítja, hogy az azt előidéző személy a helyszínen megfordult. Ez természetesen csak akkor lehetséges, ha a nyomzásnak sikerült már más adatok alapján gyanúsítható személyt kipuhatolni. A helyszíni ujjnyom a gyanúsított ujjnyomatával összehasonlítva — azonosság esetén — abszolút bizonyítékot képez. Éder József — a pesthidegkúti rablógyilkos ellen is a budapesti 1. nyomozóelosztály dak-

tiloszkópusa által biztosított helyszíni ujjnyom szolgáltatatta a döntő bizonyítékot.

A helyszíni ujjnyom színezésének és rögzítésének technikájára, mint közismert eljárásra, nem terjeszkedünk ki.

A modern *híradó eszközök* (távíró, telefon, de főképp a rádió és képrádiogramm) a menekülő tettes üldözésének problémáját oldották meg. Régebben egy-egy nagyobb bűncselekmény tettesének menekülése azon múlt, hogy sikerült-e neki idejekorán a közbiztonsági szervek gyűrűjéből kibújni, hajóra vagy vonatra szállni, hogy túl a határsorompón, idegen országban elrejtőzhessék. A mai híradó eszközök birtokában, azt lehet mondani, tökéletesen mindegy, hogy a bűntettesnek hány órai egérutat sikerült nyernie. Az éterbe leadott, vagy a huzalokan szterterpöngő Morsejelek gyorsabbak a vonatonál, a gépkocsinál és a repülőgépnél is. A bűnöző alig egy állomásnyira juthatott cselekménye színhelyétől, amikor a közbiztonsági szervek rádiója már működésbe lépett és szétküldte intézkedéseit. A vasúti állomások és országutak határkirendeltségei, a repülőterek ellenőrző kőzegei már várják a menekülőt, sőt a körözés az óceánjáró hajók fedélzetén is utóleri a bűnöst, aki talán elsőosztályú utasként luxuskabinba szállt a hajóra, de már a hajó foghegyiségéből lép partra.

Európában a közbiztonsági rádióhírszolgálat nemzetközileg van megszervezve. A „Mindenkihez”-jelzésű rádiogramok az Atlanti-óceántól a Fekete-tengerig, a Keleti tengertől a Földközi-tengerig 12 európai államot járnak be. Nem ismernek sem országhatárokat, sem nyelvkülönbségeket, sem diplomáciai huza-vonákat. Csonka-Magyarország volt a harmadik állam, mely tökéletes rövidhullámú rádióállomást állított szolgálatba. Európai központnak Berlin tekinthető, melynek rendőrségi rádióállomása hosszúhullá-

viszi innen a pénzt, talán a takarékbá? Vagy talán haza magával? Amíg ő nem jön vissza, addig maradjon ott Karikás.

A már elerőtlenedő novemberi nap kiadta erejét, amennyire tudta és azt is rá lehetne fogni, hogy kellemesen süttöt. Már amennyire novemberi naptól ez kitelik.

Madarász bácsi végre egyszer mégis csak látható lett, persze, hogy zsákok nélkül. Korát meghazudtoló fürgeséggel igyekezett, de nem a Dorozsly-kúria felé, hanem be a faluba.

Közben már Karikás Schwartznál járt, Venczel törzsőrmester meg újra Madarász bátyánk nyomában. Az öreg vissza sem nézett, úgy ment, mint aki nagyon biztos a dolgában. Szapora léptekkel ért a posta elé.

Venczel törzsőrmesternek azonnal az jutott az eszébe, nini, az öregnek persze, postatakarékja van. Ügylátszik, a helybeli szövetkezetben nem akarta magát kikérdeztetni.

Madarász bácsi bemegy a postára és piroshasú postautalványt vásárol. Ezt Venczel törzsőrmester az üvegajtón keresztül látta. A postaasztalnál felteszi szemüvegét és nagy akkurátussággal írni kezd. Venczel törzsőrmester még mindig nem avatkozott a dologba. Látta, hogy pénzküldés lesz a vége. alapos munkát akart végezni, úgy vélte, az lesz a legjobb, ha megvárja, míg az öreg megírja az utalványt, mert így legalább azt is meg lehet állapítani, hova küldi a pénzt. Az valószínűnek látszott már, hogy a többi lopást is ő követte el és a pénzeket talán mindig ideküldözte.

Mikor Madarász bácsi készen lett az utalvány megírásával, odaállt az ablakhoz.

Venczel törzsőrmester előszedte a bugyellárását, karjára akasztotta a puskát és bement a postára ő is. Odaállt az ablakhoz és gyorsan mondta:

— Kérek gyorsan egy húszfilléres bélyeget... — közben kiszolgálták, odasúgja Madarász bácsinak — jöjjön csak ki egy kicsit öreg, akarnék én kendő beszélni.

Az öreget balsejtelmek kezdték gyötörni. Érezte, hogy Venczel törzsőrmester nem hiába hívja ki. Szótlanul követte.

— Nézze, öreg — mondta Venczel törzsőrmester — mindent tudok. A két zsákot, a Schwartzot, mindent. Mutassa meg azt az utalványt, hova akarta küldeni? — Máris nyúl a piros pénzesutalvány után. Madarász bácsi nem ellenkezett, látta, hogy itt már minden szépítés hiábavaló volna.

Venczel törzsőrmester átveszi az utalványt és a következő címzést olvassa le róla: „Tekintetes ifjú Dorozsly Ádám úrnak, Budapest.” Szólt pedig az utalvány húsz pengőről. A szelvényen a következő szöveg állt: „Kedves ifiúr! Az öreg tekintetes úr küldi ezt a kis pénzt, most nem tud többet, mert készpénze nincs. De nemsokára megint lesz. A kis unokát pedig sokszor csókolja.” Nem egészen ilyen rendszeren volt ez leírva, hanem ákom-bákomos szarkalábakkal és sok hibával.

Venczel törzsőrmester csak néz egy darabig, aztán megkérdi:

— Hát ez mi a csuda? Mit vitt maga, amiért húsz pengőt kapott?

— Mit vittem? — szolt nagy megadással az öreg — vittem egy mázsa búzát, az tizenkettő, nyócat meg hozzáadtam a magaméból, az húsz.

— Hát aztán mért volt ez a lopkodás?

— MÉR? Mert az öreg tekintetes úr kitagadta az ifiurat, amié' a feleségit vette el, nem pedig a Walter nagyágos úr gazdag lányát. De én mon' tam a tekintetes úrnak, miké a fiatal urat. Pestre kü'dte egyetemre, hogy a'

mokor dolgozik és képrádiogramokat is ad. Németországban ezenkívül még hat olyan rádióállomás van, melyek képrádiogramvételre is be vannak rendezve. Képrádiogrammal a menekülő tettes arcképét, ujjnyomatait, a bűnjelkről készült képeket, helyszíni felvételeket lehet továbbítani.

Magyarországon a belügyminisztérium budapesti központi rádió adóállomásán kívül Szombathelyen, Debrecenben és Szegeden rendőrségi adóállomások, Székesfehérvárt, Pécsét és Miskolcon pedig csendőrségi adóállomások működnek, az összes nyomozó alosztályaink tehát részben a rendőrségi, részben saját adóállomásuk útján, vétel és adás szempontjából egyaránt bekapcsolódnak a rádióhálózatba. Az adóállomásokon kívül a budapesti rendőrszobáknak és az egész országban 70 rendőrkapitányságnak van vevőállomása. A csendőreágnak 21 vevőállomása van. A budapesti rendőrség főparancsnokságának gépkocsira szerelt mozgó rádióállomása is van, mely főleg karhatalmi feladatok megoldásánál tehet kitűnő szolgálatokat.

A titokzatos Sherlock Holmes-rendszerű nyomozással ma már ritkán lehet eredményt elérni. Bűnügyek felderítésénél, menekülő bűntetteak üldözésénél a nyomozó hatóságok nagyon gyakran rá vannak utalva a nagyközönség közreműködésére is. Ezt a különleges nyomozási segédeszközt a sajtó és a szórakoztató rádió igénybevételével lehet működésbe hozni. A sajtónak vagy a szórakoztató rádiónak leadott hírnagy a legrövidebb idő alatt milliók tudomására jut és milliók érdeklődését kelti fel. Éder Józsefet, a hidegküti rablógyilkost, a püspökháti postarabló cigányt, a vecsési postabétörök egyikét, a csendőrségi hírközpont által a la-

poknak és a rádiónak eljuttatott személyleírás alapján újságolvasó, illetve rádióhallgató magánemberek ismerték fel.

Mint korunkra jellemző különleges segédeszközt, a *diktafont* említjük meg, amely a tanuvallomást, illetve beismerést úgyszólván tárgyilag alátámasztja azáltal, hogy a beszédet maradandóan gramofonlemezen megörökíti.

Még két fontos kriminalisztikai intézményre kell röviden rámutatni, melyek a nyomozás hathatós segédeszközét képezik: a modern *nyilvántartásokra* és a *bűnügyi múzeumokra*. A nyilvántartások a bűnözés elleni küzdelem szervezettségét jelentik és a nyomozó hatóság vagy szerv számára formális tudakozóirodát képeznek. Megtudhatja, hogy az általa gyanúsított voltaképpen kicsoda, volt-e büntetve, mikor, miért, nem közik-e bűncselekmények miatt, — természetesen csak akkor, ha az illetőnek volt már valamikor dolga az igazságszolgáltatással. Megfordítva: ha egy bűncselekmény elkövetője ismeretlen, a nyilvántartás útmutatást adhat a gyanúsított kilitére, pl. a monodaktiloszkopiai nyilvántartás vagy a bűnözők fényképalbuma alapján. Ha hullát találunk, az eltűnt nyilvántartásának átvizsgálása gyakran tisztázza a kérdést, ha viszont valaki eltűnt, a nyomozást a talált hullák nyilvántartása igazíthatja útba. A nyilvántartás események és tárgyak nyilvántartásával is foglalkozik. Így pl. a csavargó cigánynál talált ékszer származását a tárgynyilvántartás mondhatja meg. A szokásos bűnözők tartózkodására is felvilágosítást nyújthat a nyilvántartás, megmondhatja, hogy közülök kik, hol vannak szabadlábon és megmondja, hogy ki, hol és mióta tölti büntetését. A személyek nyilvántartása sze-

nem lesz jó dolog. Mikor hazahozta a gyíplomát, hozott magával egy asszonyt is, hogy az az ü felesége. A tekintetes úr még'be kikergette őket. Most irnyokoskodik valami fiskálisnál, kétszáz pengőt se kap havonta. Azt mondja az öreg tekintetes úr, hogy ha elvette azt a női személyt, tarcsa is el. Hát el is tarcsa, de szegényesen. En küdőzgetek neki egy kis pénzt. Muszáj má, család is van ehunni... — gondolkodott az öreg, majd félve megkérdezte: — Most oszt' mi lesz?

— Hát menjen csak haza, öreg, majd meglássa.

Venczel törzsőrmester jelentést tett az őrsparancsnoknak. Rojkó tiszthelyettes sietett Dorozsly tekintetes úrhoz.

Nem sokat teketóriázott a dologgal, hanem csak szimplán kezdett bele a mondókájába:

— Az elmúlt éjszaka sikerült az egyik legügyesebb csendőrörmesternek, Venczel törzsőrmesternek megfogni a magtár tolvaját.

— No, ki volt az a gazember?

— Nem egészen gazember. Az öreg Madarász lopkodta a bűzát.

Dorozsly tekintetes úr felugrott a kanapéről, elvörösödött az arca, majdnem kiabált.

— A Madarász? A Madarász? Hát az lehetetlen.

— De az volt, ha mondom, rajtacsípték, de tessék csak várni.

Dorozsly tekintetes úr azonban nem várt. A düh fejébe kergette a vért. Otthagyta Rojkó tiszthelyettest, kiállított Madarászáért. Addig fel- és aláéfélt a tágas szobában. Hlíába akart vele beszélni Rojkó tiszthelyettes, nem engedte beszélni.

Az öreg Madarász bekullogott a szobába. Lehajtott fővel jött, mint az igazi bűnös,

— Madarász! — kiáltotta Dorozsly tekintetes úr — Madarász! Kendől akarom hallani, igaz az, hogy kend lopkodta volna a bűzát?

Madarász nem felelt. Mit feleljen? Itt a tiszthelyettes úr, beszéljen ő helyette. Dorozsly tekintetes urat ez a hallgatás még jobban ingerelte.

— Hát nem beszél, vén bűnös? Nem beszél kend, vén lökötő? Tudja-e, hogy öregeségire lecsukatom? Börtönbe záratom!

— Tessék már egy kicsit megnyugodni, hadd beszéljek én is, még nem mondtam el mindent — mondta a tiszthelyettes. — Dorozsly tekintetes úr most elébeállt.

— Hát mit kell itt még beszélni? ... No, de halljuk. Hova tette a vén tolvaj a zsákmányát? Hisz' itt mindent kap tülem.

— Ez az. Madarász bácsi eladta a lopott holmit... — A tiszthelyettes úr nem folytathatta, mert a tekintetes urat ismét előntötte a méreg.

— Óh, az akasztófára való vén tolvaj! Ha nem volna hatvanék éves, úgy képtörölném, hogy az angyalok közt találná magát egyhamar.

— ... Tessék már várni — mondta újból a tiszthelyettes. — Amit az eladásból kapott a terményekért, azt elküldte postán. Itt van a postautalvány, amit ma akart feladni.

— Elküldte? Mutassa, kinek? ... Húsz pengőt! Hát mennyit bír el kend innen elvinni? Két mázsát? Kifosztana azért a gazember kölyökért, hát annak küldözgette... — Közben Dorozsly tekintetes úr olvasni kezdte az utalvány azelevényére írt pár sort is... közben nem feledte el szidni az öreget, mint a bokrot — vén cin-kos!

Ezt az utolsó pár hangot már szaggatottan eregette

mélyi adatokat és előző büntetéseket tartalmazó kartotéklapok, fényképek, ujjnyomatlapok, bizonyos bűnöző kategóriákra ezenkívül kéziratgyűjtemény alapján is történik. A nyilvántartott anyag a legkülönbözőbb szempontok szerint osztályokba, alosztályokba van csoportosítva úgy, hogy a kikeresés (priorálás) csupán pillanatokat vesz igénybe. A londoni Scotland-Yard nyilvántartásában 5 millió, a párisi Police-Judiceire nyilvántartásában 6 millió ember szerepel. Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal nyilvántartása kb. 1,200,000 egyént ölel fel. A párisi nyilvántartás naponta átlag kétszer priorálást végez, a felvilágosításokat — az irásbelieken kívül — állandóan négy telefonállomáson adják.

A modern technika már a nyilvántartások számára is produkált segédeszközöket. A berlini rendőrségnél mult évben olyan e'émés prioráló készülékkel kísérleteztek, mely billentyűk megfelelő mozgata által automatikusan kidobja a keresett kartotéklapot.

A csendőr nyomozóalakulatok felállítása óta a magyar csendőrségnek is van nyilvántartása, mely már eddigi működése alatt is tekintélyes nyilvántartási anyagot gyűjtött össze és számos esetben kitűnően támogatta az őrsök és nyomozó alosztályok munkáját. A nyomozó alosztályok nyilvántartása felöleli mindazon személyeket, cselekményeket, tárgyakat és segédatokat, melyek nyilvántartására a nyomozó alosztályoknak és őrsöknek szükségük van. A nyilvántartásokkal rokon segédeszközök a különböző, időszakonként megjelenő hivatalos kiadványok, melyek nyilvántartási adatok, nyomozólevelek, elfogatóparancsok stb. közlésével a közbiztonsági szervek állandó tájékozáására, együttműködésük és egymás kölcsönös támogatásának biztosítására szolgálnak. Testüle-

tünk ilyen tekintetben sem maradt el a fejlődés terén, mert a nyomozó alakulatok felállítása óta a naponként megjelenő Nyomozati Értesítő, valamint a félévenként megjelenő, negyedévenként kiegészített nyomozókulcs rendszeresítésével két korszerű, igen jól bevált nyomozási segédeszközöt teremtett.

A kimondottan nemzetközi jellegű bűnözők központi nyilvántartását a wieni rendőrségnél működő nemzetközi iroda (Internationales Bureau) végzi. Ez az iroda adja ki az Internationale Öffentliche Sicherheit című folyóiratot is, mely 46 tagállam között létesít a bűnözés szempontjából állandó nemzetközi kapcsolatot. Ezt a folyóiratot a budapesti csendőr nyomozóosztály is megkapja, így a körözésekről nemzetközi viszonylatban is állandóan tájékozást szerezhet, a folyóirat anyagát pedig a saját nyilvántartásunk számára is kiaknázhajta.

A bűnügyi múzeumok részben historikus, a bűncselekmények elkövetési módját, eszközeit, részben a bűncselekmények felderítésének módját, eljárását és eszközeit szemléltető gyűjtemények, melyek a nyomozást közvetve szintén támogatják. Szombathelyen az őrsparancsnokképző iskolánál létesített csendőrségi bűnügyi múzeumunknak gazdag muzeális anyaga van, mely nagy segítségére szolgál az őrsparancsnokképző iskolában folyó kriminalisztikai szakoktatásnak.

Befejezésül ismertetünk egy nyomozást, mely jellemző azokra a módszerekre és eszközökre, melyekkel a modern kriminalisztika dolgozik. Ez a nyomozás egyben példa a reáliák fontosságának és használhatóságának bizonyítására. Ennél a nyomozásnál tanu egyáltalában nem szerepel, a nyomozás megindításához szükséges támpontokat és az összes bizonyítékokat kizárólag reáliák szolgáltatták.

ki a száján. Az utalványt odavitte az ablakhoz, újra kezdte olvasni... hangosan...

— ... A... kis... unokát... az öreg tekintetes úr... sokszor... csókolja... ?

Megállt az ablaknál öreg Dorozsly tekintetes úr, visszazérett hol az öreg Madarász bácsira, hol meg Rojkó tiszthelyettesre. Látszott, hogy küzködik magában, nem tudja, mit csináljon. Bágyadtan leeresztette a kezét, amelyikben az utalványt tartotta, kivörösödött az arca egyre haloványult.

Rojkó tiszthelyettes látta, hogy itt neki kell most valamit szólnia, mert a tekintetes úr nagyon rosszul érzi magát.

— A búza, amit elvitt a Madarász, egy mázsa volt, tizenkét pengőt kapott érte, nyolcat a magából adott hozzá. Ja, a kis unokának tej is kell, az pedig ott Pesten sokba kerül.

Látható volt, hogy Dorozsly tekintetes úr nagyon megsgégyenülve érzi magát, a tiszthelyettes tapintatosan szólt:

— A csendőrség megtette a kötelességét.

Odament Rojkó tiszthelyetteshez és a vállát kezdte barátságosan rázogatni:

— Unokám van, érti ezt? Unokám! Látni akarom az unokámat. Persze, velehjöhet a fiam is, meg a felesége is. Madarász! Mit áll itt? Hamar, vágasson le csak egy süldőt!

Madarász bácsi a kalapját forgatta nagy zavarában, nem tudta, hogy sárjon vagy nevensen. Hallgatagon bámulta a földet, nem mozdult. Az öreg tekintetes úr odaállt elébe, megfogta a fejét és magához ölelte. Még akkor is azt mondogatta:

— No, mit áll még itt kend?

Németországban 1919-ben eltűnt egy csendőr. Két nap mulva az erdőben rábukkantak bokrok alá rejtett holttestére. A nyakán hatalmas vágott seb tátongott. A helyszíni szemlén, melyen a bűnügyi vegyész is résztvett, a hatalmas sebnek megfelelő vérvnyomok hiányából és egy kézikocsi keréknyomaiból megállapították, hogy a gyilkosság más helyen történt, a hullát onnan hozták a kézikocsin az erdőbe. A hulla megfordításakor a köpeny és a zubbony közül egy száraz babhüvely hullott ki. Az áldozat vértől ragacos hajában egy darabka koksztot, számos homokszemet és állati szőrszálakat találtak. A helyszínen és a környéken ilyen anyagok nem voltak felfedezhetők. A ballábon lévő bakancs talpának elülső részén a szegek között apró nyersfaforgácsot fedeztek fel. Lemérték pontosan a kézikocsi nyomokat, a nyomtávot és a kerékta'pak szélességét. Ezután a környék összes kézikocsijait kipuhattolták és valamennyi méretét összehasonlították a helyszíni nyomról fe'vett méretekkel. A 27-ik kocsira egy gazdag mészárosmester udvarán bukkantak. A méretek egyeztek. A kézikocsi rúdján és az egyik kerékagyon vérenek látszó nyomok voltak láthatók. A méretek egyezése és a vérvnyomok a bizottságot a mészáros udvarában alapos helyszíni szemle megtartására készítették. Az udvaron álló félszer nyers fenyőfából készült, teljesen új kapuján, a földtől mintegy 50 centiméter magasságban szeges bakancs jól kivehető nyoma volt látható. A nyomról készült minta és a halott bakancsának összehasonlítása mind a méretek, mind a sajátossági pontok tekintetében azonosnak mutatkozott. Ez amellet szölt, hogy a meggyilkolt csendőr itt megfordult. A nyom a rúgástól eredhetett, tehát a csendőr valamilyen okból be akart hatolni a kocsiszímba. A vegyész próbákat vett a kapu fájából és a bakancsot, valamint a kézikocsin talált véres része-

két is őrizetbe vette, későbbi laboratóriumi vizsgálat céljaira.

A bizottság ezután belépett a fészerbe. A fészerben egy halom száraz babbüvelyt, egy halom kokeszt találtak és a föld homokos volt. A fészerben álló szemeteskoscsi oldaéhoz állati szőrök tapadtak. A kocsin, a fészer döngőt padlóján, a falakon és a kapun számos vérnyom volt látható. A mézáros azzal védekezett, hogy az mind állatvér, mert hatósági engedély nélkül egy tehenet és két disznót a fészerben vágott le és dolgozott fel, ezt egyébként bizonyítani is tudta. A részletes helyszíni szemle során azonban megállapították, hogy valaki a vérnyomok közül egyeseket el akart tüntetni. Így a szemeteskoscsi vérnyomai agyaggal voltak bekenve, a fészer földjét egy helyen valaki felásta, a kapuról és gerendafalokról pedig egyes forgácsokat lemetszett. Utóbbiakat a rajtuk levő vérnyomokkal együtt sikerült a szemétdombon megtalálni. A vegyész ezeket a forgácsokat, továbbá próbákat a homokból, felásott földből, babbüvelyből és kokszból a későbbi laboratóriumi vizsgálat számára magához vett.

A gyanúsított tagadott. Csak később — a vizsgálati fogságban — tört meg, midőn a szakértői vizsgálat eredményét életétartá. A vizsgálat 47 nyom közül 29 esetben embervért állapított meg. A mikroszkópiai vizsgálat kimutatta, hogy a halott csendőr haja között talált kokszt és homok teljesen megfelel a gyanúsított fészerében talált koksznak és homoknak, az állati szőrök azonban csak a szemétkocsihoz tapadó tehénszőrökkel, a bakancsok között talált faforgács azonos a fészerkapu fájával és végül, hogy a holttest ruházatában talált száraz babbüvely teljesen azonos fajtájú a fészerben lévő babbüvelyekkel. Gyanúsított beismerte, hogy a csendőr őt csempészesen tettenérte és a fészerig üldözte. Ő beugrott a fészerbe, mire a csendőr lábával a kaput rugdosta és bebocsájtást követelt. Erre kinyitotta a kaput, a belépő csendőrré támadt és nyakát a nála levő mézároskéssel elvágta. A holttestet ezután kizsárolták a kocsiból és ott a bokrok alá elrejtették.

Milyen magasan fölötté áll ez a bizonyítási módszer a multban használatos rendszereknek.

Az élet a folytonos változások sorozata, hatások és ellenhatások mozaikja. Megállás nincs. A technika, tudományok, ezek hatása alatt az emberi kultúra és civilizáció folytonos haladása a bűnözés további fejlődésére beláthatatlan perspektívákat nyújt. A kriminalisztika feladata ezt a fejlődést állandóan figyelemmel kísérni és azzal lépést tartva, a bűn elleni küzdelem szervezetét, eszközeit és eljárás módjait olyan színvonalon tartani, melyek a küzdelem sikerességét minden körülmények között biztosítják.

A modern kriminalisztika eszközeinek, intézményeinek, módszereinek változatos ismertetésével azt hiszem sikerült olvasóinkat meggyőzni arról, hogy a nyomozás ma már nemcsak mesterség, hanem rátermettséget, hatalmas és sokoldalú tudást, a gyakorlati készségek egész sorozatát megkövetelő művészet.

És ennek dacára még ma is lehet olyanokkal találkozni, akik a nyomozáshoz elegendőnek tartják az úgy-

nevezett józan ész, a természetadta, de iskolázatlan képességet, vagy pedig a nyomozást tisztán jogász ténykedésnek szeretnék feltüntetni. Hol van az az ügyész, az a vizsgálóbíró, aki csak jogi felkészültséggel és jogi eszközökkel, jegyzőkönyvvezetéssel helyettesíteni tudná a modern kriminalisztika, a tudományok majd minden ágát érintő tudását és gépezetét? A választ röviden megadhatjuk: sehol. Megpróbálhatja ugyan, de ezen az úton a büntetőeljárás célját, az anyagi igazság tisztázását nem fogja elérni.

Milvius Attila szds., Camerle Rajmond szds.

A szolgálatkezelés irodai megoldása.

írta: lembényi GÁBOR PÉTER őrnagy.

A Csendőrségi Lapok cikkei készítetnek arra, hogy régi elgondolásomat, amit eddig az asztalfiókban őriztem, napvilágra hozzam.

A csendőrségi szolgálatkezelés irodai részének megoldása fontos és kétségtelenül szükséges, hogy minden oldalról alaposan meg legyen vitatva, mielőtt hivatalos feldolgozás alá kerül. Mert hiába csűrjük-csavarjuk az irodai munkánk körül igen sok olyan dolog van, ami javításra szorul.

A csendőrség lényegénél fogva nem lehet más, csak konzervatív. Konzervatív a szó nemesebb értelmében. Csak a kipróbált, bevált és a réginél feltétlenül jobb újítást szabad elfogadni. Újítni magáért az újításért, hacsak látszólagos előnyöket hoz, nem szabad. Nem szabad pedig azért, mert minden újítás rázkódással jár s ez a rázkódás a szolgálat menetében érezhető.

Ezt könnyű bizonyítani azzal, hogy a háború után életbeléptetett és átdolgozott egyes utasítások tökéletes elsajátítására és hibánélküli alkalmazására fordított idő, bizony egyes örsökön még ma sem volt elég. Még ma is a gyakorlati alkalmazás állandó kiegészítéseket, magyarázatokat kíván.

Mielőtt egy ilyen fontos kérdéshez, mint a szolgálat nyilvántartása, hozzányulnánk, elsősorban tisztázni kell, hogy eltekintve az utasításoktól, azok az érvek, melyeket az e tárgyval foglalkozó cikkíró urak felhoztak, feltétlenül szükségessé teszik a jelenlegi formák megváltoztatását. Ha ezt a két kérdést tisztáztuk, aztán kell foglalkoznunk azzal, hogy vajjon az új forma milyen célt kell szolgáljon, nem jár-e rendszeresítése nagyobb nehézséggel és milyen előnyöket hoz.

A ma rendszeresített szolgálati havifüzet hibáit az alábbiakban vázolom:

a) A szolgálat kezelésében a szakasz- és a szárnyparancsnok közvetlen és időszerű irányítását kizárja. A szárnyparancsnok a Szut. 103. §-ában lefektetett követelményeknek helyesen megfelelni nem tud, mert a hónap első heti szolgálatáról csak 5—7 hét múlva szerezhet tudomást. Nem segít ezen a Nyut. 9. melléklete szerinti tett rendkívüli jelentés sem, mert hiszen nemcsak a rendkívüli, hanem a rendes események is gyakorta kívánnak irányítást, pótlást.

b) Az őrsparancsnokok a szolgálati havifüzet pontos és mintaszerűnti vezetését kivétel nélkül a legfontosabb tennivalójuknak tekintik és pedig nem a szolgálati irányítását és kezelését, hanem betűszerint véve a szolgálati havifüzet írásbeli, irodai, formai vezetését. Ennek oka az, hogy az átvizsgálás, a rendes havi felterjesztés alkalmával és szemléken mennél kevesebb alakí észrevételre adnak okot

A XVII. században a gyalogság 10 sorban sorakozott. A század 3 szakaszból állott: egy-egy muskétás szakasz a két szárnyon, a lándzsás szakasz a közepén. A jobb szárnyszakasz előtt a százados, a bal szárnyszakasz előtt a hadnagy, a lándzsás szakasz előtt a zászlós foglalt helyet és vezették ezen szakaszokat. A harcgyűgygés abban az időben a század volt, a ezred csak mint közigazgatási kötelék szerepelt. Zászlóaljkötelék akkor még nem volt.

A gödöllői cserkész világtáborozásról: A dán tábor.

(Schüller felv.)

Tehát önkéntelenül és észrevétlenül áttolták munkájuk súlypontját a szolgálat formai kezelésére.

Abban a helyzetben voltam, hogy az elmúlt 14 hónap alatt 57 őröt szemlélhettem meg és ezenfelül 31 más őr szolgálatába tekinthettem be. A legkülönbözőbb viszonyok között lévő őröket ismertem meg. A nagyhortobágyi 6 fős lovas őrstől kezdve a gödöllői 38 fős gyalogörson keresztül a csillaghegyi 12 fős gyalogörsig. Ezt azért említem meg, mert ezeknek az őröknek a szolgálata a helyi és személyi viszonyok és földrajzi adottságok folytán a lehető legeltérőbb. Amíg a nagyhortobágyi őr körletének csupán egy-ötödében laknak és ott is olyan kevesen, hogy az őrbeliek mindenkit személyesen ismernek s ahol a laktanya padlásáról ugyyszólván az egész őrskörletet látni lehet, addig a csillaghegyi őrön az állandóan változó lakosság és a főváros tőszomszédsága lehetetlenné teszi, hogy az előbbi őrskörletnek 1/15-ét kitevő területen még csak megközelítőleg is ismerje a lakosságot az őr. Áttekinteni pedig a beépített őrskörletet természetesen nem lehet. Míg a hortobágyi őrön a szolgálati havifüzet vezetése az őrparancsnoknak ma kevés dolgot ad, addig a gödöllői őrön még irodavezető mellett is akár a havifüzet mai alakját, akár a vezénylő lajstromot tekintjük, az őrparancsnoknak csupán az irányítás, kivezénylések elrendelése, a szolgálat előírására adott parancsok annyi munkát adnak, hogy ezek mellett a Szut. 100. §-ában előírt teendőinek bizony nehezen tud megfelelni. Azt hiszem, mindenki egyetért velem, hogy a mozgalmasabb őrökön — és a mozgalmasságot nehéz a létszámhoz kötni — az őrparancsnoknak a szolgálati havifüzet vezetése ma feleslegesen sok nehézséget okoz.

Ugyanis a szolgálat kivezénylése, a formai kivezénylés, előírás, szolgálati lap kitöltése összefügg a kivezényelt

járőrök eligazításával. Már pedig maga az eligazítás lényegesen fontosabb szolgálati teendő, mint a szolgálat formai előírása. Számításom szerint egy rendezett szolgálatnak a szolgálati havifüzetben és a szolgálati lapon való előírásához, a szolgálati időnek előre kiszámításához átlagosan 15 perc kell. Magához az eligazításhoz szükséges időt a következőképpen számítom: fegyverzet, felszerelés, ruházat, táskaelelem megvizsgálása a 2 fős járőrnél 5—5 perc, a szolgálati meghagyások közlése, feljegyzések ellenőrzése — az őrskörlet mozgalmassága szerint — 5—25 perc. Tehát egy járőrnek az eligazítására az előírástól az elindulásig az öpk.-nak 20—40 percnyi időre van szüksége. Egy mozgalmas őrön naponta 3—5 járőrt kell kivezényelni. Tehát csupán az erre fordított idő 1—3 és fél óráig terjed. Természetes, hogy a járőrök bevonulásánál ugyanannyi időre van szükség. Véleményem szerint ebből az időből kell elvenni és pedig úgy, hogy a formai kivezénylésre szükséges időt a minimumra kell csökkenteni. Itt jegyzem meg, hogy a i. évi 8. számú Cs. K.-ben kiadott 46.111/eln. VII-c. rendelet mellékleteit képező áttekintésnek azt a részét, ahol a szolgálatba elviendő tárgyak között a szolgálati lap és az elintézésre átadott iratok vannak felsorolva, rendesen tévesen alkalmazzák. Az a szokás ugyanis, hogy a bűnügyi körözéseket, nyomozati darabokat, amelyek általános érde-

---

Hogy a harmincéves háborúban milyen szigorú büntetéseket alkalmaztak, kellően megvilágítja azon eset, hogy 1634-ben, Regensburg ostrománál, egy tüzér azért, mert egy tornyot 24 lövés közül egyszer sem birt eltalálni, akasztófára került.

küek, ugyanúgy átadják a járőröknek, mint az olyan ügydarabot, amelynek elintézése csupán annak a járőrnek feladata, amelynek ki van adva. Pl. el kell vinni a járőrtáskában az elővezetési felhívást, a panaszt, amelyben nyomozni kell, de nem kell eivinni a szomszéd őrs vágya a más hatóság megkeresését, valamely bűnügyben való általános nyomozásnál s ezt természetesen előírni sem kell. Mert ha egy kerékpárpótlásról szóló megkeresést szolgálati meghagyásként a jegyzetrotvatban előírunk s az ügydarabot az őrzőportyázó járőr magával viszi, mi történik, ha a postára menő napos gyanús kerékpárt talál, nem lehet azonosítani, mert az eredeti ügydarab csak 24 óra múlva jön vissza. Eleget, ha az ilyen ügydarabokról a járőrvezető egy igen rövid kivonatot készít. (De ez is növeli a munkát.)

A rendes szolgálatok kivételénél és a bevonuláskor az órák kiszámítása, az iktatószámoknak a szolgálati havifüzet jegyzetrotvatába, a szolgálati lapba, az iktatókönyvbe való bejegyzése, magán az iktatmányon való összeegyeztetése szintén hosszabb időt vesz igénybe. Még ha a irodavezető van is, az őrsparancsnok lévén felelős, csak egyeztetéssel tud a pontosságról meggyőződni.

c) Valóban sok munkát ad a vízszintes rovatozás. Helyesnek tartom, mint Vadászy őrnagy úr is javasolta, a vízszintes rovatok előre nyomását még abban az esetben is, ha a mai szolgálati havifüzet megmaradna. Úgy gondolom, hogy 1 cm távolságban vékony szaggatott vonal előnyomásával is segítve lenne és az őrsparancsnok csupán a napokat elválasztó vonalat vastagítani meg.

d) Nem áttekinthető a mai szolgálati havifüzet. Dacára, hogy alapos, csak az egész kis őrsön lehet könnyen áttekinteni, hogy pl. hány a helyi, küellenőrzés, mennyi a redes őrzőportyázás, arányos-e az ünnepnapi valóság szolgálatteljesítés stb. Zavart okoz az is, hogy a havifüzet jegyzetrotvatában első ránézésre nem tudja az ember, hogy a vonatkozó iktatószám előre ki lett-e adva a járőrnek, vagy nem. Meg kell keresni, hogy kivételről, vagy bevonulásról van-e szó.

e) Legnagyobb hibának tartom azonban azt, hogy túlságosan nagy terjedelmű és javarészt olyan adatokat tartalmaz, amik máshol is megvannak és amelyeknek voltaképpen máshol a helyük.

Igy pl. teljes egészében magába foglalja a szolgálati lap I. részében és a III. rész 4. rovatában foglaltakat. Mint már az e tárggyal foglalkozó cikkirők is megjegyezték, feleslegesen magába foglalja a tananyagbeosztásban részletesen előírt §-ok számszerű felsorolását. De tartalmaz olyan adatokat is, amelyek 2—3 más helyen is nyilván vannak tartva, voltaképpen azonban csak ide tartoznak. Pl. egy csendőr megbetegedése benne van a szolgálati havifüzetben, gyengélkedőkönyvben, gyengélkedőkönyv kivonatban, sommás jelentésben és az iktatókönyvben. Nézetem szerint csak a szolgálati könyvben kellene nyilvántartani és csak

egy betegelőjegyzési lapot felterjeszteni. Hogy összegezzem a fentieket, úgy gondolom, hogy a szolgálati havifüzetre, de a Vadászy őrnagy úr által javasolt szolgálati naplóra és a Hollódy alezredes úr szolgálati könyvére is túlságosan nagy feladatokat róttak.

A szolgálati napló csupán a szolgálat kimutatás-szerű nyilvántartásának és az állomány könnyű áttekinthetése szolgál. Mert a mai és a javasolt adatok főképp arra szólnak, hogy a szolgálat menetének teljes áttekintését, az őrsök összes működésének elbírálását könnyűvé tegyék. De ezt a célt is csak látszólag és csak kisebb őrsökön érik el.

Nézetem szerint, mert nem lehet határt vonni, hogy melyik őrsnek van szüksége csak egyszerű és melyiknek bonyolultabb nyilvántartásra, azért olyan alapot kell tervezni, amely a legmozgalmasabb őrsökön is nehézség nélkül vezethető és könnyen áttekinthető. Úgy gondolom, hogy a szolgálati havifüzet mai alakjában átalakításokkal és kihagyásokkal módosítva, jól megfelelne. Kisebbségi őrsökön a féloldalas, nagyobb őrsökön az egész íves mai alak meg fog felelni, ha az alábbi változásokat keresztülvisszük:

A kelt és óra, a szolgálati lap száma (1., 2., 3. vízszintes rovatok) változatlanul megmaradhatnak. A szolgálat vagy változás neve (a 4. rovat) már lényeges módosítást követel. Itt ki kell térnem arra, hogy ezzel kapcsolatban más újításra is szükség lenne. Ugyanis, amint már fentebb említettem, a szolgálati lap I. része teljes egészében benne van a szolgálati havifüzetben is. Ha tehát a szolgálati lap alá másolópapírt és a sommás jelentés papírjához hasonló anyagból csupán a szolgálati lap első részének megfelelő egynegyed ívet tennénk, s ezt a rovatot tintairóonnal írjuk elő, akkor a szolgálati füzet 4. rovatában csupán a járőr száma és a szolgálat neve lenne előírandó. Nem látom ennek akadályát, mert ha a tereptárgyához való érkezés és indulás, a II. rész, esetleg az egész III. rész a járőrvezető által tintairóonnal tölthető ki, akkor sem a katonai rendnek, sem a csinnak kárára nem esne, ha az itthon maradt I. rész is másolópapírral van írva. Ez a kis átalakítás a szolgálati könyv vezetésére fordított időt legalább felélel megrövidíti. Ezzel kapcsolatban elegendő az egész 6. rovat. Ha elkerülhetetlenül szükséges lenne, állományváltozásoknál vagy olyan bevezetéseknel, melyeknél szolgálati lapszám nincsen, az iktatószámra való hivatkozás minden nehézség nélkül a 4. rovatba is, a változás után feljegyezhető.

Az 5. vagy jegyzetrotvatnak kizárólagosan csak a szemlélok látják pillanatnyilag hasznát. Mert hiszen, hogy a szolgálat menetét elbírálhassuk, ahhoz a szolgálati könyv mellé a szolgálati lapot elő kell vennünk, abban pedig megtaláljuk a vonatkozó ügydarabot.

A szolgálati havifüzet mai jobboldali része teljes egészben érvényben maradhat, sőt kisebb őrsökön a baloldal 1—5. rovata összevonható egy féloldalra és a baloldal második féloldalára is a mai 7. rovat — a csendőrök rendfokozata és neve — kerülhet.

A ma használt rövidítések valóban kibővíthetők és kétségtelen, hogy ezeknek a rövidítéseknek a szolgálati havifüzet külső, esetleg hátlapján való előnyomása könnyebbé tekinthető volna. Fentvázolt termem minden nehézség és minden zökkenő nélkül bevezethető, annak elsajátítása semmiféle különös munkát, vagy fáradságot nem igényel. A szolgálati havifüzet alakjában azokat a nehézségeket, amelyeket fent vázoltam és

Bár a harmincéves háborúban a katonák emberies érzése hihetetlen módon elvadult, nem volt eset, — az egyetlen bosszúszomjas spanyolnak kivéve —, hogy védtelen katonát valaki legyilkolt volna. Ha valaki fegyverét eldobta és „Quartier”-t vagy „Quartier”-t kiáltott, annak élete a fennálló szabályok értelmében megkímélendő volt.

A gödöllői cserkész világtáborozásról: Közlekedési csendőr.

(Schüffer felv.)

amelyek különösen az irányításnál mutatkoznak, megváltoztatni nem lehet. Erre más irányú változások szolgálhatnak. Egyszerűsíteni lehetne még az irodai munkát, ha a szolgálati lapokban sem használnánk perceket, hanem úgy, amint a szolgálati havifüzet mai 2. rovatában van, egész vagy tört órákat. Amióta rádió van az őrökön és a gondos őrparancsnok az eligazítások rádióhoz igazított órákat egyeztet, több ízben kísérleteztem azzal, hogy az ellenőrző és ellenőrzött járőrök órái között mekkora a különbség. Sohasem találtam 3 percnél kevesebbet, de találtam 9—11 percnyi különbséget. De ettől eltekintve semmiféle utasításban nem kap támpontot a járőr arra nézve, hogy a tereptárgyhoz való megérkezés időpontjául mit vegyen. Egy kiterjedt alföldi tanyánál akkor érkezik a járőr a tereptárgyhoz, amikor a szérűskert szélén a lakatlan dohánypajtánál az éjjeliőrrel beszél, vagy amikor a ta-

nya közepére kerül? Ez távolságban igen gyakran 2 km és szörzálhasogató ellenőrzőnél kifogásra adhat alkalmat.

Az a véleményem, hogy abból az elvből kell indulni, hogy a járőröknek az őrjárat portyázásakor nem fizikai pontokat, hanem területeket kell leportyázniok, még akkor is, ha a leportyázásra külön idő nincs adva. Mert az természetes, hogy a járőrnek nem a távolsági kimutatásnak tizedmásodpercnyi pontossággal meghatározott tereptárgyai közötti vonalon kell a rendet fenntartania, hanem az egész területen, ahol az őrjárat fekszik. Ehhez tehát több önállóságot, szabadabb mozgást kell biztosítani. Így az őrparancsnok is többet követelhet és többet is fog elérni. Ha a szolgálati lap 2. részének 3. és 4. rovataiban egynegyed órák lesznek, az őrparancsnok munkája csökken, mert azt könnyebb átvizsgálni.

Megkönnyítené az őrparancsnok munkáját, vagy az ellenőrzőt is, ha a szolgálati lap másolópapírral írt szelvényét a járőr bevonulásáig a havifüzetben őrizné.

Azt hiszem, hogy cikkem támpontul szolgálhat azoknak, kik ezzel a témával bővebben foglalkoznak és akik a túltengő irodai munka csökkentését az őrparancsnokok ezirányú tehermentesítésére és a szolgálat alaposabb ellátására alkalmasnak tartják. Minél kevesebb az irodai munka, annál világosabb, könnyebb az áttekintés, annál alaposabb és pontosabb munkát lehet követelni, annál könnyebb az ellenőrzés, egyszerűbb az irányítás.

Savoyai Jenő herceg tábornagy ellensége volt mindenü zárrendű alaki gyakorlatnak és parádénak. A régi hadsereg tehát a XVIII. század első felében az ő szellemében volt kiképezve. Ugyanekkor a poroszok a pompás fegyelmelzettséggel végrehajtott zártrendű gyakorlatozást szinte túlrásba vitték. Az osztrák örökösödési háború első hetei máris megmutatták, hogy a poroszoknak volt igazuk, akik a laza fegyelmelzettséggel mozgó osztrákokat a legnagyobb könnyedséggel szórták szét. Ez is bizonyítja, hogy a fegyelmelő gyakorlatokat nem szabad elhanyagolni, annál kevésbé lemosolyogni.

Kelt	Óra	Szolgálat vagy változás			Th.	Törm.	Törm.	Örm.	Örm.	Cs.	Prb. cs.
					öp.k.	öp.kh.			kgdv.		
					Kiss Pál	Nagy Elek	Vig Dénes	Kövi János	Vágó Mihály	Nagy Akos	Hodí Mózes
1.	2.	3.	4.	5.	6.						
						R.		R.		N.	
II/1.	4		20. R. bev.	31		31		31			
"	9—11		okt. II. hó 1. hét.		2	2	2	2	2	2	2
"	13		N.				N.			0	
"	15—16		Gyak. II. hó 1. h.		1	1	1	1	1	1	1
"	19	32	1. R.				Rjv.		R.		
2.	2	33	1. E.		Ejv.						E.
"	7		1. E. bev.	33	5						5
"	8		Tk. Győr 128/ikt. 933.					Tk.			
"	9—11		okt. II. hó 1. hét.		2	2				2	2
			stb.								
18.	3	50	15. R. Szak-pk-al ell.		R.						
			stb.								

Bandák és komitácsik.

Írta: SUIJAY IMRE altábornagy.

Még a régi jó világban a „békeévekben”, többször utaztam be keresztül-kasul a Balkánt, alkalmam volt megismerni különböző népeit és azok szokásait. Mindig érdekelték ezek a tönkrenyomort népek, melyek sok száz éven át szinte állati sorban húzták az ígát — a szó szoros értelmében — a török hódoltság alatt, jóformán nem is éltek, csak vegetáltak. A nép vezetőrétegeit a törökök kiirtották, éppúgy az intelligenciát is. Ez áll különösen a bolgárokrá, macedónokra, szerbekre és románokra, csekélyebb mértékben a görögökre is.

A szerb nemesség elpusztult pl. a rigómezei (kosovo-

poljei) csatában 1389 jún. 15-én, azóta nyögte az ország a törökök jármát egészen a XIX. század első feléig. A győztes Murad szultánt, Obilic Milos — kit azóta nemzeti hősként ünnepelnek, két társával — orozva ölte meg. Ez az orozva ölés képezi a bandák harcának is jellemző tulajdonságát. A szerb nemzet színe-java elpusztulván a Rigómezőn, tulajdonkép csak a parasztok maradtak, ugyanakkor Boszniában az intelligencia egy része a mohamedán hitre tért át s így nemzete számára tulajdonképpen elveszett.

Hogy a törökök miként uralkodtak, illetve garázdálkodtak a meghódított tartományokban, azt mi tudjuk a legjobban, mert a Bánát, a délvidék, sőt még az Alföld magyar lakosságának is jó részét kiirtották, rabságba hurcolták, vagy elűzték.

A gödöllői cserkész világtáborozásról: Csendőrször angol, dán, angol gyarmati, egyiptomi, francia, amerikai, osztrák és magyar cserkészek barátságos csoportjában. (Schäffer felv.)

Minden erőszakos akció természetesen ellenakciót vált ki. A leigázott délszláv lakosság, a hegyes-erdős vidék sajátosságait kihasználva, a zsarnok törököknek a maga módja szerint próbált ellenszegülni, az elszüvedett igaztalanságokat meghosszúlván. Nem lévén kilátás a gyűlölt hódítókat nyílt csatában megverni, a maguk módja szerint kis csapatokba verődve, csellel, a meglepetést, gyorsaságot, a terepismeretet kihasználva, iparkodtak zsarnokaiknak minél több borsot törni az orra alá. A guerillaharc olyan, mint a szünyogcsípés, ha ritkán éri a bitort, nem veszélyes, csak kellemetlen, de már a tömeges, gyakori egymásutánban egymást követő akciók válságosak lehetnek, akár csak a tömeges moszkitócsípések az áldozat fején.

A hódító csapatait a bandák guerillaharcra demoralizálják, az utánszállítás lehetőségét ha nem tudják is teljesen megakadályozni, annyira megnehezítik, hogy még hatalmas seregek is szükségét szenvednek, a csapatok harci értéke, önbizalma rohamosan csökken. Így aztán a törökök is, dacára a sokszázados „uralomnak”, a Balkán egyes részeit bizony csak névleg uralták, mint pl. Albániát, s a hódítóknak a harcias lakossággal pakálniuk kellett...

Az évszázados kegyetlen bánásmód a meghódított népekből természetesen ellenállást váltott ki, melyet legjobban barbár kegyetlenséggel párosult alattomos rajtaütésnek lehetne nevezni. Az örökösen üldözött hegyilakókból alakultak a bandák, — a mi szegénylegényeinkhez lehetne őket némiképp hasonlítani, — melyek legalább 3, legfeljebb 30—35 főből állottak. A bandák főképp komitácsiakból alakultak. Az utóbbi elnevezés tu-

lajdonképpen helytelen, mert őshazájukban, Szerbiában, „komita”-nak hívták őket.

Szóvá akarom tenni e közleményemben a Csendőrségi Lapok olvasói előtt

a) a bandák szervezetét a világháború kitörésekor, mit végeztek, hogyan szerepeltek;

b) miképp éreztették befolyásukat, minő harcok folytak a Monarchia, illetve Bulgária által megszállott Szerbiában, különös tekintettel a csendőrség szolgálatára;

c) minő ellenhatást váltott ki a bandák harcmódora részünkről, hogyan iparkodtunk azokat leküzdeni s mennyiben sikerült ez;

d) milyenek voltak a bandaharcok a megszállt Ukrajnában;

e) mit mond az új Jugoszláv harcszabályzat a bandák harcát illetően s mivel kell a jövőben számolni.

Nézzük hát, milyen szervezetben vettek részt a világháborúban és hogyan működtek 1914 nyarán.

A háború kitörésekor a felvonulási körletben egy segédletet kaptunk: „Über Wesen, Ausrüstung und Kampfesart der Komitadszis.” (A komitácók felzereklése és harcmódora), melyet a cs. és k. vezérkar nyilvántartó irodája állított össze. Ezt a segédletet, — bár nem mond valami sokat — célszerűbb lett volna már békében nemcsak a parancsnokságokkal, de a csapatokkal is megismertetni, mert bizony a déli harctérre irányított magyar és különösen az egyéb csehországi, német ezredeknek fogalmuk sem volt a bandák harcmódoráról. Ha előbb kaptuk volna meg, valószínűleg mégis óvatosabbak lettek volna csapataink.

E tanulmányomnak is az a főcélja, hogy *csendőreink, kiknek adott esetben elsősorban lesz alkalmuk szabadcsapatokkal, komitácikkal érintkezésbe lépni, ezek harcmodorát, harceljárását, szokásait a világháború tapasztalatai nyomán megismerjük, nehogy meglepetve ezen egész más eszközökkel dolgozó veszélyes ellenfél által, önbizalmukat elveszítsék s esetleg megrendüljenek.*

Hranilovic cs. és k. vk. ezredes által a világháború kitörése előtt kiadott segédlet kivonatosa a következőket mondja: A mostani szerbiai komitációs mozgalom kb. 12 éves. Az első komitácik hazaszeretettől fűtött, mindenre elszánt emberek voltak, kik példaként vették Boris Saravoff-ot, a híres bolgár bandavezért, ki terrorisztikus fellépésével török iga alatt nyögő honfitársain akart segíteni. A komitáciknak nagy tekintélyük volt és van a szerb nép előtt, különösen a világháború kitörése előtt, bár az 1905—13. időkben sok lezúllott és lecsúszott egzisztencia volt körülük, kiknél nem a hazaszeretet játszott a főszerepet! Különösen sokat vártak a komitáciktól a monarchia ellen vívandó háborúban; később fogjuk látni, mennyire váltak be a szerbek ezen reményei.

A bandák szervezése, vezetése, azok felfegyverzése a „Narodna Odbrana” titkos szövetség kezében volt. A fegyvereket részben már békében kiosztották, részben tárolták az egyes felszerelő állomásokon. A „Narodna Odbrana” feladata volt bizalmi emberek által a bandák előrelátható működési terét szemrevételezni, ahol mozgósítás esetén alkalmaztatásukkal számolni fog a hadvezetés. A bandák feladata lett volna a mozgósítás elrendelése utáni órákban a monarchiának szerblakta vidékeire betörni, ott a nép lázadását megszervezve, a felkelést szítani. A bandákat modern ismétlőpuskákval szerelték fel, meglehetősen sok tölténnyel, melyet övben hordtak derekukon, azonkívül mindegyik komitációs állandóan néhány kézigranátot hordott magával. Mindegyik banda meglehetősen sok robbanószerrel volt ellátva és tartalékpuskákkal, a lakosság felfegyverzésére. Egyik-másik bandának külön jelvénye volt, halálfej, stb.

Az említett segédletben a vezérkar nyilvántartó irodája a monarchia katonáit a bandák előrelátható harcmodorát illetőleg is tájékoztatta. Sajnos, a jól összeállított segédlet tanulságait a csapataink vagy egyáltalán nem, vagy csak elkésve kapták meg, midőn a komitációs harcmodorával, kénytelen-kelletlen már a praxisban is megismerkedtek.

A bandákat részben tényleges tiszték és altiszték vezették. A segédlet felemlítette, hogy a bandák harcmodora megfelel a „kisháború” tevékenységének. A Balkán-háborúban (1912—13) főleg szoros kapcsolatban a működő hadsereggel, a felderítésre és leplezésre használták fel őket. Az általuk szerzett hírek nyomán intézkedett azután a szerb vezérkar. A bandák hírszerzését a legjobban az erőszakos, azaz harc általi felderítés fogalmával jellemezhetjük. Rendesen éjjel belopódtak egy-egy faluba s ott elkezdtek lövöldözni, ha nem reagált senki, jelentették, hogy az illető községben nincs ellenség, ellenkező esetben a táborig és egyéb őrsök, vagy a felriasztott csapatok a tüzelést viszonzva, jelenthették, hol találtak ellenségre.

A cs. és kir. vezérkar a világháború kitörése előtt kétféle típusú bandával számolt: a) kisebb, önálló, 3—5 főnyi és b) nagyobb, egész 200 főnyi erősségűekkel, utóbbiak önállóan alkalmaztatnának, különleges feladatokkal. A bandák harca főleg tűzrajtaütésekből áll, nappal helységeken, erdőkben vagy sziklaodukban rejtőznek, mindenesetre a főbb útvonalaktól távolabb eső rej-

tekhelyeken stb. Az előbb említett segédlet, mint legjobb ellenszert, a bandák felkoncolását ajánlja, mert rájuk nem vonatkoznak a népjog törvényei s az őket rejtegető falvakat fel kell perzselni.

Nézzük most már, miként működtek ezek a bandák a világháború kitörésekor.

Általában véve azt mondhatjuk, nem váltották be, amit tőlük vártak (akárcsak az orosz lovas-tömegek támadása az északi harctéren). A monarchia szerblakta területeinek fellázításáról, illetve nagyobb szabású, szervezett felkelésekről szó sem volt. Részben nem volt idejük ezt megtenni, mint pl. a Szerémségben, részben pedig a Duna mentén a bosnyák, de különösen a mohamedán lakosság gyűlölvé a szerbeket, polgárőrségeket stb. szervezett és így a terepet és a bandák szokásait jól ismervén, azok működését jóformán lehetetlenné tette. Emlékeztem szerint, az 5. hadseregünk felvonulási területén Boszniában, eltekintve itt-ott egy-egy oroszva leadott lövéstől, jeladástól, (fényjelek) stb., a szerb bandák tevékenysége nem okozott semmi zavart. Sokszor „komitácit” láttak derék bakáink minden bugyrosnadrágú lakosban. Másképp festett a dolog, amint csapataink a Drinát átlépték. A Cer planina erdősegeiben, a Macsva kukoricásaiban otthon voltak ők s itt nem egy járőrünk, elmaradt meneteképtelen katonánk, sebesültünk életével fizetett, mert nem ismerte a bandák harcmodorát. Nagyobb harcászati szerep itt sem jutott nekik, de felderítőjárőreinken, előosztágainkon gyakran rajta ütöttek. Tevékenységük főleg abban merült ki, hogy a kutakat megmérgezték (bár nézetem szerint, ebben a tekintetben több volt a rémlátás részünkről, mint a valóság!) és hogy járőreinket, egyes (sebesültjeinket) irgalmatlanul felkoncolták és embertelen módon megcsonkították. Magam is láttam 1914 szeptember 15-én egy 11. gyalogezredbeli tizedes förtelmesen megcsonkított hulláját. Szemeit kiszúrták s nadrággombokkal pótolták. Hasát felhasztották s üres konzervdobozokat helyeztek beléje, hímveszőjét levágták és a szájába dugták.

A monarchiának úgynevezett piros könyve, melyet 1916 elején a cs. és k. külügyminisztérium adott ki, a 184. oldalon közli mindazon atrocitásokat, a népjog arcuclsapását, melyeket ellenfeleink elkövettek. Ebben persze a szerb és montenegrói bandák jártak elől. Néhányat a legkegyetlenebb esetekből felsorolok, — okulásul. A zárjelbe tett számok a piros könyvnek a vonatkozó számát jelzik, nehogy valaki azt hiheesse, hogy csak rémmeséket írok.

124. Sabácban több, borzalmasan megcsonkított osztrák-magyar katona hulláját találták. Egy hadnagy hasát felhasztották és kukoricával pótolták beleit, egy katonát fára keresztire feszítve találtak, fej és karok nélkül. Sabac lakosai oroszva megöltek egyes tiszteket és katonákat, még 24 órával a megszállás és elfoglalás után is. Egy gyárkéményből pihenő tisztjeinkre és legénységünkre löttek, természetesen a gyárat felgyújtották embereink s a komitácikat felkoncolták. Tekerisnél fehér zászlót mutattak megadást színlelve s midőn csapataink nyíltan megközelítették őket, közvetlen közelből tüzet adtak le rájuk. 12 éves leány, egy vizet merítő tüzerünkre puskával oroszva, közvetlen közelből rálőtt. Szerb szabadcsapatok, de sorkatonák is, előszeretettel tüzelnek egészségügyi járőreinkre, kötőzhelyeinkre, a genfi kereszt dacára. (Mivel később rendszeren a szerb tüzéség is lötte egészségügyi intézeteinket, hadvezetőségünk megtiltotta, hogy ezeket láthatóan jelezzük.)

A 125. jelentés azt mondja: Az alsó Duna mentén a szerbek sebesültjeinket megcsonkítják és megölik, egy

A gödöllői cserkész világtáborozásról: A felvonuló cserkészek számára motorkerékpáros közlekedési csendőr biztosítja az út rendjét. (Schäffer felv.)

katonánk hulláját fej és karok nélkül találták. Nem egyenruházott, semmiféle katonai jelzést sem viselő II. és III. vonalbeli szerb harcosok, ha szorongatták őket, fegyvereiket elrejtve, mint lakosság mutatkoztak be. Számos panasz érkezett, hogy különösen komitácsiak dum-dum-golyókkal tüzelnek. Tényleg sikerült szerb halottak történetében ilyen lövedékeket találni. Voltak, akik a golyót megfordítva dugták a hüvelybe. Az állítólagos dum-dum-sebesülések között azonban számos olyan is volt, melyek a szerb III. vonalbeli, régi puskából lőttek, nem acélburkolatú lövedékektől eredtek.

A hivatalos aktákból a fentebbieket csak ízelítőül soroltam fel, aki többet óhajt tudni, az a diplomatáink piros könyvének 184. oldalán gyönyörködhetik volt ellenfeleink lovagias harcmodorában.

Általában azt mondhatjuk, hogy a szerb komitácsiak és bandák természetellenes harcmodora eleinte meglepte ugyan csapatainkat, de az velük szemben azonban hamarosan csödtöt mondott. Okulásul azonban, még néhány példát felsorolok, Steiner Kálmán honvédőrnagy „Felkelők, szabadcsapatok és portyázókülönítmények” című művéből:

„Egészségügyi katonák a csatateret járják, sebesülteket keresnek és látnak el. Egyszerre csak egy magát holtan tettett szerb katona felül és lelövi az egyik sebesültvivőt. Már a Rigómezőn is így csinálta egyik őse Murad szultánnal, végtére is az ellenségnek egy katonájával kevesebb. De vajjon a sebesülteket kiszolgáló egészségügyi katona nem jóbarát-e inkább, mint ellenséges katona? Természetesen őt is agyonverték: egy szerb katonával is kevesebb lett. Sabácsba betörő csapataink előtt egy pópa áll egy gyermekcsoporthoz és a keresztet ma-

gasra tartva, látszólag a kereszt védelmébe alá helyezi őket. Senki sem bántja a csoportot. Egyszerre csak kézi-gránát repül a csapatba és a látszólagos pópa elmenekül. Komitácsi volt. Vajjon a mi felfogásunk szerint szabad-e a keresztet ilyen célra felhasználni? Egy tiszt elenged egy katonái által elébe hurcolt, áldott állapotban levő asszonyt, aki ellen az a vád, hogy a közeli házból a katonákra tüzelt. A tiszt kineveti és leinti legényeit. Pár perc múlva a tiszt halálos lövést kap ugyanazon asszonytól. Sabácsba betört csapatainkat a parknál fehér kendő fogadja. A mieink beszüntetik a tüzet és előnyomulnak. Hirtelen néhány lövés, majd komitácsi törnek elő kézigránátokkal, ugyanakkor a környező házakból mindenütt megszólal a puska a céltáblaként a tér közepéig hatolt csapatra. Egyszer fel lehet a fehér zászlót is ilyenre használni, de amikor majd valóban szükség lesz rá, nem hiszem, hogy valaki ilyenek után tüzet szüntessen.

Belgrádnak 1915-ben történt bevételekor a lakosság korra és nemre való tekintet nélkül ablakokból, háztetőkről védi a várost. Helyes: a szerb nép mindig szerette hazáját és végtére is mikor házait védi, ellenfélnek kell elfogadni. Arról sem beszéltek, hogy az ez alkalomra előszedett öreg mordályok és revolverek közt nem túlságosan sok humánus fegyver akad. De vajjon az a jajveszékelt öreg asszony, aki kendője alatt szorongatott revolverrel az őt egyik kapualj alá betuszkoló és ezáltal megmenteni igyekvő katonánkat lelötte, ez is a hazáját védte?

Az 1918-as albániai visszavonulás alkalmával a kivonuló utolsó magyar zászlóalj a podgoricai kiűrt laktanyában tartózkodó és a felszabadulást ünneplő kö-

zónség, főleg öregek és nők, egyszerre csak tüzzel árasztja el. Alruhába öltözött komitácik voltak. Tehetünk-e róla, ha visszafordított géppuskáink nemcsak komitácit ölték?"

A felsorolt példák ékesen mutatják a harc és az álnok kegyetlenség, szőszegés közti különbséget. Utóbbiakhoz sorolandók a meg nem engedett fegyverek, továbbá eszközök (pl. álruha, mérge) használata; általánosan elismert vagy tiszteletben tartott jelvényekkel és az ellenséges egyenruhával való visszaélés, látszólagos megadás után orvtámadások és gyilkosságok, fegyverek nem nyílt viselése, felesleges anyagi károk, tűzvész keltése, rablás és fosztogatás, saját haszonra való törekvés. Ahol ilyen eseményekkel találkozunk, nem csapattal álnok szemben; bandaharc ez bizony, melyre egyetlen gyógymód a szemet szémért. Jaj annak, aki ellágyul és az ilyen ellenfelet lovagias bánásmóddal akarja jobb belátásra bírni. Az ilyen haroban nincs irgalom, de megadás sem. A harc életre-halálra megy. itt csak győzni vagy meghalni lehet.

Csapatáink a fentebbi elveket, a komitácik harcmodorán okulva, hamarosan magukévá tették s a komitácisveszedelem hamarosan megszűnt. A „Junak” látta végre, hogy magyar bakáink felismerték s talán már túl is tettek rajta.

Szerbia leigázása és teljes meghódítása után 1915 késő őszen, ennek az országnak a lakossága is megismerte a háború komolyabb részét, a megszállást. Különösen a bolgár és német csapatok adtak a szerb lakosságnak ízelítőt ebből. A monarchia katonái, különösen a jószívú magyarok, a legyőzött szerbekkel sokkal enyhébben bántak, mint szövetségeseik. Talán kivételt képeztek a „dél-szláv testvérek”, a horvátok és a bosnyákok, mert ezek ismervén a szerbeket, azok szokásait, gyűlölték őket s bizony sok borsot törtek a lakosság orra alá. A cs. és kir. katonai kormányzóság politikai csoportfőnöke voltam egyideig s így tudom, hogy ha panaszok érkeztek a megszálló csapatok katonái ellen. 95%-ban horvátokról és bosnyákokról volt szó.

A szerb csapatok az 1912/13. évi balkáni háborúban győztesek voltak. A lakosság a háború árnyoldalait, — a véráldozattól eltekintve — nem érezte, az ország pedig majdnem megduplázódott. 1914-ben Szerbia északnyugati részét és Belgrád környékét rövid időre megszállták ugyan csapataink, egyes helységek a tűzértűz által szenvedtek is, — de ez csak rövid ideig tartott. Majdnem egy évig, 1914 december végétől 1915 október elejéig a szerb nép tulajdonképpen békében élt. Hadserege 1914-ben elmulasztotta a monarchia visszavonuló seregeit a határfolyókán üldözni. Ezt stratégiai hibának kellene felróni, ha nem tudnók, hogy a szerbek 1914-i ellenoffenzívája bizony pyrrhusi győzelem volt, mert a hadseregük teljesen kimerült úgy, hogy egyévig sem érezte magát alkalmasnak a támadásra.

1914-ben csapatainkkal szemben a szerbek túlerőben voltak, különösen ami a tűzértséget illeti. 1915-ben aztán megkóstolták a nehéz tűzértség pergőtűzét, az egyenlő erejű ellenfél koncentrikus támadását. Ennek nem tudtak ellentálni. A szerb hadsereg összeroppant, a férfilakosság aránytalanul nagy százaléka elpusztult. Különösen a visszavonulás Albánián át követelt temérdek áldozatot. A fegyverfogható férfilakosság jórésze a hadsereghez csatlakozott úgy, hogy az országban tulajdonképpen csak a nők, gyermekek és öregek maradtak vissza, néhány ezer katonaköteles embertől eltekintve.

(Folytatjuk.)

A világ a háború óta.

Írta: KECSKEMÉTI GYÖRGY dr.

(Második közlemény.)

Jóvátételek és háborús adósságok.

Tudjuk, hogy a háború nemcsak vérben követelt irtózatot áldozatot a népektől, hanem pénzben is. Rengeteg milliárdot költöttek négy és fél év alatt fegyverekre, bombákra, hadianyagra. A kormányok természetesen adóból nem tudtak annyi pénzt szerezni, amennyi a háború kiadásaira kellett; tehát minduntalan kölcsönökhöz folyamodtak. Nálunk ezek a kölcsönök úgynevezett belső kölcsönök voltak: a hadikölcsönt magyar állampolgárok jegyezték, hogy az államnak legyen pénze a háború folytatásához. Az entente államaiban azonban másként állt a dolog. Ezek egymásnak is adhattak kölcsönöket, de különösen a gazdag Amerikától kaptak rengeteg pénzt valamennyien. Az Amerikai Egyesült Államok a háború folyamán az entente európai hadviselő államainak irtózatosszerű összeget, körülbelül tizenkét milliárd dollárt, vagyis a mi pénzünkben körülbelül 54 ezer millió pengőt adtak kölcsön. Mikor Amerika maga is belépett a háborúba s ezzel megszerezte szövetségeseinek a győzelmet, ennek a pénznek nagyrésze már kölcsönadott pénz volt. Ugyancsak érdeklő lehetett hát az amerikai bankároknak, hogy ezt a tekintélyes summát ne hagyják odaveszni. S a háború után persze nyomban felmerült az a kérdés, hogy ugyan ki fogja ezt a rengeteg pénzt megfizetni?

A franciák rögtön megállapították, hogy a németeknek kell megfizetniük az egész számlát, mert ők okozták a háborút. Ez csak világos! Azonkívül persze Franciaországnak még külön kártérítéssel, jóvátételel tartoznak. Meg vissza kell fizetniük kamatostul azt az ötmilliárd frankot, amit 1871-ben a győztes németek tőlük követeltek. Számoltak, számoltak: 1920-ban végre kijött az első eredmény: 269 milliárd márka. Ennyit kellett volna a németeknek megfizetniük évi 2—6 milliárdos részletekben. Ebből az összegből fizeték volna a szövetségesek Amerikának járó adósságait. Az egyes szövetségesek úgy osztották el egymás között a jóvátételeket, hogy Franciaországnak jusson az egész összegnek több mint fele, Angliának egyötöd-része, Olaszországnak egy tizede, Belgiumnak nyolc százaléka és így tovább.

Természetesen hamar kiderült, hogy Németország adófizető népéből lehetetlen ekkora összegeket kisorsolni. 1921-ben már 132 milliárdnyi összegre „szállították le” a Németország által fizetendő jóvátételek összegét, de Németország a következő esztendőben már haladékat kért a további fizetésekre s ezt a kérést az ország súlyos helyzetével indokolta. A franciák nem fogadták el ezt a magyarázatot és 1923-ban megszállták Németország egyik legvirágzóbb iparvidékét, mely a Ruhr folyó mentén terül el s mely az ország legnagyobb hadianyag gyárat, a híres Krupp-üzemet is magában foglalja. A Ruhr-vidék megszállásával a franciák azt akarták elérni, hogy Németországot fizetésre kényszerítsék. Ez azonban nem ment olyan egyszerűen. A német márka abban az esztendőben egész értékét elvesztette, a milliárd aprópénz volt, úgy mint nálunk ugyanabban az időben a szász, és az egész német népen kimondhatatlan irgalom és szenvedés lett úrrá. Végül aztán létrejött a megegyezés: a német márkát sikerült újra helyreállítani, a németek pedig

Kiskirálysági örsbeli bajtársaink nem szégyenlik a munkát: a laktanyával bérelt földjükön termelt terményeket néhány polgári egyén segítségével maguk a csendőrök csépelelték el.

hajlandónak mutatkoztak jóvátételek fizetésére — már amennyire az ország teljesítőképessége megengedte. Az összeg megállapítását egy nemzetközi bizottságra bízta, melynek elnöke Dawes (Daaz) amerikai generális volt. Ez a bizottság dolgozta ki a híres *Dawes-tervet*, amely 1929-ig volt érvényben. E tervek szerint Németországnak egy évben átlagban 2 és fél milliárd márkát kellett fizetnie, részben pénzben, részben árukban; figyelembe vették azonkívül az ország gazdasági helyzetének változását is ha ez javult volna, a jóvátételi összeg arányosan emelkedett volna. Németország most már fizetett is, a márkát pedig nem fenyegette újabb veszedelem. Azonban a németek, hogy adósságaikat megfizethessék, egyre újabb kölcsönöket vettek fel, főleg Amerikától és Angliától. Néhány év alatt a kölcsönök összege több, mint tíz milliárd márkára szaporodott fel.

A Dawes-tervet pedig meg kellett változtatni, mert ez csak ideiglenes terv volt és nem szabta meg, hogy végső összeget mennyit kell majd Németországnak fizetnie? Azonkívül az entente államai észrevették, hogy a németek nagyon is jól jártak az árukban való jóvátétel-fizetéssel. Ezek az áruk versenyt támasztottak az entente-államok iparának, pedig 1928-tól fogva a kivétel mindenütt nehézségekbe kezdett ütközni. Így aztán új, akkor véglegesnek hitt terv lépett életbe 1929-ben: ezt szintén nemzetközi bizottság hozta létre, melynek elnöke Young amerikai szakértő volt. Ezt a tervet nevezik *Young-tervnek*. A Young-terv szerint Németor-

szágnak 1929-től 1988-ig kellett volna jóvátételeket fizetnie, kezdetben évi két milliárdot, majd egyre többet 1966-ig; ez utóbbi évben két és fél milliárdot tett volna ki a jóvátételi összeg, aztán megint csökkent volna az utolsó részlet már „csak” ezerhatszáz milliót tett volna ki. Ezek az évi részletek a Young-terv szerint két részből állottak. 660 milliót tett ki az „elhalaszthatatlan” részlet, melyet a terv szerint Németországnak minden körülmények között meg kellett volna fizetnie. Ennek az összegnek nagyobb részét, körülbelül 500 milliót, Franciaország kapta volna „kártérítésül”. A többi fizetésekre Németországnak jogában volt haladékos kértet. Ebből az „elhalasztható” részletből akarták megfizetni az entente-államok Amerikának járó adósságaikat — persze úgy, hogy ők is nyomban halasztást kértek volna, ha Németország az elhalasztható részletre haladékos „moratóriumot” kér. Mint látjuk, a Young-terv nagyon kedvezett Franciaországnak, hiszen az Amerikának fizetendő összegeken felül tisztán jövedelmezett neki vagy félmilliárd márkát évenként a erre az összegre a németek még csak hátralékot sem kérhettek.

A dolgok azonban másként alakultak; Franciaországot igen kellemetlen meglepetések érték. 1931 tavaszán az összes közép-európai országok gazdasági helyzete hirtelen nagyon súlyosra fordult. A legnagyobb bécsi banknak, a Kreditanstaltbanknak bukása óriási gazdasági katasztrófát idézett elő. Sorra meginogtak a nagybankok Németországban is. Azok az amerikai és angol bankárok, akik annakelőtte milliárdokat adtak kölcsön Német-

országnak, most egyszerre féltetni kezdték a pénzüket. Minden hitelező egyszerre akarta viszontlátni a pénzt, már pedig milliárdokról volt szó, üzletekbe befektetett pénzeikről — lehetetlenség volt mindent egyszerre visszafizetni. Ekkor vált csak igazán súlyossá a gazdasági válság. Megint félni kellett a német márka összeomlásától. Ha ez megtörténik, az amerikai hitelezők mindörökké keresztet vehettek volna a Németországnak kölcsönzött jó dollárokra. Nekik is érdekükben állt tehát Németország megmentése — úgy mint 1917-ben Amerika beavatkozása a háborúba Németország ellen. A amerikai politika most is az üzlet után ment: Hoover elnök 1931 júliusában kiadta híres üzenetét, melyben halasztást adott minden hadiadósságra azzal a feltétellel, hogy az entente-államok viszont a német jóvátételi fizetésekre adnak haladékot. Ez az általános moratórium egy évre szólt. A franciák eleinte tüzzel-vassal ellenzték: adtak volna ők is halasztást, a Young-terv alapján, az „elhalasztható” fizetésekre. De már az ő külön kártérítésüket, az elhalaszthatatlan félmilliárdot, azt nem engedték. Amerika pedig azt követelte, hogy minden fizetség szüneteljen: az összes jóvátételek, az elhalaszthatatlan részlettel együtt. Ebbe aztán végül a franciáknak is bele kellett nyugodniuk.

De ezzel még nem volt vége a meglepetéseknek. Az már világos volt, hogy a németek többet egy fillér jóvátételt nem fognak fizetni, a Hoover-féle halasztási év letelte után sem. De ami az Amerikának járó adósságokat illeti, az amerikaiak kijelentették, hogy azok bizony tovább is érvényesek és, hogy a Hoover-év után, tehát 1932 decemberétől kezdve, az európai adóssoknak tovább kell fizetniük. A franciák persze azt felelték erre, hogy ha nincsenek német jóvátételek, ők sem fizetnek tovább hadiadósságot Amerikának. A jóvátételek pedig meghaltak a Hoover-üzenettel, csak még el kellett temetni őket. Ezt a feladatot végezte el a *Lausanne*-ban (Lazán), Svájcban 1932 június—július havában tartott jóvátételi konferencia, mely kimondotta, hogy Németország nem köteles többé jóvátételeket fizetni — csak egy végösszeget, három milliárdot. Ilyenformán a jóvátételek szomorú és dicstelen fejezete végleg lezárult. Ami azonban a Magyarország által fizetendő jóvátételeket illeti, ezeknek kérdése máig sincs elintézve. Az 1930 januárjában tartott hágai konferencia ugyanis megállapította, hogy Magyarországnak 1934-ig évi 10 millió aranykorona jóvátételt. attól fogva pedig 1966-ig a békeszerződésekből származó „egyéb terhek” címén, évi 13.5 millió aranykoronát kell fizetnie. Ezzel szemben a kiséntente állami és a nagyhatalmak kötelezettséget vállaltak arra, hogy 1966-ig fizetéseket teljesítsenek ők is, Magyarországgal együtt az úgynevezett A- és B-alapba; az előbbiből az ú. n. optások kapnának kártérítést, akiknek birtokait, mint láttuk, a kiséntente állami jogtalanul elkobozták, a másodikból az elkobzott egyházi, fejedelmi stb. vagyonok tulajdonosait kárpótolnák. A nem-magyar befizetésekkel együtt az A-alap 240 millió, a B-alap 100 millió aranykorona összegre rúgna.

Természetesen a lausannei megállapodás ezt a rendezést is kétségessé tette. Amint látjuk, igen bonyolult kérdéssről van szó, melynek végleges rendezésére csak a világpolitika nagy kérdéseinek megoldása után kerülhet sor.

Ezek pedig igen bonyolultak ma is. Mikor ugyanis a német jóvátételek megszüntetését kimondották, fölmerült az a kérdés: hát az Amerikának járó hadiadósságokkal mi lesz? Az európai adóssok már most elvárták Amerikától, hogy amint ők lemondtak a jóvátételekről, Amerika is

mondjon le a maga követeléseiről. Amerika azonban haladni sem akar ilyesmiről. Mikor a Hoover-féle halasztási év lejárt, 1932 december 15-én, Amerika változatlanul követelte az esedékes felévi részletet: Angliától 80 millió, Franciaországtól kb. 25 millió, az összes adóssoktól együtt körülbelül 120 millió dollárt. Anglia fizetett is, noha jóvátétel címén semmit sem kapott; Franciaország ellenben megtagadta a fizetést. Ebbe bukott bele Franciaországban Herriot kormánya: Herriot miniszterelnök a fizetés mellett volt, de a parlament leszavazta, így hát korránnyával együtt lemondott. Azóta az európai adóssok folyton azt várják, hogy Amerika elengedje az egész adósságukat, vagy legalább is annak nagy részét. Az amerikaiak viszont azt mondják, tegyenek az adóssok ajánlatot, majd arról aztán tárgyalnak. Így húzódott a kérdés egészen ez év júniusáig, mikor megint esedékessé vált egy felévi részlet. Most annyiban változott a helyzet, hogy az angolok sem fizették meg az egész 80 millió dolláros részletet, csak a tizedrészét, annak elismeréséül, hogy tartoznak Amerikának. A franciák azonban sem a decemberről elmaradt összeget, sem a júniusi részletet nem fizették meg, egy fillért sem. Az olaszok az angolokhoz hasonlóan adósságuk egy részét fizették.

Az igazság nyilvánvalóan azt követelné, hogy Amerika is mondjon le már erről a véres pénzről, a háború áráról. Hiszen a szövetségeseinek adta, akikkel együtt harcolt, azok pedig fel sem vették a pénzt, hanem nyomban visszafizették amerikai gyárosoknak hadianyagért. Így az egész pénz Amerikában maradt, az amerikai gazdaságot szolgáltatta. Ma pedig a világ olyan helyzetben van, hogy minden ország elszegényedett, nem tudnak a nemzetek százmilliókat kifizetni tizenöt év előtt elpuffogatott srappellekért. Nem is lehet addig békekesség, míg ezt a számadást véglegesen el nem törlik.

Csakhogy a békekesség még sok máson is múlik. Hiszen a nemzetek nemcsak a világháborúban pocskóltak el tömérdek pénzt: ma is többet költenek fegyverkezésre, mint a világháború előtti időben. Ez a rettenetes fegyverkezés ma a világ egyik legsúlyosabb problémája. Lássuk, hogyan próbál segíteni rajta már másfél esztendeje a genfi leszerelési konferencia.

A leszerelés kérdése.

A békeszerződésekben a győztes államok kényszerítették a legyőzötteket a szinte teljes leszerelésre. Erdőtéseket nem tarthatnak fenn, nehéz tüzérségük, tankjaik, hadi repülőgépeik nincsenek, az általános hadkötelezettséget meg kellett szüntetniök s csak zsoldos hadsereget tarthatnak fenn, melynek létszáma pontosan meg van szabva. A békeszerződésben azonban megígérték a győztesek, hogy ezt az egyoldalú leszerelést az általános leszerelés fogja követni, vagyis, hogy ők is követik majd a legyőzött népek példáját. A Népszövetség alapokmánya is megszabja, hogy elő kell készíteni a nemzetek általános leszerelését. Az előkészítést egy bizottság végezte, melyet a Népszövetség hívott össze az egyes nemzetek képviselőiből. Ez az előkészítő bizottság nem nagyon sietett a munkájával: 1925-ben ült össze és csak 1931 végén, több mint hat esztendő munka után jutott odáig, hogy a Népszövetség elé terjesztette javaslatát a leszerelés végrehajtásáról. E javaslat alapján kezdte meg munkálatait a Leszerelési Konferencia, mely 1932 legelején ült össze Genfben. Azóta is folyton tanácskozik, de eddig nem tudott semmi eredményt elérni.

Mi ennek a kudarcnak az oka? Igazságtalanok volnánk, ha azt állítanók, hogy egyes nemzetek semmi kö-

rülmények között nem akarják a leszerelést. Akarják azt valamennyien, különösen mióta olyan súlyosra fordult a világgazdasági helyzet. Szeretné minden ország a leszerelést, csak az a baj, hogy éppen a leghatalmasabbak, a katonai szempontból legerősebbek azt szeretnék, ha elsősorban a többi szerelne le, hogy az ő katonai fölényük változatlanul megmaradjon, vagy talán még nagyobb legyen. Franciaország például azt állítja, hogy ha ő is olyan mértékig leszerel, mint Németország, akkor a „biztonsága” veszélyeztetve van. A németek viszont a fegyverkezés egyenlőségét követelik a maguk számára, ahogyan azt megígérték nekik. Ezért aztán a konferencia nem tud egy lépést sem tenni előre.

Hogy megérthessük, miről van szó, lássuk először is, mekkora a világ legfontosabb államainak szárazföldi és légi hadereje s hogy mennyibe kerül. (A kiadásokban a haditengerészet kiadásai is bennfoglaltatnak.) Külön csoportosítjuk a győztes, külön a már leszerelt, legyőzött államokat.

A) Szárazföldi hadseregek:

Franciaország:	Tiszt	Legénység
Európában	21.290	295.702
Gyarmatokon	7.819	197.842
Összesen:	29.109	493.544

	Tiszt	Altiszt	Legénység
Lengyelország:	17.905	37.000	211.110
Románia:	14.729	11.332	146.292
Csehország:	10.079		111.500
Jugoszlávia:	7.527	9.222	95.000

Anglia:

Az anyaországban	112.776
A gyarmatokon	26.737
Indiában	59.915

Amerika:

Rendes hadsereg	12.556	1.089	124.301
Milícia	12.732	198	169.785
Németország:	4.300	21.000	74.000
Magyarország:	1.780	15.338	17.875
Ausztria:	1.487	1.645	18.300
Bulgária:	999	1.290	17.667

Olaszország:

Rendes hadsereg	14.893	17.692	164.010
Fascista milícia	24.433	24.558	362.578

B) Légi flották:

Anglia:	67 repülőraj	796 repülőgéppel
Amerika:	48 repülőraj	403 repülőgéppel
Franciaország	132 repülőraj kb.	1200 repülőgéppel
Olaszország	97 repülőraj kb.	900 repülőgéppel

C) Hadikiadások:

Anglia: 95 millió font (kb. 2 milliárd pengő);

Franciaország: 11.600 millió frank (kb. 2 és fél milliárd pengő);

Amerika 707 millió dollár (kb. három milliárd pengő);

Olaszország: 5 milliárd lira (kb. másfél milliárd pengő);

Lengyelország: 844 millió zloty (kb. 560 millió pengő);

Csehország: 1.706 millió cseh korona (kb. 290 millió pengő);

Románia: 10 milliárd lei (kb. 340 millió pengő);

Jugoszlávia: 2,5 milliárd dinár (kb. 210 millió pengő);

Néhai Musztaics Ferenc bölcseki őrsbeli őrmester, akit egy rabszökevény Madocsa községben orvul agyonlőtt.

Magyarország: (1930): 103 millió pengő;

Németország: 716 millió márka (kb. 940 millió pengő).

Ebből az összeállításból kitűnik, micsoda hihetetlen aránytalanság van a győztesek és legyőzöttek hadereje és hadikiadásai között. Magyarország 35.000 katonájával szemben a kis*entente három állama, Csehország, Románia és Jugoszlávia összesen több mint négyszázezer embert tart fegyverben; a három állam hadikiadásai hétszeresét teszik ki a magyar hadsereg költségeinek. De persze, azért Magyarország veszélyezteteti az európai békét —, mondják szomszédaink. Németország is hasonló helyzetben van, mint mi; 100.000 emberével szemben a franciák háromszázezeret (a gyarmati katonasággal együtt ötszázézeret), a lengyelek pedig kétszázhetvenezret tartanak fegyverben. Hát még a felszerelésben mutatkozó óriási különbség: amott a tankok (harckocsik), repülőgépek ezrei, emiatt, a legyőzötteknél jóformán csak puskák és géppuskák.

A leszerelési konferenciának elsősorban azt kellett volna elérnie, hogy ilyen szörnyű nagy hadseregek a gyilkos szerszámok ily hihetetlen tömegével ne növelhessék a népek nyomorát és ne veszélyeztessék a világbékét. Ha Magyarország és Németország javaslatait elfogadták volna, minden ország lemondott volna fegyvereinek és hadseregeinek nagy részéről s a leszerelés kérdése az egész világon békésen meg volna oldva. Már láttuk, milyen ellenkezésbe ütközött ez a javaslat. De a konferencián nemcsak a legyőzött és leszerelt államok felfogása ütközött össze a győztesekével, de még a győztesek egymás között sem tudtak megegyezni. Lássuk röviden a leg súlyosabb ellentéteket.

A franciák szerint első a nemzetek biztonsága. Ha az összes államok szerződéseket kötnek és ezekben kölcsönösen kezességet vállalnak egymás biztonságáért (vagyis kötelezik magukat, hogy a megtámadottnak segítsé-

gére sietnek), akkor lehet szó leszerelésről és maga Franciaország is hajlandó lesz támadó fegyvereiről lemondani. Igen ám, de hogyan? Csakis úgy, ha ezeket a támadó fegyvereket (tankokat, nehéz ágyúkat, bombavető repülőgépeket) átadják egy nemzetközi, népszövetségi hadseregnek, hogy a Népszövetség felhasználhassa az olyan állam ellen, mely egy más államot megtámadna. Ugyanis a franciák szerint a kölcsönös védelmi szerződés sem nyújt elegendő biztonságot, hiszen szerződéseket mindig meg lehet szegni. A szerződésnek csak úgy lehet érvényt szerezni, ha van olyan fegyveres hatalom, mely meg tudja büntetni a szerződészegőt. Ezért kell, hogy az egyes nemzetek a Népszövetségnek bocsássák rendelkezésre támadó fegyvereiket. Persze, a franciák aztán gondoskodnának róla, hogy a Népszövetség ezeket a „nemzetközi” fegyvereket úgy használja fel, ahogyan nekik jól esik.

Az angolok és amerikaiak szerint nem helyes a támadó fegyverek nemzetközivé tétele, mert nincs olyan nemzetközi állami hatalom, amely ezeket felhasználhatná. Hol lehetne ezeket a repülőgépeket, tankokat stb. elhelyezni? Akármelyik állam területén hagyjuk őket, az illető államok a saját belátásuk szerint használják fel, ha egyszer háborúra kerül a sor. Ezért az angolok és amerikaiak a veszedelmes támadó fegyverek elpusztítását követelik. A legyőzött államok, melyeknek ily támadó fegyvereik nincsenek, szintén csatlakoznak ehhez a követeléshez. Ezt a javaslatot, minthogy a hadseregek felszerelésének minőségéről szól, minőségi leszerelési javaslatnak nevezzük. Ebben a kérdésben eddig még nem sikerült megegyezésre jutni.

Egyetértésre jutott a konferencia abban a kérdésben, hogy egészen el kell tiltani a gáz- és baktériumháborút, meg békés területek bombázását. Ez bizony sovány eredmény, ha meggondoljuk, hogy az ilyen tilalom akkor sem ér sokat, ha minden ország aláírja. Ha egyszer háború van, nem sokat szoktak törődni az írott tilalmakkal.

A fegyverkezési jogegyenlőség tekintetében — ez az egyenlőséget, mint tudjuk, a legyőzött államok követelik a maguk számára — következőképpen áll a helyzet: A németek a múlt év júliusában otthagyták a leszerelési konferenciát, mert a győztes államok nem voltak hajlandók a jogegyenlőség megvalósításáról tárgyalni. Ezzel elérték, hogy végre mégis ígéretet kaptak a jogegyenlőség kérdésének megvitatására. Ezen az alapon vissza is tértek a konferencia asztalához. 1932 decemberében aztán az öt hatalom (Anglia, Franciaország, Németország, Olaszország és Amerika) konferenciája kimondta, hogy Németországnak és a többi legyőzött országoknak, — tehát Magyarországnak is —, fegyverkezés tekintetében a többi országgal egyenlő jogokkal kell bírnia. Vagyis, ha a konferencia bizonyos fegyvereket eltilt, másokat engedélyez, a tilalom is, az engedély is egyformán vonatkozik minden államra. Ez a határozat a jog és igazság eszméjének fontos győzelme, mert a legyőzött államok nem hatalmi eszközökkel érték el a jogaik elismertetését, hanem tisztán az igazság erejével.

Az öt hatalom határozata azonban csak általánosságban szól a jogok egyenlőségéről; hogy a gyakorlatban hogyan valósul ez meg, arról nem intézkedik. Egyelőre az a helyzet, hogy a jogegyenlőség gyakorlati megvalósítására bizonyos határidőt, öt vagy hat esztendőt fognak beiktatni. Akkor aztán megszűnik — természetesen abban az

esetben, ha a konferencia az összes kérdéseket el tudja intézni — a győzők és legyőzöttek hadereje közti különbség. A franciák azt ajánlották, hogy minden nemzet térjen át az úgynevezett milica rendszerére: vagyis minden országban sorozzanak az általános védkötelezettség alapján, de a szolgálati idő ne legyen hosszabb félelmentesnél. Az ilyen milica, mondják a franciák, támadó célokra kevésbé alkalmas, mint a hosszú szolgálati idővel bíró hadseregek. E javaslat alapján Macdonald angol miniszterelnök már mostan részletes tervet terjesztett a konferencia elé, melyben pontosan megmondja, hogy minden ország mekkora létszámú milicával bírjon, milyen fegyverekről mondjon le és milyen tartson meg. A javaslat szerint Németországnak is, Franciaországnak is egyformán 200.000 ember jutna, persze rövid szolgálati idejű milica-katonaság; Magyarországnak is ezen az alapon 60.000 embert hívhatna be a mostani 35.000 helyett. A Macdonald-féle tervet az egyes országok elfogadták tárgyalásaik alapjául, de még nagyon sok részlet nincsen tisztázva, így például a franciák most azt szeretnék elérni, hogy a német katonai jellegű párt-alkulatokat, például a horogkeresztes rohamosztagokat is számítsák be a német katonai létszámba. Ezzel újra felvetődik a létszámok kérdése. Hát még aztán a többi súlyos kérdés, ami szintén nincs még megoldva: a hadi aviatika, a támadó fegyverek kérdése? Vajjon mindezekben a dolgokban eredményre juthat-e a leszerelési konferencia? Nagy kérdés. Pedig nem is jó elgondolni, mi lesz a világgal, ha a fegyverkezés a mostani rettenetes arányokban folyik tovább.

Külön súlyos kérdés a tengeri leszerelés kérdése. Ez bennünket közvetlenül nem érint ugyan, hiszen Magyarországnak, sajnos, nincsen tengerpartja, de teljesség okáért erről a kérdéstről is szólunk néhány szót.

Nem sokkal a háború után, 1921-ben, a nagy tengeri hatalmak Washingtonban tartottak egy konferenciát, melyen elhatározták tengeri haderőik csökkentését. A megálapodás alapja az volt, hogy Amerikának és Angliának a jövőben egyenlő tengeri hadereje lesz. Japán flottája már kisebb, három ötdrészde a legnagyobbak valamelyikének, Franciaország és Olaszország pedig még jóval kisebb, de egymás között egyenlő flottát tarthat fenn. A flották erejét aszerint mérik, mekkora az egyes flották hadihajóinak (csatahajóinak, cirkálóinak, tengeralattjáróinak stb.) együttes tonnatartalma. A washingtoni konferencia nem tudta egészen megoldani feladatát, meg egyezése csak a legnagyobb hadihajókra, a 15.000—20.000 tonnás hajóóriásokra, csatahajókra vonatkozik. Az 1930-as londoni flottakonferencia már tovább ment valamivel. Londonban az angolok elismerték, hogy az amerikaiak velük egyenlő tengeri haderőt tarthatnak fenn cirkálóikban és másféle hajóikban is. Nagy dolog ez, ha meggondoljuk, hogy a világbíró Anglia a háború előtt még azon a nézeten volt, hogy neki legalább akkora flottával kell bírnia, mint az utána következő két hatalomnak együttvéve! Most azután Amerika előtt meg kellett hátrálnia. A londoni konferencia pontosan szabályozta Anglia, Amerika és Japán egész tengeri haderejét. A franciákkal és olaszokkal ez a konferencia sem boldogult, mert a franciák nem voltak hajlandók elismerni az olaszok jogát velük egyenlő erejű flottára — illetve nem akarják ezt az egyenlőséget a kisebb hajókra, cirkálókra torpedórombolókra stb. kiterjeszteni. Arra hivatkoznak, hogy nekik több gyarmatuk van messze az anyaországtól, mint az olaszoknak s így nagyobb flottát kell távoli vizeken tartaniok. Az olaszok viszont joggal hivatkoznak arra, hogy a franciákkal egyenrangú hatalom az övék is

A csendőrség történetéből semminek sem szabad veszendőbe mennie! Múzeumunk mindent megőriz!

s hogy nem akarnak a Földközi tengeren Franciaországnak kiszolgáltatva lenni.

Ma Anglia egész tengeri hadereje 18 csatahajó, 47 cirkáló, 141 torpedóromboló, 107 egyéb hajó, összesen 1,210.700 tonnatartalommal. Amerikának ugyancsak 18 csatahajója, 39 cirkálója, 110 tengeralattjárója és 293 egyéb hajója van 1,228.000 tonnatartalommal. Japán flottájának összes tonnatartalma 800.000 tonna. Franciaország ma még jóval erősebb a tengeren Olaszországnál, 9 csatahajója, 15 cirkálója, 66 tengeralattjárója, 137 egyéb hajója van összesen 563.000 tonnatartalommal. Olaszországnak csak 4 csatahajója van, cirkálója viszont több, mint Franciaországnak: 22. Tengeralattjáróinak száma 46, egyéb hajója van 165; együttes tonnatartalmuk 392.000.

Látjuk, milyen nehézségekbe ütközik még a tengeri leszerelés is, pedig itt a győztesek egymás között vannak, a legyőzött országoknak komolyan számbajövő haderejük nincsen. Azonkívül a tengeren nem lehet titokban fegyverkezni, minden ország tudja a többiről, milyen hajói, sőt azt is, milyen ágyúi vannak. Mégis: a teljes megoldás itt sem sikerült; ami megállapodás pedig létrejött, az is aligha nevezhető „leszerelési” megállapodásnak. A hadihajók százai, milliós tonnatartalmakkal nem festenek a tengeri „leszerelés”-ről valami biztató képet.

Egy következő háború jóval felülmúlná a világ-háborút borzalmasságban, olyan nagyot fejlődött azóta a mérges gázok, repülő gépek stb. technikája. Mégis azt kell mondanunk: a világ békéje nincs biztonságban. Csak akkor beszélhetünk igazán biztonságos állapotokról, ha nem lesz többé olyan ellentét a népek között, mely háborúra vezethet. Ez pedig csak akkor következik be, ha sikerül békésen megszüntetni a világban minden jogtalanságot, minden igazságtalan elnyomást. Mászóval: a világ békéje akkor lesz biztonságban, ha elkövetkezik az igazságtalanságon, erőszakon alapuló békeszerződések revíziója. Ezért elsősorban azt kell kérdeznünk: hogyan áll a revízió kérdése a mai világpolitikában?

A revízió útja.

Mint minden politikai kérdés, a revízió kérdése is ma még teljesen hatalom kérdése. Revízió akkor lesz, ha azok a nemzetek, amelyek revíziót kívánnak, hatalmasabbak lesznek a revíziót ellenző nemzeteknél. Ez éppen nem jelenti azt, hogy a revíziót háborúnak kell megelőznie. A hatalom nem azon múlik, hogy az, akinek hatalma van, erőszakosan éljen is vele; sőt nagyobb az olyan tekintély, amely nem szorul arra, hogy elsüsse a puskáját. Kérdés már most, hogyan áll ez a hatalmi helyzet Európában?

Közvetlenül a háború után csak a legyőzött államok kívánták a békeszerződések folytán előállott helyzetek megváltoztatását: öt győztes ország, melyek közül a leg-hatalmasabb, Németország, maga is kimerült, tehetetlen volt akkor. Az első változás akkor állt elő, mikor Kemal pasa a görögökön aratott győzelmével az elvesztett területeknek legalább egy részét visszaszerezte és kieroszakolta a sévresni béke revízióját. A többi legyőzött országra nézve azonban a revízió ügye továbbra is reménytelenül állott. Németország, Ausztria és Magyarország tehetetlenül állt a győztes hatalmak gyűrűjében. Ezek a hatalmak az európai szárazföldön szoros, katonai szövetségeken alapuló rendszert alkotnak, melynek feje és vezetője Franciaország. Franciaország Belgiummal és Lengyelországgal együtt közrefogja a németeket, a kis-entente három államával pedig, amelyekkel szintén katonai szövetségeket kötött, Magyarországot tartja lekötve. Ugyáztatik ilyenformán, mintha ez a hatalmi gyűrű szét-törhetetlen lenne.

(Folytatjuk.)

Olvasóink szíves figyelmébe!

A következő levelet kaptuk:

Biztosító Intézetek Országos Szövetsége Budapest, IV., Károly-körút 26.

Budapest, 1933 július 27

Igen Tisztelt Őrnagy Úr!

A Csendőrségi Lapok június 1-ei számából tudomást szereztünk arról a pályázatról, amelyet a tek. Szerkesztőség biztosítási csalási eseteknek és azok kinyomozásának leírására hirdetett.

Minthogy a pályázat sikerét a magunk részéről is lehetőleg előmozdítani kívánjuk, a legjobb pályamű jutalmazására saját részünkről is kitűzni óhajtunk egy jutalomtárgyat, nevezetesen egy igen szép kivitelű kétfedeles aranyórát, melyet erre a célra máris beszereztünk.

Amidőn a pályadíjat tisztelettel felajánljuk és jelen levelünknek a Csendőrségi Lapokban való szíves közzétételét kérjük, maradtunk

teljes tisztelettel:

Gergely s. k. Kutasi s. k.

Abban a reményben, hogy a fenti szép és igen értékes jutalomdíjra való tekintettel azok is részt fognak venni a pályázaton, akik eddig nem küldöttek be pályamunkát, a pályázat határidejét

1933 november hó 1-éig

meghosszabbítjuk. A feltételeket is módosítjuk annyiban, hogy a beküldendő pályamunkákat nem szabad aláírni, hanem csak jelígyével kell ellátni. A pályamunkákat bizottság fogja elbírálni a az eredményt a december 1-i számunkban fogjuk közzétenni. Az eredmény kihirdetésénél a nyertes pályamunkáknak csak a jelígyeit fogjuk közölni s a szerzőket csak akkor fogjuk felhívni neveik bejelentésére. Azoknak, akik pályamunkáikat már beküldötték, visszaküldjük azokat s kérjük, hogy a fenti határidőre írják le újra és csak jelígyével ellátva küldjék be.

Pályázati feltételeinket az alábbiakban megismételjük:

Pályázatot hirdetünk biztosítási csalási eseteknek és azok kinyomozásának leírására. Aki 1920 óta ilyen bűncselekményt akár mint járőrvetető, akár pedig mint járőrtárs nyomozott, írja le és küldje be hozzánk.

Természetesen nemcsak gyujtogatással kapcsolatos biztosítási csalási eseteket lehet leírni, hanem minden olyan cselekményt vagy kísérletet, amelynek az volt a célja, hogy annak révén a tettes vagy harmadik személy biztosítási összeghez jusson. Balesetet, szerencsétlenséget, halálesetet, betörést stb. színdínek biztosítási csalás elkövetése céljából: az ilyen esetek mind tanulmányosak a bűncselekmények eme nemének tanulmányozása és tapasztalati adatok gyűjtése szempontjából. (Természetesen azonban, hogy biztosítási csalási szándékból elkövetett gyujtogatási esettel is éppen úgy lehet pályázni, mint akármilyen másval.)

Az elkövetett bűncselekményt, valamint a nyomozás folyását nem okvetlenül szükséges olyan részletességgel leírni, ahogy mi pl. a tanulmányos nyomozási eseteinket közzélni szoktuk, de azt világosan le kell írni, hogy ki, mikor és hogyan követte el biztosítási csalást, kik nyomozták azt, hogy a gyanúsított a biztosítási összeget felvette, illetve miképpen derítették ki stb. A pályázatban meg kell említeni,

hogya a gyanúsított a biztositási összeget felvette, illetve annak felvételét megkísérelte-e? Ha a nyomozás, illetve a bűncselekmény kiderítése következtében nem kísérelte meg a gyanúsított a biztositási összeg felvételét, ezt külön meg kell említeni.

A legjobb pályázatot a Biztosító Intézetek Országos Szövetsége által felajánlott

kétfedeles aranyórával;

a másodikat

ezüstórával

és a harmadikat pedig eredetileg is felajánlott jutalomtárgyunkkal:

szép asztali szivar- és cigarettadobozzal

jutalmazniuk.

CSENDŐR LEKSZIKON.

60. kérdés. Egy kereskedő a falusi lakosságtól a házilág készleteit gyékénytaszkákat megvásárolja darabonként 20 fillérért. A vételárat azonban nem készpénzben fizeti ki, hanem vásárlóutalványokat (jancsibankót) ad az eladóknak, akik ezekért az utalványokért nála árul kapnak. A kereskedő azonban nem a szokásos áron számítja az árulást, hanem 10—20%-kal drágábban. A lakosság kétszeresen is megrövidül a kereskedő eljárása miatt, mert nemcsak drágábban kell megvásárolnia a kereskedő áruát, hanem háziipari készítményeit is aránytalan olcsó árcikket elvesztve, mert a községben a kereskedőn kívül más vevő a tászkákra sincsen. Hiába bajlódik a lakosság, a kereskedő azzal válaszol, hogy akinek nem tetszik ez az állapot, menjen a tászkával máshova. A tászkákért meg lehet kapni 80 fillért is, azonban ezért más vidékre kell elutazni. Megjegyzendő, hogy a kereskedő állítólag „háziipar-lámogató tevékenységét” tekintve, kamattalan állami kölcsönben is részesült; ily módon vagyonát néhány év alatt tetemes módon gyarapította. Büntetőendő cselekmény-e a kereskedő eljárása?

Válasz. A kereskedőnek az az eljárása, hogy a vásárlóutalványokért drágábban számítja fel a lakosság részére a közszükségleti cikkekért s ezzel a félányos hasznót meghaladó nyereséget szerez, az 1920. XV. t. c. 1. §-ának 2. pontjába ütköző árdragtíz visszaélés; elbírálása az uzsorabíróság hatáskörébe tartozik.

Az az eljárás, hogy a kereskedő kihasználja a kereslet hiányát s a maga nagyobb hasznára alacsony áron vásárolja meg a lakosság háziipari készítményeit, az ü. n. kizsárlányoló üzlet fogalma alá tartozik. Büntetőjogi uzsorának azért nem tekinthető, mert az 1932. VI. t. c. értelmében ehhez az szükséges, hogy az egyik szolgáltatás előbb történjék, mint a másik. Kizsárlányoló szerződés az, amelyben az egyik fél a másik félnek szorultságát felhasználva, a másiknak tetemes kárára magának aránytalan ellenszolgáltatást köt ki. Az ilyen szerződés a bírói gyakorlat szerint a jó erkölcsökbe ütközik és semmis. Az ilyen szerződés érvényességét a magánjog szabályai szerint peres úton kell megtagadni, azonban 1 éven belül a szerződés kölcsönös teljesítése után. Ez azonban nem ajánlható mint megoldás a „ereimlet” szenvedett lakosságnak, mert költséges és bonyolult pereskedést feltételez, ha ugyan a kereskedő egyáltalán kötött szerződést.

Ellenben célravezetőnek tetszik a kereskedő eljárása miatt panaszt emelni a földművelésügyi miniszternél. Azt kell kérni, hogy a lakosság háziipari készítményeinek árát bizottság állapítsa meg, a jancsibankóval való fizetést pedig tiltsák el.

61. kérdés. Mesterséges halastó tulajdonosa köteles-e halászjeggyel váltani, ha a halászatot maga őrzi és a halakat értékesíti?

Válasz. Zárt vízben a tulajdonos vagy bérlő korlátlanul halászhatik. Halászati jegy csak nyílt vizeken kötelező.

62. kérdés. A Szut. 521. pontja felsorolja azokat a bírói és rendőri (közigazgatási) hatóságokat és hatósági személyeket, amelyeknek és akiknek felhívási joguk van a csendőrséggel szemben. Miért nem szerepel ezek közt a főispán, vagyis miért nincs a főispánnak felhívási joga?

Válasz. A főispán közigazgatási jogunk értelmében a kir. kormány szerve, képviselője, élén áll a törvényhatóságnak, de a törvényhatósági autonómia (önkormányzat) megszélyesítője és a törvényhatósági tisztikar feje nem ő, hanem az alispán, illetőleg a polgármester. Élén áll a törvényhatóságnak, ez azt jelenti, hogy vezető szerep, vezérlő hely (elnökség) illeti meg a törvényhatóság szerveinek működésében. Elnöke magának a törvényhatósági bizottságnak, közigazgatási bizottságnak, számonkérő széknek, állandó választmányoknak stb. Ezenkívül egyes tisztviselői állásokra és bizottsági tagságokra kijelölő, kinevező, beosztó, helyettesítő és áthelyező joga van. Ellenőrző és felügyeleti hatáskörre szűles, a törvényhatósági és községi tisztviselők ellen fegyelmi vizsgálatot rendelhet el és őket állásuktól is felfüggesztheti. Az alispánhoz és polgármesterhez, „a törvényhatóság első tisztviselőihez” és általuk a törvényhatósági és községi közegekhez rendeleteket bocsáthat ki, jelentéseket pedig közvetlenül is kívánhat ezektől, de a tisztviselők hatáskörébe tartozó intézkedéseket önmaga nem teheti meg. Ez az utóbbi körülmény adja magyarázatát annak, miért nem sorolja fel az utasításunk a főispánt a felhívásra jogosultak között. A főispánnak saját személye hatáskörébe tartozó hivatali tennivalóiban nincs szüksége csendőrségi karhatalomra, ha pedig szüksége lenne, ezt a törvényhatóság szervei útján (alispán, főszolgabíró) megszerezheti. Ha a főispánt kivételes hatalommal ruházza fel a minisztertanács, ez annyit jelent, hogy a törvényhatóság tisztviselőivel, közegeivel közvetlenül rendelkezik ama rendet végrehajtásában, amelynek végrehajtását a törvényhatóság megtagadta. Ez esetben a felhívás joga természetesen a főispánt is megilleti. A Szut. 521. pontja pl. nem adja meg a felhívás jogát a városi törvényhatóság fejének, a polgármesternek sem, ami az alispánnak adott felhívó jog mellett ellentmondásnak vagy hiányosságnak látszik. A Szut. itt abból indult ki, hogy a városi törvényhatóság a vármegyeinél szűkebb területén a közbiztonsági közegek (állami rendőrség) igénybevétele nem jár bonyodalommal, ezeknek a törvényhatóságoknak a területét pedig (kivéve az esetleges külső területrészeket) csendőrségi szolgálat rendszerint nincs.

63. kérdés. Mit értünk „perrendszeri” bizonyítékon, illetve „perrendszeri” bizonyításon?

Válasz. Perrenden, perrendtartáson értjük azokat a jogi szabályokat tartalmazó törvényt, amelyek a vitás jog érvényesítésének törvényszerű módját, vagyis a peres eljárást szabályozzák. Polgári ügyekben ezt az eljárást polgári perrendtartásnak (1911: I. t. c.), bűnvádi ügyekben bűnvádi perrendtartásnak (1896: XXXIII. t. c.) nevezzük.

Ezek a perrendtartások szabályozzák a bizonyítás módjait a bíróság előtt, a bizonyító eljárást. Ezek a szabályok mind a felekre, mind a bíróra kötelezők. Ebben az eljárásban a bíróság által megvizsgált bizonyítékokat nevezzük perrendszerű bizonyítékoknak, a törvény szabályai szerint folyó bizonyító-eljárást pedig perrendszerű bizonyításnak. Ezeknek a kifejezéseknek azonban korántsem oly értelmük, mintha a legszabályosabb eljárás keretében a bíróság elé vitt s a bíróság által megvizsgált, tehát perrendszerű bizonyítéknak kötelező ereje lenne, amelytől a bíró ítélőében nem térhet el, vagyis köteles lenne ezeknek olyan bizonyító erőt tulajdonítani, aminőt a felek ezeknek tulajdonítanak. Perrendi jogszabályaink ugyanis a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvét fogadják el, ami annyit jelent, hogy a fennforgó bizonyítékoknak oly irányú és oly fokú bizonyító erőt tulajdoníthat a bíró, aminőt okeszerű belátásával meg egyezik. A bizonyítékok erejének mérlegelésében a bírót nem kívánja a külön jogszabály, tehát szabadon megnyilváníthatja meggyőződését például a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról. Tehát a bűnösség vagy bűntelenség kérdésének megállapításába a törvény nem avatkozik. A törvény egyszerűen azt akarja, hogy a bíró az igazságnak megfelelően ítéljen, mit, mikor, mily feltételekkel tart bizonyítottnak vagy nem bizonyítottnak, azt teljesen a bíró lelkiismeretére, következtető képességére és tapasztalataira

bízva. Feltételezi a törvény a bíróról azt, hogy figyelembe veszi a bizonyító-eljárás összes körülményeit és emberileg a legelfogadhatóbb okokra fogja alapítani meggyőződését és ítéletét.

Bűnvádi perrendtartásunk szerint bizonyító eszközök a főtárgyaláson a tanuk, szakértők, a bírói szemle és az okiratok. Elvi értelemben véve tehát csak ezek a bizonyító-eszközök tekinthetők perrendszerű bizonyítékoknak, mert a törvény a bizonyító-eljárásra vonatkozó intézkedéseiben csak ezeket említi fel. Minden más bizonyító-eszköz csak gyanújel, bizonyítéknak nem nevezhető. Törvényünk szerint tehát például a beismerés sem bizonyíték. Nagy jelentősége ennek azonban a gyakorlatilag egyébként ritkán előforduló esetekben volna, amikor valamely bűnesetben a vádlott beismerésén kívül semmiféle más bizonyíték nem állna a vádló rendelkezésére. Ezekben az esetekben a bizonyítékok szabad mérlegelésének rendszere sem segítene a bírón, mert a bíró ítéletét a törvény egyik fontos szabálya szerint csak a főtárgyaláson felvett bizonyítékokra lehet alapítani, szabadon mérlegelni tehát csak a főtárgyaláson fennforgó bizonyítékokat lehet, ilyenek azonban a beismerésen kívül, amely nem bizonyíték, nincsenek. A beismerés tehát a vádlott terhére szóló határozatok alapjául csak úgy szolgálhat, ha a vádlott beismerését az eljárásnak egyéb adatai is támogatják. Semmiféle bírói határozatot a vádlott terhére pusztán beismerése alapján megokolni nem lehet. Ezért a törvény még az előkészítő eljárás szabályozásával is elrendeli, hogy a vádlott beismerése ellenére meg kell szerezni a bűnösségének egyéb bizonyítékait is.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

I.

Beküldte: CSIZMÁS PÁSKÁL tisztihelyettes (Szombathely).

Virágillatos májusi reggel volt. A nap méltóság-teljesen emelkedett ki a váradi hegyek mögül és szípkarkázó sugarai csillogva verődtek vissza a fűszálakon ragyogó harmtacsepekről, melyek megannyi drágakö-ként tündököltek a térs mezőkön.

A Tenkéről Nagyszalonta felé vezető út mentén, az árokparton egy ember feküdt. Édes álma volt, mert erőteljes hortyogása megreszkettette a körülötte lévő fűszálakat.

Az ekként arcára hulló harmtacsepek hűsítő hatásától, vagy talán a szemei körül játszadozó napsugarak csiklandozásától, egyszerre ébredni kezdett. Izgett-mozgott s bár szemei be voltak ragadva, nótába kezdett. S mintha követni akarná a dal ritmusát, ide-oda fordult, míg egyszerre, mint a lavina, megindult és — zsupsz! — behemperedett az árokba, végig-símítva arcával a harmtatos fűvet.

Mintha hideg zuhany érte volna, felébredt és ökleivel álmos szemeit törölgetve, nézelődni kezdett. Bámult jobbra, bámult balra s beszélgetett önmagával, de se-hogy sem tudta kiismerni magát az idegen tájékon.

Végre valamennyire magához tért. Sorra tapogatja zsebeit, keres, kutat bennük, de csalódottan húzza ki kezeit egymáoután mindegyikből. Majd az inge alá,

„kebelébe” nyúl, de ott sem talál semmit, mire nagyot káromkodik.

Ekkorára megkondul a közeli község harangja, hangja végigzúg a mezőségen. Ez végre teljesen észre-téríti a révetegen körültekintgető atyafit, akinek sze-meire véres hálókat rajzolt az elfogyasztott alkohol. Körülnézte fekvőhelyét, az árokpartot és az árok mé-lyét, azután nagyot káromkodva sírni kezdett és lassú, ingadózó léptekkel megindult a közeli falu felé. Menet-közben csontos ökleivel nagyokat vert a fejére, majd meg dühösen megrázta a levegőben, mintha valami láthatatlan ellenséget fenyegetne.

Eközben annyira tisztult az emlékezete, hogy maga elé tudta idézni az előző napi eseményeket. Eszébe jutott a borgözös mulatozás, a cigányzene, Istentudja-kicsoda Péter, aki mint kedves, jó barát ölelte, csó-kolta és végül az, ami a leglesújtóbb ránézve, hogy volt pénze és most nincs. Egy-két korona miatt nem is búsulna, mert a tegnapi multság annál többet is megért. De 320 korona már mégis csak sok érte, akár-milyen jól mulatott is, pedig annyit hozott magával, mikor előző napon hazulról eljött. Az is bizonyos, hogy ennyit nem bírtak meginni. Ha tehát hiányzik, valaki ellopta. Erről pedig legjobban tudhat az az Istentudja-kicsoda Péter, aki vele mulatott. De hát ki tudja, hogy hol van az már azóta!

— Majd megtudja a csendőrség! — fejezi be az atyafi a morfondírozást és alig, hogy a községbe beért, mindjárt a csendőrlaktanya után érdeklődött a kapuk előtt gombozó gyerkőcöktől. Kellő útbaigazítást nyerve, azt meg is találta. Az örsön hol sírva, hol káromkodva elpanaszolta, hogy előző napon — 1910 május 10-én — azért jött be Tenkére, hogy az ottani banknál lévő tartozását kiegyenlítsse. Még korai volt az idő, a bank még nem volt nyitva, meg a fáradság után egy kis pálinka is jólesett. A hetivásárban talált ismerősökkel betértek az egyik piactéri kocsmába egy pohár papra-morgóra, melyet azután több is követett.

Poharazgatás közben hozzászögödött egy Péter nevű fiatalember, akivel bor és cigányzene mellett to-vábbmulatott, úgyhogy teljesen leittasodott. Mulatás közben nemcsak a bankba menetelről felejtkezett meg, hanem a pénze is elveszett az utolsó fillérig s oda az újdonatúj piros bőrtárca is. Ráadásul, világ csúfjára, ott ébredt fel a nagyszalontai országút melletti árokban.

Arról, hogy hány helyen és melyik kocsmában fordul-t meg, nem tudott felvilágosítást adni és azt se tudta, hogy mikor, kivel és miként került az országúti árokpartra.

Az örsparancsnok, a hiányzó összegből követ-keztetve, lopást látott fennforogni, miért is Gyenes Gábor és Cizmás Páskál csendőröket szolgálatba ve-zényelte és meghagyta nekik, hogy panaszossal a kocsmákat sorrajárva, kutassák ki mindazoknak a kijelét, akik vele mulattak. A járőr abban a reményben, hogy az ittas panaszos ott éjthette ki a pénzt, ahol aludt, elsősorban a helyszínére ment, ott azonban semmit sem talált. Olyan nyomok sem voltak ott, melyekből dulakodásra, vagy a tettesnek valamilyen irányba való távozására lehetett volna következtetni. Visszatértek tehát a községbe és a kocsmákat vették sorba. Egyik kocsmárosnál megtudták, hogy a panaszos este 7 óra tájban, már jó ittasan odajött egy 18—20 éves, ismeretlen fiatal emberrel. Ott ittak este 9 óráig, mikor a kocsmáros a zárórára való hivatkozással elküldte őket. Az elfogyasztott italokat, szivarokat a pana-szos fizette ki, a fizetés alkalmával nagyobb összegű

pénzt látott nála. A panaszos távozásakor már oly ittas volt, hogy alig tudott a lábán állni, társa támogatta. Ezenfelül a kocsmáros megemlítette, hogy panaszos a fiatal embert Péter néven szólítottá és amint beszédükből kivehetette, az utóbbi Kávásdra való lehetett. Egy ismeretlen ember, aki egy pohár pálinkára tért be a kocsmába, megpillantva a panasossal mulatozó fiatal embert, rászólt: „Hogy vagy, te templomrabló?” Látszott, hogy ez a megszólítás kellemetlenül érintette a mulatozó legényt, de mert válasz nélkül hagyta a kérdést és a másik sem szólt többet, ő sem firtatta tovább a dolgot. A kocsmáros ezután úgy hozzátvetőleg elmagyarázta a legény személyleírását és ruházatát is, de egyebet nem tudott.

A járőr még több más kocsmát is végigjárt. A panaszosat mindenütt ugyanolyan személyleírású legény társaságában látták, ezért arra következett, hogy a teljesen ittas panaszos pénzét ez az állítólag Péter nevű legény lophatta el. Az első kocsmáros előadása alapján, továbbá, mert az a hely, ahol panaszos felébredt, Kávásd község irányába esett, a járőr valószínűnek tartotta, hogy az ismeretlen kávásdi, ezért oda indult.

Kávásdon azonban a puhatolás teljesen eredménytelen maradt, mert olyan Péter nevű legényt, akit templomi lopással gyanúsítottak vagy ilyen miatt elítéltek volna, a község előjárósága nem ismert. De általában olyan legényt sem tudtak megnevezni, akire az ottani 25–30 főnyi fiatalok közül a kocsmáros által megadott személyleírás ráillett volna. A járőr ezután Görbed községbe ment, mert Gyenes csendőr úgy emlékezett, hogy az előző évben két görbedi legényt fogtak el Nagyváradon templombetörés miatt. Ezek, ha el is ítéltettek, azóta már büntetésük kitöltése után haza is kerülhettek.

Görbed községben rövid puhatolás után a két betörő elő is került. A kocsmáros által adott személyleírás általában mind a kettőre ráillett, de egyiket sem hívták Péternek és a panaszos sem ismerte fel bennük mulató társát.

A járőr mindezek dacára kikérdezte őket. Az egyik alibijét kétségtelenül igazolta, ezt tehát el kellett bocsátani. A másik azonban, akit Kemény* Gábornak hívtak, beismerte, hogy a kérdéses napon bent járt Tenkén, hol a panaszosat látta egy fiatal emberrel mulatni; őt is megkínálták egy pohár borral, de ő ennek elfogadása után azonnal távozott a kocsmából és többé nem találkozott panasossal. Panaszos eleinte sehogy sem akart ráismerni a fiatalemberre, az meg éppen nem jutott eszébe, hogy valamelyik kocsmában borral megkínálta volna. A további kikérdezés alatt azonban kezdett eszébe jutni, hogy Kemény mégis hasonlít az ő mulató társára s ezt közölte is a járőrrel. Kemény a panaszos eme kijelentését tévedésen alapulónak minősítette. Azt beismerte, hogy a templomba való betörésért el volt ítélve s csak pár nappal azelőtt töltötte ki büntetését, de a panaszos sérelmére történt pénzlopás elkövetését tagadta. Nyugodtan viselkedett és minden hozzáfűzött kérdésre határozott feleletet adott.

A szükséges bizonyítékok megszerzését a járőr a házkutatástól és Keménynek a kocsmárossal felismerés végett való szembesítésétől várta. A házkutatást rögtön meg is kezdték. Alaposan átkutattak mindent, de a keresett pénzt nem találták, mire meghagyták gyanúsítottak, hogy készüljön fel, mert Tenkére kísérik. Míg a legény

felkészült, a fáradt járőr a községi közegekkel együtt a kút kávjára ült le pihenni. Varakozás alatt Gyenes csendőr (ki jelenleg nyugállományban van) véletlenül egy törött fazék alsó részét pillantotta meg a kút mellett álló vályú alatt, amelyben kissé már cserepesedni kezdő, hígított agyag volt, amilyent parasztházaknál a ház földjének mázolására szoktak használni. Minthogy ilyen mázolást nem vett észre a ház földjén, elindulás előtt megkérdezte a legényt, hogy mire használták az agyagot. Kemény azt felelte, hogy bizonyosan az anyja használta valamire. Ezt azonban olyan bizonytalan hangon mondta, hogy felkeltette vele a járőr gyanúját.

Mielőtt tehát elindultak volna, újból hozzáfogtak a házkutatáshoz. A konyha egyik sötét sarkában elhelyezett ágy lába alatt, közvetlenül a fal tövében, ráakadtak a friss tapasztás nyomaira. Ezt a szurony hegyével megpiszkálva, egy kisebb gödörserű mélyedésre bukkantak s abból mindjárt előkerült a keresett pénz is. 250 korona a tárcával együtt egy darab rongyba volt burkolva. Ennek láttára Kemény beismerte, hogy ő mulatott panasossal, kit a kocsmából való távozásakor a nagyszalontai országútra vezetett, majd lefektette az árok partjára, azután a pénzt magához vette és hazament.

Keményt a járőr elfogta, kit a bíróság később hosszabb börtönbüntetésre ítél.

A mulatozó pénzes emberhez csatlakozó ismeretlen cimborá, aki ittas társát támogatja, hazavezeti és útközben kizsebeli, jól ismert alakja a bűnözésnek. A sértett kocsmából kocsmába vezető útjának pontos tisztázása, az egyes helyeken való tartózkodás részleteinek felderítése rendszerint meghozza a tettes kilétének megállapításához szükséges támpontokat. Természetes, hogy alapos és a távolabbi környékig kiterjedő személyi ismeret ilyenkor kitűnő szolgáltatást tehet a nyomozásnál.

Igen tanulságos a megtartott házkutatás. Az eredményt ennél az esetről a járőr részben a véletlennek köszönhetette. Véletlen volt az, hogy az agyagos fazekat a befejezett eredménytelen házkutatás után megpillantotta, mert nem a tervszerű kutatómunka útján jutott hozzá. Az agyagos fazék figyelemre méltatása, valamint az abból levont következtetés és a házkutatás megismétlésének elhatározása azonban már a járőrvezető helyes kriminalisztikai érzékéből fakadt. Az első kutatás felületes volt. Kutatás közben minden láthatólag frissen végzett munka nyomait figyelemre kell méltatni, mert ezek árulják el a bűnjelek számára készített rejtkehelyeket.

II.

Beküldte: BELÁK PÁL törzsrőrmester (Móhács).

A mohácsi őrs rendes járőre — Belák Pál törzsrőrmester és Nagy Lajos őrmester — 1930 május 26-án 21 óra körül Lánycsók községet portyázta.

Nesztelen menetelésének köszönhetette, hogy az utcán összeverődött 7–8 főnyi suhancsoportot sikerült észrevétel nélkül annyira megközelítenie, hogy beszélgetésüket kihallgathatta. A suhancok németajkúak voltak ugyan, de a járőrvezető valamennyire bírta ezt a nyelvet, úgyhogy a beszélgetést megértette.

A járőr a beszélgetésből megtudta, hogy egy idegen egyén olcsó kerékpárt kínált nekik megvételre. Közlebbi adatok megszerzése végett a járőr a csoporthoz közeledett, de ekkor már észrevették és elfutottak.

A hallottakból a járőr azt következtette, hogy az árubocsját valószínűleg nem jutott igaz úton a kerékpár-

* A nevet megváltoztattuk. Szerk.

hoz, mert rendszerint csak bűncselekményből származó tárgyakat szoktak feltűnő olcsó áron árusítani. Megerősítette ezt a feltevést az is, hogy a csoport tagjai szétrebbsenek, amikor a járőrt észrevették. Az eset tisztázása végett a járőr szükségesnek látta az idegen egyén kizárását, miért is azonnal keresésére indult. Alig tett néhány lépést, amikor Kleckner György házából kihallatszó magyar beszélgetésre lett figyelmes. Jól tudta a járőr, hogy a családban nem szoktak magyarul beszélni. Erre csakis az a körülmény készthette a család tagjait, hogy csak magyarul beszélő egyén tartózkodhatik bent náluk. Meg kellett tehát a járőrnek győződnie arról, hogy a háznál időző vendég nem azonos-e a keresett idegennel. Evégből óvatosan a ház udvari ablakához lopódzott és onnan a szobában folytatott beszélgetést kihallgatta. Mihelyt nyilvánvalóvá vált, hogy odabent kerékpár vétel-eladásról folyik a szó, késelem nélkül belépett a lakásba és az ott talált idegent igazolásra szólította. Az idegen Király József cselédnek mondotta magát és Terebes Péter kecskeméti gazdálkodó aláírásával ellátott igazolványt is felmutatott. Ebben igazolja nevezett gazda, hogy Király 3 évig szolgált nála, mint külső cseléd és saját kérelmére bocsátotta el őt 1930 május 15-én. A községben tartózkodását munkakereséssel indokolta.

A járőr az igazolvány tartalmából gyanította, hogy az nem valódi, azaz nem származik Terebestől. Nehezen lehetett ugyanis elhinni, hogy Király a nagy munkanélküliség ellenére minden különösebb ok nélkül, saját kérelmére hagyta volna el alkalmazási helyét, hogy azután csaknem földönfutóvá váljék.

Ennek, valamint a gyanút keltő körülmények között áruba bocsátott kerékpár megszerzésének tisztázása végett nevezettet elővezette a község házára, ahol bizalmi egyének jelenlétében kikérdezéséhez fogott. Eközben a járőrtárs áttekintette a nyomozó-kulcsot, de abban nem sikerült a nevet felkutatni. Gyanúsított a kikérdezése során az igazolvány valódiságát hangoztatta és előadta, hogy a kerékpárt korábbi alkalmaztatási helyén vásárolta. A járőrvezető erre csak azt a megjegyzést tette, hogy ezt a körülményt majd Kecskeméten tisztázni fogják. Ezután a járőr annak megállapítása végett, hogy az igazolványt nem saját maga hamisította-e, íráspróbát vett. Ezt akként eszközölte, hogy írónnal, hegyes és vágotthegyű tollal, ülve, állva, kemény és puha alátéttel íratott vele néhány olyan szót, amelyekben az igazolvány írásában jellegzetesnek felismert betűk többször előfordultak. Ezt a hosszadalmas, de nagyon helyes eljárási módot azért alkalmazta a járőr, mert tudta, hogy az egyén írása különböző körülmények között és különböző íróeszközök használata mellett, különböző testhelyzetben és különböző alátét mellett eszközölt írásnál eltéréseket mutathat, különösen olyan egyénnél, akinek nincs gyakorlott írása.

Különösen jó szolgálatot tehet ez a módszer, amikor a gyanúsítottnak látszó iratot a gyanúsított nem elferdített, hanem rendes írásával írta. Ilyenkor ugyanis a próbairásnál azon lesz, hogy írását elferdítse avégből, hogy az eszközözendő összehasonlítás ne szolgalszon ellene terhelő adatokat. Ha különböző módokon íratunk a gyanúsítottal, úgy alig lesz képes írásának teljesen azonos módon való elferdítésére. A felfedezett eltérések árulóivá lesznek. Ugyanez történt ebben az esetben is. Írásának elferdítése nem sikerült, így kénytelen volt beismerni, hogy az igazolványt ő maga írta, mert Terebesnél sohasem szolgált Kecskeméten. A járőr ezzel a legfontosabb menőadattól fosztotta meg a gyanúsítottat. Király nem

volt olyan körmönfont bűnöző, aki a védelmére szóló legfontosabb adatától való megfosztása után is képes lett volna a további kikérdezésnek helytállni. Az igazolására szolgáló mese kiesése maga után vont az egyén teljes lelki összeomlását, ami hatóság előtti szereplésben még meg nem edzett bűnözőnél gyakori. Ily egyéneknél rendszerint csak valamely, a bűncselekmény bizonyítása szempontjából súllyal bíró állításukat kell megdönteni és megnyílik az út a terhelő adatok kiegészítésére. Király József is bőven szolgáltatja saját maga ellen azokat az adatokat, amelyek nélkül az általa elkövetett bűncselekmények nagy része nem lett volna bebizonyítható. Ez azonban nem kisebbíti a járőrnek a nyomozás körül szerzett érdemeit, hisz a gyanúsítottat csakis a járőr ügyessége készítette a teljes beismerésre, melynek során következőképen tisztázódtak a viselt dolgai.

1929 január 4-én a m. kir. pécsi IV. honvéd tüzérszázalék 2. ütegeinek állományából megszökött, azóta csavargott és különböző helyeken elkövetett lopásokból tartotta fenn magát. A kerékpárt is lopta. Járőr nevezettet elfogta és vele Baranya, Fejér, Somogy, Pest, Bács-Bodrog, Tolna, Esztergom, Szolnok és Veszprém vármegyékben 281 órán át nyomozott, mely alkalommal 44 lopást (büntettet és vétséget) derített ki. Királyon kívül még egy egyént elfogott és 5 egyént feljelentett.

Király Józsefet a pécsi honvédtörvényszék több büntett és vétség miatt 3 évi börtönrre ítélte. A másik elfogott egyént a pécsi kir. törvényszék 7 havi fogházra ítélte

*

A járőr igen helyesen járt el, amikor a fegyverzet zörgését megakadályozva, észrevétlenül annyira megközelítette a csoportot, hogy beszélgetésüket kihallgatta. Ezzel eleget tett a szabálynak, hogy a portyázó járőr a lehetőség szerint váratlanul és meglepetésszerűen jelenjék meg.

Hiábavaló lett volna azonban a helyes és ügyes portyázás, a beszélgetésből semmit sem értettek volna meg, ha a nemzeti kisebbségi nyelvet el nem sajátították volna. illetőleg, ha azt a járőr egyik tagja sem bírta volna.

A beszéd tartalmából és a csoport magatartásából (széjjelfutás) igen helyes következtetést vont, amennyiben bűncselekményt sejtett mögötte. Az eredmény létrejöttében nagy szerepe volt annak, hogy a járőr képes volt arra, hogy ismert körülményekből ismeretlen okra és a tettes személyére helyes és észszerű következtetést vonjon. Az ismeretlen okra következtetést a járőr akkor, amikor a kerékpárnak feltűnően olcsón való árubaocsátásáról (ismert körülmény) annak bűncselekményből való származására gondolt. A Kleckner házából kihallatszó magyar beszédből pedig a keresett személy benttartózkodására következtetett.

A járőr alapos helyi és személyi ismeretei mellett tanuskodik az a körülmény, hogy azt is tudta, hogy Kleckner György családjában egymás között nem szoktak magyarul beszélni. Hozzájárult az eredmény eléréséhez az íráspróba szakszerű eszközlése. Helyesen ismerte fel a járőr, hogy a gyanúsított előadásának legsebezhetőbb pontja az igazolvány volt. Lelki egyensúlyának megbontására — ami ilyen esetekben a legfontosabb — ez kínálkozott a legalkalmasabb támadási pontnak. Az igazolvány valódinak való beállítását dönthette meg ebben az esetben a nyomozás a legkönnyebben.

Ez az eset azt is bizonyítja, hogy a járőr az örszolgálatban minden gyanúteltető értesülésnek és megfigyelésnek a leglelkiesmeretesebben járjon utána és ne nyugod-

*) A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

jék addig, amíg a körülményeket nem tisztázta. Igen jó példa ez a megelőző és nyomozó szolgálat egymás között fennálló szerves kapcsolatára. A helyesen kezelt megelőző szolgálat egyengeti a nyomozás útjait, sőt sokszor egyenesen az szolgálatja a nyomozáshoz szükséges kiindulópontot is. A járőr nemcsak átérzte az idegenek figyelemmel kísérésének és ellenőrzésének szükségességét, hanem annak teljes mérvben eleget is tett. Csak ezáltal vált lehetségessé e majdnem másfél éven át az egész csonkaországot beköborlító, sorozatosan bűnöző katonaszökevénynek az elfogása.

Musztás Ferenc őrmester temetése. Múlt számunkban részletesen megemlékezünk a szomorú esetről, hogy Musztás Ferenc bőskei úrszeli őrmestert egy rabzökevény Madocsa községben orvvulnó. Kötelességének hű teljesítése közben hősi halált halt bajtársunkat július 27-én temették el Bőske községben a lakosság széles rétegeinek hatalmas és meghatározó részvételével.

A temetésen az elhunytunk előjáró pécsi csendőr kerületi parancsnokságát Berényi Béla őrnagy, székszárdi osztályparancsnok képviselő. Musztás Ferenc őrmester holttestét Héres Miklós bőskei községi főjegyző intézkedésére a községhez a tanácstermében ravatalozták fel. A temetésen megjelent Héres Miklós községi főjegyző és Lubik János községi bíró vezetésével Bőske község előjáróságja és képviselőtestülete teljes számban, Zlinszky Endre vezetésével a bőskei úr-kaszinó, Felczé József vezetésével a bőskei Iparoskör, Benze János róm. kath. káplán vezetésével a római katolikus olvasókör, Mörzse István vezetésével a református presbitérium, Pálffy Lajos József ref. tanító, levante főoktató vezetésével a község cserkészcsapatja és végül Madocsa község előjáróságának képviselőtestületében Heiser Ödön helyettes főjegyző és Cs. Boldogh István községi bíró. E testületeken és képviselőtestületen kívül jelen volt Bőske községnek, valamint a körülfekvő községeknek számos előkelősége, a lakoságnak pedig a szó szoros értelmében vett apraján nagyja. Hatóságok, testületek és magánosok verengtek abban, hogy a közbiztonság szolgálatában hősi halált halt bajtársunk utolsó útját minél impozánsabbá és nagy áldozathoz minél méltóbbá tegyék.

Az elhunytat a római katolikus egyház által felajánlott sírhelyre temették el, amelyet a község fehérruhás leányul vírgalag száltak tete. A gyászszertartást Vizny Pál bőskei plébános celebrálta a az egyházi szertartás végzőtével az elhunytat a testülettel osztályparancsnok, Berényi Béla őrnagy búcsúztatta kegyeltes bajtársi szavakkal.

Csendőrségi segítség a temetésen nem vehetett részt, mert a székszárdi osztály számháborúba üzemeltetésére a gyilkos kézrekerítésére vérelet összpontosítva volt; ez okból a szolgálati Utasításban előírt gyászkielégítést sem lehetett kivenni, csupán csak hat koporsóvívő.

Itt említtük meg, hogy Musztás Ferenc őrmester gyilkosát, Markos Szabó János madocsi lakos kovácssegédét rah-zökevényt a bőskei őrs juttatásba 29-én, hajnal 4 órakor Madocsa községben, a tett színhelyének közelében elfogta az az ügyészségnek átadta.

Díszkéretek. A m. kir. csendőrségi felügyelője a közelmúltban megtartott szemléje során kimagasló parancsnoki működésükért díszéremben részesítette: Pozsonyi János th. butatufüredi szakaszparancsnokot és Pálffy János I. th. községi őrsparancsnokot; elismerését fejezte ki: Kiss Lajos I. alldgy. szentgyötrőlárdi szakaszparancsnoknak, Czinka András th. osztrópasszonyfai, Péter Jenő th. szomoróci, Czifjány József th.

bucsiszentlászlói és Varga József III. th. nagyhajomi őrsparancsnokoknak.

A székesfehérvári II. kerület parancsnoka dícsérő okirattal látta el: Egri Sándor és Balázs József t.örm.-t., a Váites-hegyi erdőben 1932 november 29-én orvvadász által elkövetett emberölés kísérlet, valamint 1933 február 22-én fél 2 órakor Pusztavám községben, a plhenérszoba ablakán át a mórli őrs járőrére gyilkos szándékkal tett lövés tettesének nagy buzgalommal és kitarással folytatott nyomozással történt kiderítése körül kifejtett igen eredményes tevékenységéért. — Nyilvánosan megdicsérette: Szabó Sámuel, Lender Hugó és Bagócsi Árpád t.örm.-t., mert a fontú büncselekmény kiderítése körül járőrvezetőjét odandó szorgalommal támogatta.

A szombathelyi III. kerület parancsnoka dícsérő okirattal látta el: Sostarecz János th.-t., mert mint a kerületi segéd-tisztáshoz beosztott irodai segédmunkás, a kerületök területi átcsoportosításával járó nehéz munkálatokat lankadatil szorgalommal párosult odandással, elismerésre méltó kötelességtdással végezte; Gábor Lajos, Nagy Ferenc, V. Tóth János I. és Déri József I. th.-eket, mert mint a kerületi segéd-tisztáshoz beosztott irodai segédmunkások, a kerületek területi átcsoportosításával járó nehéz munkálatokat nagy szorgalommal és odandással végezték. — Nyilvánosan meydicsérette: Jakab József th.-t., mert mint a kerületi segéd-tisztáshoz beosztott irodai segédmunkás, a kerületek területi átcsoportosításával járó nehéz munkálatokat kiváló szorgalommal végezte; Jánossy Gyula t.örm.-t. mert több évi csendőrségi szolgálati ideje alatt a szolgálatát mindenkor igen jól látta el, különösen mint a kerületi segéd-tisztáshoz beosztott segédmunkás fáradságot nem ismerő szorgalommal, lelkiismeretes odandással végezte.

A pécsi IV. kerület parancsnoka dícsérő okirattal látta el: Görög Mihály Máté, Török János, Mészáros János IV., Diósi (Dolák) Ferenc, Császár Gáspár és Fodor Gábor th.-t., a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett igen huzgó és eredményes működéséért, továbbá őrsparancsnoki minőségben alárendeltjeinek oktatása, helytállása, figyelemzése és buzgalmas szellemben való nevelése tekintetében felmutatott, igen eredményes tevékenységéért; Takács Sándor, László József, Vajda József II., vitöz Balog Mihály és Bánóczy István th.-t., valamint Vajda József II., Orosz József és Gál Pál t.örm.-t., a közbiztonsági szolgálat terén igen nagy sikerrel, kiváló szorgalommal és buzgalommal elért igen eredményes működésükért és őrsparancsnokuk hathatós támogatásáért; Mészáros Mihály t.örm.-t., lelkiismeretesen, igen nagy szorgalommal és buzgalommal teljesített igen eredményes irodai szolgálatáért; Kolláth György t.örm.-t., az irodai szolgálat terén lankadatil szorgalommal és kiváló sikerrel kifejtett buzgalmáért és az így elért igen eredményes működéséért, valamint példás magatartásáért; Török László th.-t., mert 1932. évben Kis-körösön, egy, az állami és társadalmi törvényes rendjének erőszakos felforgatására irányuló hűntőlthen 8 napon át igen nagy leleményességgel és szaktudással folytatott pulatolási eredményeként, igen nagy szorgalommal és fáradságot nem ismerő buzgalommal folyamathatott tett nyílt nyomozás során egy igen jól megszervezett és mintegy 66 tagból álló kommunista hűnszövetkezetet leplezett le, a hűnjelöket hűnszoltatla és a tetteseket az igazságszolgáltatás kezébe juttatta. Csáka László t.örm.-t. mert járőrvezetőjét, Török László th.-t., a kommunista hűnszövetkezet leplezésében hathatósan és kiváló eredménnyel támogatta. — Nyilvánosan megdicsérette: Buljár Sándor th.-t., Szabolcs Ferenc, Boros József, Sámson László, Roznai Sándor, Csérib József, Maqyar (Schmoll) István, Tóth Gyula, Papp Gyula, Márki Kelemen, Vajda János, Horváth Lajos V., Mahóci József, Tóth István, Gántér Ferenc, Nagy Pál II., Kasza Mihály, Práda János, J. Kiss Sándor, Banai János, Vajda József III., Baracskai Pál, Bárdos János, Udvardi Gábor és Vornagy Imre t.örm.-t., Revész János, Hegedűs Dániel, Miske József, Kiss János VI. és Benkő Vince t.örm.-t., a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett buzgalmukért és eredményes tevékenységükért.

Felrohantották a szilágyosmlyói hősi emléket. A Szilágyosmlyó főterén álló hősi emlékszobrot az egyik reggelre virádnóra ismeretlen tettesek felrohantották. Az emlékművet 1916-ban emelték; turulnárarot ábrázol, amint a kigyó fejére tapos. A nyomozás szerlat jól ültözött fiatalnerek küvelték el a robbantást. Az egyetlen szemtanú a román rendőrgazem lenne, aki az emlékmű előtt teljesített szolgálatot, de kihallgatása során kijelentette, hogy nem vette észre a robbantást. Az emlékmű teljesen elpusztult, annak egyes részét a merénylők magukkal is vitték.

Magyar ünnepek a várnai esztatérén. A Várnaiban élő és ott nyaraló magyarok a napokban ünnepséget rendeztek a várnai esztatérén felállított emlékmű előtt. Az ünnepséget megjelent József Ferenc királyi herceg is, ki családijával együtt Várnában tartózkodott és nagyhatású beszédet mondott. Hangoztatta, hogy nem idegen föld az, amelyen a magyar nyaralók ünnepeit összejáratják. A bolgárok a várnai esztatérén is felvették a küzdőket és a két nemzetet verségre kötelek kapcsolja össze. Az ünnepségen bolgárok is nagy számmal jelentek meg. A királyi herceg szavait eljenzés követte, majd egy magyar fiú szavalt a várnai hősről.

Különvonalat a világháború olasz hartereleire. A NYUKOSZ társasutazást rendez az Isonzo-menti olasz harterekre. Útvonal: Budapest—Nagykatlicsa—Postumia—Trieszt—Görz—San Pietro del Corso—Abbazia—Postumia—Nagykanizsa—Budapest. Az utazást báró somorjai Lukovich Géza altábornagy, a 20. honvéd hadosztály volt parancsnoka vezeti s résztvevőknek a régi harcot vezető csapatparancsnokok is, akik a társasutazásban résztvevők előtt a helyszínen fogják ismertetni az ütközetek történetét. Az Isonzo-menti hősi sírokat is felkeresi a különvonalat közönsége. Elszállásolás elsőrangú szállókban. Indulás: Budapestről szeptember hó 16-án, az esti órákban (Délivasúti pályaudvar) különvonaton, visszatérés szeptember hó 25-én reggel (Délivasúti pályaudvar). Résztvevői díj: II. osztályon személyenként 2 ágyas szobában 165 pengő, egy ágyas szobában 175 pengő; III. osztályon 135 pengő, illetve 145 pengő. Ebben a díjban az utazáson kívül belefoglalatik a jegyzet átutazási vízum oda és vissza (a vonathoz adják ki, az elintéztet a vezetőség vállalja), kiltűz, bőrséges napl háromszori étkezés, elszállásolás, bor- és italok, adók, személyeknek és csomagoknak a szállókig és pályaudvarokig való szállítása. A harterek megtekintésére három napon keresztül autóbuszok állnak rendelkezésre, ezekért személyenként külön 14 pengő kell fizetni. A részvételt jelentkezés hirtárideje: szeptember 9-én este. Írásbeli jelentkezés esetén: olvashatóm írt teljes név, rendfokozat (polgári állás), tényleges letelekét csapatotest, pontos lakáscím, melyik osztályon kíván utazni, hány ágyas szobát vesz igénybe. A jelentkezéssel egyidejűen a részvételi díjnak legalább a felét be kell fizetni, másik felét az utazás megkezdése előtt három nappal. Csekk számla: NYUKOSZ harterei utazási számla, Budapest, 53.976. Olaszországba érvényes útlevelekről a résztvevők maguk gondoskodnak. Budapest és Nagykanizsa között a rendszeres gyorsvonati megállóhelyeken a különvonatra fel lehet szállni. Minden résztvevő előre biztosított illőhelyet kap. Ha féldíj befizetése után valaki az utazástól visszalép, a befizetett összeget nem kapja vissza, hanem azt másra kell átruházni. Jelentkezéseket elfogadják a NYUKOSZ országos elnöksége, Budapest, IX., Kazáts-utca 15, vagy közvetlenül a NYUKOSZ harterei utazásának megbízott kiadatlósága, Budapest, VI., Andrássy-út 19. Utazási iroda (Telefon: 231—48, 265—25). A harterek megtekintése után Abbázliában négy napi üdülés, esetleg kirándulásokkal.

Köszönetnyilvánítás. Özv. lelkényi Sigmund László, volt ny. esendőrőrnagy özvegye, a tévizi esendőrtől honnakk különféle hasznos felszerelést tárgyalt és szerzeszámot ajándékozott, amiért az. Otthon gondnokaita köszönetet mond.

A Marosba hulladt. Székely László, a makói gyalogtanulmány osztály állományába tartozó próbacsendőr június hó 30-án délután, a Marosban fürdött. Fürdés közben elmerült és a vízbe fulladt. Hulláját még nem sikerült megtalálni.

„Az új magyar katonai büntetőtörvénykönyv” cím alatt dr. Jilly László őrnagy-hadbíró, a pécsi esendőrkerületi parancsnok ügyésze könyvet szándékozik kiadni, amely a katonai büntetőtörvény magyarizálásával és ezzel kapcsolatban a különböző szabályzatokra, stb. utalással, hasznos segédanyagot kíván látni a honvédség és a esendőség tagjainak. Főképpen ama parancsnokok és tisztok számára készült a könyv, akik a honvéd büntető igazságszolgáltatásban illetékes parancsnok, ténylegizati szerkesztésére hivatott parancsnok vagy oktatótiszt állást töltenek be, illetve, akiknek hadtörvényeszközi tagokként vagy védőkként való működésükhöz folyóan az új katonai büntetőtörvényt behatóbban kell ismerniük. A könyv függeléké lehetővé teszi annak a megállapítását is, hogy az alárendeltnek valamely büntető cselekmény fejelemmel megtorolható, vagy pedig a büntető üdőzésre hivatott parancsnokhoz kelle az előterjeszteni?

A körülbelül 230—250 nagy oldalra terjedő könyv azép kiállításban 7 pengőbe fog kerülni, mely összeggel két részben is lehet törleszteni. Ha a könyv iránt nagyobb érdeklődés mutatkozik, a szerző meg fogja kísérteni az új kiállítását. A könyv megrendelhető a szerzőnél (Pécs, Munkács Mihály-utca 10) vagy a Pécsi Könyvnyomdai és Irodalmi Rt.-nél. A megrendeléseket lehetőleg augusztus hó végéig kell beküldeni.

Őrsparancsnokki kinevezetett: A pécsi IV. kerületben: Liska Vilmos th.

Előléptek: A budapesti I. kerületben: törzsermesterré: Szabolcs Ferenc, Kenyeres József és Varga Balázs őrmesterek.

Házasságot kötöttek. A budapesti I. kerületben: Bodó Antal th. Székely Margittal Budapestben. — A pécsi IV. kerületben: Ponkrúz György th. Hrabich Terézszel Hidason. — A szegedi V. kerületben: Hangódi János th. Maté Katalinnal Szegeden, Tóth János V. th. Bajér Máriával Szegeden.

Lealcsóbban vásárolhat a esendőr

ágyanemű és fehérnemű anyagok, kész fehérnemű és minden egyéb ruházati cikket kakt. és elvitrüha-szöveteket a legkedvezőbb feltételi mellett

MÜLLER I. esendőrnagy utazási számla
Budapest, VI., Király-utca 28. szám.

Nagybocsánat rendeléseket kérj BARTA JÓZSEF, a Müller-égg bolgja

Fényképészeti szakújság Halschek Emil

Hosszú évek óta nagy vártásokban.

Andrássy-út 13. Tel. 22-2-59

Csendes Cipőáruház

Budapest, VIII., Baross-utca 77. szám

Megbízható — Olcsó! — Minőségben elsőrendű! — Külön műveletszámla! — Kiszárazó díjazás! — A m. kir. államrendőrség, a M. Á. V. és számos köz- és magánintézmény hivatalos szállója.

Megbízható szakácsnőket esendőrnagy részre könyv. Itt Eihelyezd Intézet, Budapest, Baross-tér 6

Nyugállományba

helyezés előtt álló esendőrtilsztek és állisztek részére legalkalmasabb letelepítési hely az Érd község határában fekvő gróf Károlyi Imre-féle

„Hamzsabég“-telep

Gyönyörű gyümölcsös, kiváló termő szőbaterilletek és vadregényes erdő részkerülnék parcellázásra.

Minden vasár- és ünneppon ingyenes autóbusszáll Budapest, VII., Erzsébet-tér 14. számú irodánál. (Telefonszám 44-2-04)

A esendőség tagjainak kivételes használatát részletfizetési feltételek. — Kérj prospektust

Agfa

a vezető fotómárka!

ISOCHROM-SUPERPAN
tekeres csomagfilm és lemez

Csendőrségi Közlöny. 15. szám. Személyes ügyek. Miniszteri rendeletek. A végleges nyugállományba helyezettek: Csibi Ferenc III. és Óvory Lajos VII. kerületbeli alldgy-ök Albert Ferenc és Portik József I. kerületbeli th.-ek. Az ideiglenes nyugállományba helyezettek: Pintér János II. I. Demeter István X. I., Palakótvai Albert Sándor III., Csala János I., Csilik János V., Becki József IV., Kétegyházi Imre VI. kerületbeli th.-ek. Várakozási illetményekkel szabadságoltattak: Márton Mátyas VI. és Horváth István I. III. kerületbeli th.-ek. Nemesség elismerése: Babics Kálmán György szds. régi magyar nemessége igazoltatott. Szabályrendeletek: Orsónkiut 2-2 dorab vászonra húzott, örskörletet magába foglaló részletes térkép kerül kiadásra. — 1933 december hó 31-ével a minősítéseknél való eljárást a most kiadott „Cs-5. Utasítás a m. kir. csendőrlégénység minősítésére” című szolgálati könyv szabályozza. — Az életleírást eszentül új mintájú úrlapon kell a csendőrjelentkezőnek annál a csendőrpáranosnokságánál kiállítatni, amelyfel felvételre jelentkezik. — Fűrdeügyeleti járőrök felszerelésének szabályozására vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezése. — A csendőrség elhelyezési kimutatásának helyesbítése. — Rendjelek és díszítmenyek viselésének szabályozása. — A tej közvelen behozatalának korlátozása és az ipari tej feldolgozásának összpontosítása. — Hadigondozott utcai árusok hazai nyers gyümölcsökkel vasárnapokon és Szentléván napján reggel 7 órától a szombatra megállapított zárórüg árusíthatnak. — A közforgalmú szikvíz-palackok olyan szelepes záróköszölkéket, amelyek nem felelnek meg egy előbb kiadott rendelet szabályainak, 5 éven belül a forgalomból ki kell vonni. — A szombathelyi csendőrkerület területén Thanyhon 4. Részfőpőn 3. Balatonlellén 6 és Baltonmáriafürdőn 5 főből álló rindőrközlőntmény lett felállítva. — Balatonvilágos és Balatonszabad üdülőhelyek nevének engedélyezése. — A gödöllői cserkész. világtólhori csendőrpáranosnokság telefonszáma: Gödöllő Jamboree 147; a kezelőirodáé: Gödöllő Jamboree 146.

Csendőrségi tollforgót árusít. kőt, javít Várfai (Plahivó) Mihály polgári ártiszt. Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám (Csendőrlaktanya) vagy Pekete Imre nyug. főfőnökmester, Hatvan, Horváth Mihály-utca 24. Árak és munkadíjak: szép új, dísztoll. változatot tollból 10 pengő. szolgálati tollforgó nagyság szerint 5-6 pengő. régi toll átkötése 1 pengő. pótlással 2 pengő. hekküldött új toll vírása és megkötése pótlás nélkül 3 pengő. pótlással 3 pengő 50 fillér. A postaköltséget a megrendelő viseli.

Melléklet. Lapunk mai számúhoz csatoltuk a Reform ruházati áruház rt. (Budapest, VI., Vilmos császár-út 5. szám) mellékletét.

Ezer év magyar vitézi tetteit
fönja koszorúba az a hatalmas díszmő, mely

„A MAGYAR KATONA“

cimen ezer oldalon a magyar hadak és a magyar katonák hősiességét magasztalja a történelmi adatok ezreivel. A több mint ötszáz képpel, térképpel és színes melléklettel díszített gyönyörű kétkötetes műhöz Horthy Miklós kormányzó, József kir. herceg és Gömbös Gyula miniszterelnök irt ajánló sorokat. A lelkes, hazafias hangon megírt mű szerzői Pilch Jenő, Gyalokay Jenő, Berkó István ezredek és Markó Árpád alezredek.

A mű ára 48.— pengő.

Megrendelhető a Franklin Társulatnál (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) 3 pengős havi részleltizetésre is.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de üzenő gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási úcsiszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jagát semlialjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja reá a kézirat első oldalára piras írómal: „Szászriki közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel kelles sőtávoltságra, kézírással pedig jól olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlan kéziratot nem foglalkozunk. A kéziratokban semmilyen rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válaszlelyeggel ellátott borítékat mellékel. Kéziratok sorsától szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételek a szokásos tiszteltelj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletlőnban részeltjük, de tulajdonjogukat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrekktúrát mi végezzük, korrekktúralevonatot csak lávételes esetben adunk. Szerzőink különlenyomatokat közvetlenül a Stádiumnyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 11.) azresketjelnek megrendelni, amely azt velünk költől szerződésnek úszabása szerini költeleles elkészíteni. Minden hozzáink intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetben; magánlevelet akkor sem írunk, ha a beküldő válaszlelyeggel mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal átó kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzáink intézett levelet szolgálai útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldőik külé felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jelkéül legelőszérőbb hísebb keltség nével vagy úljeggyt számol válaszolni. Annak, aki jelkéüt nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye által válaszolunk. Közöndekü kérdésekre nem szerkesztői

38 év óta a világot utaló eredeti angol

THE CHAMPION

korékpárok

havi 20 P. részletre. — Sajátkészítményű LANG-korékpárok 204 P-ért, — havi 16 pengős részletre, teljes felszereléssel és karbidlámpával. Korékpáralkotásuk egy a világon létező összes korékpárokhoz nagyban gyári árban, 30% áreszállítással. Külső gumí 5.80, belső gumí 1.80, pedál párja 2.80, lánc 3.20 pengő. Magyar sávédő párja 1.50.

LANG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és guminyagkereskedés Keltatőrápa legnagyobb, legregőbb és legmegbízhatóbb korékpáraktára. Budapest VIII., József-kr. 41. Állapítaték 89. Árjegyek 1000 képsel ingyen! A címre ügyelnléssék, ha személyesen jön fel hozzánk, nézze meg jól a cégábiát.

FASZÖVÖTT ÉS VASZON

Kedvezményos fizetési fellelték mellett legelőszérőbban kaprtató.

ROLETTA HUNNIA ROLETTAZEM

Budapest, IV., Vamházkörút 4.

Katonai kintételesek
Hendőjok (mintatúr)
Katonai szalagok
Füzőzomanc egyekelőtt jelvények
Állományemő érmek

Morzsányi Józsefnél

Budapest, IV., Estú-út 5. sz. Telefon 822-17

üzemben, hanem a „Csendőrlekszikon”-rovathoz válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, másától nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyenei az előfizetési díj felét fizetik. Előfizetni csak legalább félévre lehet. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szent pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postafakárképenkénti csekkszámlájára befizetni. Szerkesztőségi órák naponként 8—14 óráig. Címünk: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Lovas. A Szut. 260. pontja csak járőrt említ, egy főből álló járőr tehát nemcsak gyalog, hanem lóháton és kerékpáron is ki lehet vezényelni. A g) alpont szerinti futárszolgálatra például a lovas vagy kerékpáros járőr alkalmasabb is a gyalogjárórnél. Ha egy főből álló járőrként csak gyalogcsendőr volna kivezényelhető, akkor a lovas őrsök az említett pontban engedélyezett létszámkönyvitésüket sohasem vehetnék igénybe, ez pedig semmivel sem indokolható szolgálati hátrányt jelentene ezekre az őrsőkre. Egyébként a szóban forgó pont utolsó mondatából szövegszerűen is kivehető, hogy az utasítás ebben a pontban nemcsak gyalogjárőrökre gondol. Téves felfogás, hogy az egy főből álló lovas járőr kevésbé volna harc képes, mint az egy főnyi gyalogjárőr. Alig hisszük, hogy a támadó szándék szívesebben választaná céltáblának a lovas, mint a gyalogcsendőrt, hiszen a jól vezetett ló egymagában sem megvetendő fegyver, még ha kivételes helyzetek előfordulhatnak is, amikor a ló inkább akadályozza a csendőrt védekezésben, mint elősegíti.

Tudakozódó. Címe ismeretlen.

Magyarország. Megszakítása hosszú, mivel azonban a forradalmi időkre esik, kegyelmi úton nyugdíjaztatása után kísérelje meg kieszközölni a beszámítást. Hivatkozzék kérvényében arra, hogy a világháború az első naptól az utolsó végigküzdötte, a forradalmi időkben szolgálatot teljesíteni nem akart, hanem megvárta, amíg helyreállanak a normális viszonyok s akkor jelentkezett a csendőrséghez. Azt is igyekezzék indokolni, hogy felvétele miért hűzódott el decemberig. Minél több okmányt csatol, annál több kilátása van a sikerre; okmányok számíthatnak a volt bajtársaitól, őrsparancsnoktól stb. kért nyilatkozatok is. Az új nyugdíjtörvény még kidolgozás alatt áll, megjelenését rövidesen nem lehet várni.

Székfű. Olvassa el az 54. §. 5. bekezdését, az vonatkozik az ingatlan tulajdonosok járdatisztogatási köteletségére. Az 51. §-ban tárgyalt portalanítás a község feladata.

Volt járásörmester özvegye. A Dordrecht-biztosító-társaság üzletkötőt a Hazai Biztosító Társaság vette át. Valószínű, hogy a befizetett összegek ellenében a devalváció miatt az illető semmit sem fog kapni, mert a szóban forgó biztosító intézet voltaképpen takarékjellegű biztosításokat kötött s ezekre a valorizációs intézkedések általában nem vonatkoznak. Egészen pontos felvilágosítást ad a Biztosítási Magánvállalatok m. kir. Állami Felügyeleti Hatósága (pénzügyminisztérium), ha az adatokat részletesen megírják.

Vessen Trianon. Őrskihallgatáson jelentse, hogy igényjogosultsági igazolványt kér. A kérését szolgálati úton az őrsparancsnok terjeszti fel. Csatolni kell az iskolai bizonyítványát és az életleírását. Hat-nyolc héten belül elintézik.

Mura. 1. A legénységi előléptetési rendszer átdolgozás alatt áll s amíg ki nem hirdetik, senki sem tudhatja, mik

lesznek az új feltételek. 2. A folyó évben már nem lesz felvétel a csendőrséghez, a jövő évben is csak a honvédségtől közvetlenül leszerelők jöhetnek tekintetbe. 3. A f. évi 14. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 46.072—eln. VII. c. 1933. sz. rendeletben kiállításba helyezett szabályozás csak az ügykezelésre fog vonatkozni, a mostani nősülési rendeletek alapelveit tehát nem fogja érinteni.

Szekszárd. Adler Lipót ny. ezredes címe: Budapest, VI., Teréz-körút 37. A másik két új címe ismeretlen.

Szebb jövő. A nemesi családok armálisait — címeres nemesleveleit — nagyrésztben az Országos Levéltárban, a Nemzeti Múzeum levéltárában, a káptalanok — conventek —, vármegyék, továbbá magánegyének levéltáraiban őrzik, hitelesített másolatok ezekről a helyekről szerezhetők be. A nemeslevélben fel van tüntetve, hogy melyik király, vagy fejedelem kinek, mikor, miért adományozott nemességet s az adományozott címer is le van írva, végül az is kitűnik a nemeslevélből, hogy mikor s hol hirdették ki. Többen foglalkoznak nemességkutatással s vagy előleg alakjában, vagy pedig más alakban tetemes költségeket igényelnek, mielőtt még egyáltalában látni lehetne, van-e kiállítás eredményre. Pataky úrároly ny. csendőralezredes úr (Budapest, I., Díszter 3. sz.) — akinek a jegyzékében mintegy 10.000 nemeslevél szerepel — bajtársiasságból és hangsúlyozottan díjazatlanul ad a csendőrség tagjainak felvilágosítást, ha az érdeklődők válaszbélyeget küldenek.

118. Julász Géza ny. hadbíró-őrnagy címe: Debrecen, Szent Anna-utca 55. szám.

Szeretet. Mi is azt ajánljuk, kebeleztesse be a kölcsönt az ingatlanra. Ez ugyan költséggel jár, de biztosítékot nyújt önnek, hogy a pénze — legalább is az ingatlan értékéig — nem fog elveszni. Manapság ingatlanárveréssel nem igen lehet követelést behajtani, de olyan körülmények közt, mint írja, nem is volna értelme az árverésnek: újabb költség s ki tudja, volna-e eredménye egyáltalában. A gazdasági válság elmúltával az ingatlanok értéke emelkedni fog s ha Önnek most pillanatnyilag nincs szüksége a pénzére, várjon a behajtással, annál inkább, miután az illetőben a fizetési készsége megvan. A bekebeleztetésre vonatkozóan forduljon a községi jegyzőhöz, ott megkap minden felvilágosítást. A kért számat elküldöttük.

Hajdúnánás. Címe ismeretlen.

Végvár. A 4800—M. E. 1923. számú kormányrendelet értelmében minden magyar állampolgár szabadon használhatja anyanyelvét a magánéletben, üzleti forgalomban, valása gyakorlásában, a sajtóban és a nyilvános gyűléseken, továbbá bizonyos szabályozás mellett a hatóságokkal való érintkezésben is. A jelzett magatartás miatt csak akkor lehetne tehát eljárni, ha valamely helyhatósági szabályrendelet megszábná a magyar nyelvű felirat használatát is a kisebbségi nyelvű felirat mellett. Olyan országos érvényű szabályról, amely ebben a kérdésben álláspontot foglalna el, nem tudunk. Véleményünk szerint azonban magától értetődik, hogy ha valamely nyilvános felirat alkalmazása jogszabály alapján kötelező, annak magyar nyelvűnek kell lennie, a kisebbségi nyelvű felirat csak mellette vagy alatta szerepelhet.

1996. Ha a termelő megkapta a beváltási árat, 15 nap alatt köteles elszámolni a dohánykertésszel s ami neki jár, megfizetni. Ha nem teszi, az 1900. évi XXIX. t.-c. 31. §-ának 1. bekezdésébe ütköző kihágást követi el, mely magánindítványra üldözendő és a főszolgabíró elé tartozik. Visszatartott járandóságok miatt egyébként a rendes bíróság (járásbíró) előtt kell pert indítani.

Magyar
csendőr

Boross József

egyruházati intézetben megbízható minőségű árukat a legolcsóbban vásárolja. Összes nyomatványok és kószerek is kaphatók.

Kedvező fizetési feltételek

Budapest
VIII., Baross-tér 6.

Kérjen díjtalan árjegyzéket!

**Az egész világon
legjobb bevált,
legelterjedtebb írógép a**

REMINGTON

E. D. törm., Aszód. Tartalékos főhadnagy volt, címe: Debrecen, Kossuth-utca 45. szám.

Brassó. Semmiféle jogszabály nincsen, amelynek alapján valakit arra lehetne kényszeríteni, hogy házasságot kössön. Ha a nő bebizonyítja, hogy Ön házassági ígéretet tett s hogy ebből folyóan kiadási származtak, a bíróság megítélhet bizonyos összeget, de ez többnyire csak akkor szokott megtörténni, ha jegyesség állott fenn. A nő erkölcsi kártérítési igényét illetően olvassa el mult számunk 488. oldalán „H. L. Dad” jeliségű üzenetünket.

Öre, Szöny. Eljárásukban nem látunk szabálytalanságot, sőt azt kell megállapítanunk, hogy helyesen és tapintatosan viselkedtek. Az ügyel mégsem foglalkozunk, mert némi politikai háttére van, de az iratokat eltettük, egyszer majd hasznukat vesszük.

K. J. VIII. törm., Keszthely. Szmla Hugó volt tartalékos főhadnagy címe: Budapest, VII., Wesselényi-utca 18. sz. A másik úr címe ismeretlen.

K. th. Ivánc. Címe ismeretlen. A nevére valószínűleg hibásan emlékszik, vagy pedig más ezredbeli volt, mert a volt 32-es közös gy-ezred állományában ilyen nevű tiszt nem volt.

Ács. A volt 20-as honvéd népfőlkelő gy-ezred irattárát a zalaegerszegi alispáni hivatalban őrzik. Hajós Gyula tényleges főhadnagy volt, címe: Budapest, VII., Hársfa-utca 6. szám. II. em. 7.

Alduna. A 156.600—VI—b. 1925. sz. B. M. körrendelet a vonat indulása és érkezése közötti időt csak a napidíjak megállapításánál veszi alapul. A vezénylési pótdíj tekintetében a laktanyából való elindulás és a laktanyába való bevonulás között eltelt időt kell alapul venni. Önt tehát a levélben említett szolgálattal kapcsolatban egy adag vezénylési pótdíj megilleti. Őrskihallgatáson kérje, hogy a vezénylési pótdíj elszámolása megtörténjen.

Akna. Nyilvántartják, de azért jobb, ha szolgálati úton mielőbbi átminősítést kéri.

Dunapart. A kihallgatás szolgálati ügyben történik, napidíjat lehet felszámítani. Az ilyen berendeléseket azonban lehetőleg kerülni kell, mert a fegyverhasználatot vizsgáló tiszt úgy irányítja az utazását, hogy a kihallgatandó egyéneknek költségei ne merüljenek fel.

Kéziratok.

307. Azt üzenjük önnek, hogy a nyomozása megfelelő, közölni fogjuk. Az ősről bekért feljelentési fogalmazvány alapján azonban megállapítottuk, hogy a nekünk beküldött leírásban nem mondott igazat. Ön azt állítja a leírásban, hogy a szabőüzletben senki sem volt jelen, amikor a sértett a pénzt számolgatta s hogy csak később, helyi és személyi ismerete alapján jutott el a gyanúsított személyéhez, míg a fogalmazvány szerint a gyanúsítottat önnek mind a sértett, mind pedig a szabó is névleg is megnevezte, mint aki a kabátja ujját ott felvarratta, tehát nemcsak az ablakon keresztül nézett be a műhelybe. A csendőr kötelessége, de ékessége is az igazmondás. Nem restelte volna-e Ön, ha a nyomozása meg jelenik úgy, amint leírta s azok pedig, akik az esetet ismerik, észreveszik a füllentést? Kedvünk volna a nevét kiírni és így pellengérré állítani, de nem tesszük, reméljük megelégszik ennyivel.

Hazaszeretet. Kivonatossan közölni fogjuk.

T. J., Szil. Kivonatossan közöljük.

Szeged. Megfelel, közöljük.

Virradatvárók.

Írta: TÖRÖK SÁNDOR.

(5)

Szélesen, hosszan futott az égen, mint egy virágos, hímes szőnyeg, a Csaba-útja, hej, Csaba királyfi útja. Bizony lejött, arra jött le Csaba királyfi, a hős mondák fényes világában, arra járt le deli vitézekkel, izmos paripákon, ha bajba jutott a székely.

Nézte, nézte Szombathy Gábor. Bajban volt bizony, nagy bajban. Nézte a hunyorgó csillagokat, azok meg lebámultak reá, hidegen, keményen, tanács nélkül. Nem segítenek a Csaba királyfi vitézei, nem ám. Elszégyelte magát Szombathy Gábor. Hát így belélatnak azok a csillagok. Ejnye... megfordult. De akkor is látta, hogy hunyorgatnak egymásra a kis csillagok, renegát... renegát... renegát. Hü, azt a... sarkonfordult, bevágta az ablakot, hogy csak úgy ropogott, előrángatta a függőnyt. És mégis. Hiába. Csak benéztek, bekacagtak nagy gúnnyal a csillagok.

Úgy aludt el Szombathy Gábor, ahogy felöltözve végigvágta magát az égyon, zúgó aggyal, fejét párnája alá dugva a csillagok elől, a Csaba királyfi csillagjai elől...

VI.

Pálfalvát maga alá gyűrte a hosszú havasalatti tél. Csikorgó hidegben, csendes éjszakákon éhes toportyanok lopakodtak a fal felé s pusztították a jőszágot. Kemenes Ferencet még meg is marta egy csikasz, hogy karácsonyfának valót nézett a Sőhajtó-fenyves körül. Nem volt mit tenni ellene.

A fegyvert beszédték mindenkitől egy-egy nyugta ellenében s elvitték Vásárhelyre. Már akiét. A Vagányos Imre duplacsövű Lancastere a jegyzőnél ragadt, sok más egyébel együtt. A farkasok hát szabadon garázdálkodhattak. Ha összeállott négy-öt legény, hogy fejszével őrzik meg a magukét, abból rögtön lázadást jelentett a jegyző s másnap már csendőrök hajtották a fiúkat a vásárhelyi országúton. A jegyző szolgabíró akart lenni s gyűjtögette az érdemeket. Azelőtt pap volt. Kalugyer. Most mindenki minden lehetett. Volt zupásörmesterek lettek rendőrprefektusokká, egy mulatóhely tulajdonosa rövid ideig alispán volt Marostordában, aztán eltűnt az Okirályságban és birtokot vásárolt. A fizetőpincérek tanárok lettek, a tanárok uradalmi intézők, az intézők főispánok. Ilyen világ volt.

A faluban stutogtak egyet-mást Szombathy Gábor dolgairól, hogy így-úgy jó sora van Bukarestben, töméntelen pénzt keres, az oláh nagy urakkal egy követ fuj s tán még

Nem csak otthonát, Önt is felöltözteti a Központi Lakásberendező Vállalat

Bútorok, szőnyegek, vásznak, ruhaszövetek, káptósáruk legkorszerűbb felépítésű kedvezményvel.

Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 5. szám.

Telefon: 271-77.

Zenecakadémia-val szemben

Megbiztatunkat vidékre is elküldjük.

Pollák Rezső

„ALBA” cipoaruhaza
Székesfehérvár

Hér- és lakó-sima zsupacipők, csizmák, női és gyermekcipők a legjobb b. szerzési forrása. Kérjen képez árjegyzéket!

BÚTOR

látás, modern kivitelben, kényelmes részletek felépítésre kapható:

KISIPARI TERMÉKEK BÚTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66. sz.

Bútor legkorszerűbb részletre

legkorszerűbb, legnagyobb v. ábszékben

NEMZETI BÚTORVÁZNA

Dohány-utca 39. és 40. szám (Kisvárd-utca sark)

meg is házasodik ott, oláh fátát vesz feleségül s Bede Julis füstre akaszthatja a nagy szerelmét.

Julisnak is fülébe szaladtak a hírek, gyorsan jár az efféle, kivált ha viszik. Pedig viszik.

Tocuné a falu szája, főzni segített a jegyzőék konyháján s ő jött meg az első hírrel a Bede-portára. Nem esett be ajtóستól persze, mert okos asszony volt.

— Hej-haj — elhümmögött egy kicsit — cudar népség a férjember, attól kezdve, hogy jártányi lesz, addig míg meleg.

— Na — piritott rá az öreg Bedéné, takaros, tiszta, öreg asszony — tán valami szerelmi bánatja van Tocuné?

— Sej, nincs énnekem, dehogyan van nekem, dehogyan. Csak a lelkem Julisomat őrizze meg az Isten attól, hogy neki legyen. A mi időnk lejárt már.

Hallgattak egy kicsit. Bíróné asszony — így hívták még a falubeliek Bede Mózesnét, az ura régi hivataloskodása után — pedzette már, hogy van valami a Tocuné begyibe, de nem bizgette. Majd kiköpí, ha nyomja. Nyomta. Ki is köpte.

— Hej, lelkem bíróné asszony, sose tudja az ember, kibem mi lakik.

Várt egy kicsit. Nem kérdezték, folytatta.

— A vén Szombathy fia is, ez a Gábor, ki hitte volna, hogy olyan hamar benfentes lesz Bukarestben.

— Gábor?

— Az hát. Azt mondják, a legnagyobb generálisok háznál úgy jön-megy, hogy még nem is kocog az ajtón. Csudamód megszerették. Dehát nem is csoda... nem csoda. Szép szál gyerek, ügyes gyerek, hát az asszonyok beszerették.

Hümmögött még egy kicsit Tocuné, két nagy krokodil-könnyet is kiengedett s azt mondta:

— Szegény Julis, szegény Julis.

De már erre méregbe jött az öregasszony.

— Hallja Tocuné, ne sajnálkozzon itt a fülembé, mert úgy kiteremttem innen, hogy a lába se éri a földet. Mit sáptozik itt, né te oda.

Tocuné elővette a sértődős képét.

— Jól van, bíróné asszony, jól van, jól, elmegyek én magam is. Nem akartam én semmi rosszat, csak hát az ember az igazat megmondja s betörök a fejét. Nem baj no, elmegyek én, nem zavarok én itt többet. Aggyon Isten.

Elment. De a fullánkját otthagya s az belétörött az öregasszonyba. Másfelől is suttogtak, puszogtak az emberek — Tocuné nyelve messze elért — s meg kellett tudnia egy-kettőre Julisnak is.

Hát megtudta. Még a szemét sem nyitotta kerekébbre. Csak simogatta az anyját szelíden:

— Ne féljen semmit édesanyám, visszajön Gábor. Hova lennék, ha minden rossz szóra nekiszomorodnék. Az egyik fülembé, a másikon ki.

Az öreg Bede is ezt vallotta.

— Hagyni kell, hogy beszéljenek, azért varjú, hogy károgjon. Nem árt vele senkinek.

Szombathy Dénes is védte a fiút.

— Jó, derék legény is, csak hirtelenkedvű egy kicsit. Nem kell adni a hírhordozókra semmit. Irigylik a fiút, ennyi az egész s még mindig jobb szeretem, ha irigye van, mintha sajnálója.

Ennyiben maradtak egyelőre. De nem sokáig. Mélyebb gyökerei voltak a dolognak. Egy napon Tocuné szerit ejtette, hogy beszéljen a lánnyal és elmondta, hogy a segédjegyző úr erősen érdeklődik iránta s szeretne beszélni vele. Julis

persze kitért előle okosan. Nem szokott ő legényekkel járni, neki vőlegénye van már, azt várja haza. Erre aztán megint jöttek a hírek egy ideig Gáborról. Tocuné csöpögtette el terjedelmesen, amit itt-ott felszedett s amikor már eléggé megvetette az ágyat, megint előállott az üzenettel. Hogy a Ciceu segédjegyző úrnak se éjjele, se nappala miatta, se nem eszik, se nem iszik, már igazán elemészti magát a nagy búbanatban.

Most már jól látta Julis, honnan fúj a szél s jónak látta elmentseni a fonalat végképp, hát megmondta kerekén.

— Nézze Tocuné, nekem több hirt ne hozzon, értette-e? Nekem mátkám van, arra várok, jól tudhatja, én senkinek a legyekését nem fogadom.

— Jaj lelkem, virágszálam, — így, Tocuné, — szép, szép dolog a mátkaság, dehát vajjon a legény érdemli-e ezt a nagy hűséget?

— Az már az én dolgom, abba ne ártsa magát, jobb lesz.

— Na, na, ne olyan fennen lelkem-rubintom... Sz'e érts a szóból, az feleségül venne, aztán mához egy esztendőre jegyzőné lehetnél, de még szolgabíróné is, ha jól megy. Már pedig megy, mert ez igen ügyes ember, s úgy szereti a felsőbbé, hogy az csuda. Nagy nagysága lehetsz Julis, csak az ujjadat kell kinyujtanod.

Julis fehér homloka elpirosodott.

— Hallja, de most már aztán elég legyen. Hordja el magát innen, de rögtön.

Az öregasszony leforrázva hagyta ott s még aznap délután az irodában elmondott mindent Ciceunak. Sokáig puszogtak ott ketten a cigánytrombitással s Tocuné, mikor eljött, sustorgó bankókat bogozott a zsebkendőjébe.

Alig telt el egy hét, Tocuné elfogta az öreg Bedét az utcán.

— Jó, hogy elkapom bíró uram — a jegyzőné naccsága kéri szépen a Julist, hogy hallotta, milyen szép hímezni való virágokat tud előrajzolni, kéri, hogy menjen el hozzá vasárnap délután s rajzolja neki vaj' egyet. Megmondtam volna Julisnak magának, de neheztel rám a szentem, aztán nem is akarok a szemé elé kerülni.

Vasárnap délután hát elment Bede Julis a jegyzőékhez. Végigmegy a nagy udvaron, fel a tornáca, zárva van.

Az istálló felől bujt elő a jegyzőék idegen cselédje, felkiabált:

— Az iroda felől menjen.

— A lakásba hívtak — szolt vissza Julis.

A cselédleány vállalt vont.

— Ott vannak az irodában.

Julis tévővázott. Elment az épület tulsó felére az iroda ajtóhoz. Kopogott.

— Szabad.

Mintha ismerős lenne ez a hang. Belép. Ciceu segédjegyző terpeszkedik a bórdíványon, pőfékelve. Felugrik. Ki van kenve-fenve cudarul, még a szurokfekete haja is fénylik a zsirtól.

Julis megállott az ajtóban.

— Jó napot, szép lány — vigyorgott a cigány, — jöjjön beljebb, ne féljen semmit...

— Engem a jegyző úr felesége hivatott.

— Úgy? még korán van. Talán még alusznak, szoktak így ebédután. Addig majd beszélgetünk egy kicsit, Julis a kilincsre tette a kezét.

— Akkor majd eljövök később — s féllába már a küszöbön volt. Ciceu odaugrott villámgyorsan, — mielőtt ki-

A ruhaszövet minősége bizalom dolga.

Egyedül csak a szövetet előállító posztógyáros képes tényleges garanciát nyújtani arra, hogy valóban nemes tiszta gyapjút használ föl; csak ő tudja, hogy a **szövetben belüli** milyen értékek vannak. A tartós minőséget tekintve **árakban is csak az elsőkézből** minden közvetítő drájtásától mentesen a posztógyártól közvetlenül történő vásárlás nyújt igaz előnyöket.

Posztógyárunk állandó szerződéses szállító a, mérlekszabáságunk pedig a m. kir. esendőrseg részéről — évek óta egyedülállóan — **okiralt a ismerésben részlenül állandó szerződéses** felruházója. Tekintse meg örsére küldött miniatúrákat. Kivanaságra más miniatúrákat is díjmentesen küldünk és kedvező fizetési módokat adunk.

TRUNKHAHN

Posztógyár és Ruhagyár Rt. Magyarországi katolikus kézben levő egyetlen posztógyára. Budapest, I., Lenke-út 117. Ötven év 1922 óta 300 munkással.

NE FELEJTSE EL ELŐLVASNI A
BORÍTÓLAP HÁTSÓ OLDALÁN A

REMINGTON

írógép hirdetést!

léphetett volna, visszarántotta. Ráfördította a kulcsot s zsebrevágta.

Julis falféher lett.

— Mi ez?

Ciceu aprókat lihegett és végigtörölte verejtékező homlokát.

— Beszélgetni... izé... szeretnék... üljön le...

— Nem ide jöttem. Erresszen ki azonnal.

A cigány ragyás arcán pokoli röhej rezgett végig.

— Nem ide? Hát hova? Nem baj. Most itt vagy és eldiskurálunk galambom. Kevés időnk van és rátérek az ügyre. Mért nem hallgatsz te meg? Mit akarsz? Arra a szélhámosra vársz? Arra az álszent gazemberre? Hallottad, hogy nemsokára nőszül? Ó, az a pipogya fráter.

Julis szemei rávillantak.

— Ne merje szidni...

— Nem, nem szidom én, ó dehogy — s a lányhoz ugrott, átkapta a derekát — nem szidom — lihegte — nem...

Bede Julis megfeszítette izmos, karcsú testét s egy rántással kitepte magát a kis hörcsögember öleléséből. Az asztalhoz ugrott. Felkapta a nehéz petróleumlámpát. A cigány meglapult, mint a macska. Ugrani készült. A lány felemelte a lámpát. Egyszerre pattant fel a férfi s repült a lámpa. A segédjegyző megtántorodott és előreesett. A halántékát érte a lámpa alja. A lány odaugrott a kapálózó emberhez és a zsebébe nyult... a kulcs... a férfi rúgott, karmolt és harapott, mint a veszett macska... itt... itt... megvan... a kulcs... Julis falféheren tántorodott vissza... a férfi a kezébe harapott... még egy pillanat... az ajtóhoz rohant... elfordította a zárat... és ki... ki, a levegőre.

Zúgott a feje. Mi lesz? Okos lány volt. Abból a ravasz, de egyenes, bosszúálló, de túró határorfajtából. Ha elmondja otthon, abból emberhalál lesz. Az apja leüti ezt a vadállatot. A törvénytől meg hiába keres igazságot ez ellen. Senkinek se szolt. Dugdosta, titkon pólyálgatta a megharapott kezét s hallgatott. Azt hitte, most már rendbe jön minden.

A segédjegyző se dicsekedett a dologgal, de leste az alkalmat, hogy valahol belekössön a Bede-familiába. Az alkalom nem jött, hát csinált. Hiszen olyan könnyű volt.

Egy reggel szembejött rá a vén Bede az iroda előtt. Leszegett fejfel ment az öreg, kikerülve a kikerülendőket, azzal az óvatos járással, amit megszoktak ebben az időben a népek. Rászolt.

— Hé öreg. Hát a süveg mitől jó?

Megállott a vén Bede s megtámaszkodott a botján.

— Nekem szolt az úr?

— Noked, noked ebatta bitangja.

— Hm — megsodorta a bajuszát az öreg — nem volt személyes ismeretségem az úrral, aztán meg öregebb is volnék, úgy nézem.

A vége az lett, hogy csendőrrel vitette be a község-házára s megmondta neki a tanácssteremben:

— Vagy izensz a leányodnak, hogy jöjjön, kérleljen meg szépen, akkor kieresztelek, vagy huszonötöt veretek rád, vén akasztófaravaló. Megértetted?

— Igenis, hogy meg.

— Hát válassz.

A vén Bede körülnézett.

— Itt történik a botozás?

— Itt.

— Hát — mondta szinte derült nyugalommal — akkor kezdhettek. Úgyis rég nem volt botozás Pálfalván. Úgy emlékszem negyvennyolcban volt utoljára. Hát annyit mentünk most visszafelé, hetven-nyolcvan esztendő.

(Folytatjuk.)

Használjunk **Schmoll Pastát** Magyar gyártmány

Pályázat.

1. Nagy János póstakocsis, tudva, hogy az Amerikából érkező levelek nagy része pénzt tartalmaz, egy ilyen levelet felbont, hogy az abban levő pénzt eltilalajdonítsa. A borítékban azonban nem volt pénz, csak levél, amit Nagy elolvasás nélkül visszahelyezett, a borítékot leragasztotta és a címzettnek kézbesítette.

2. Horváth Gábor és Nemes Péter, akik már régi haragosok, a kocsmában két szemben lévő asztalnál isznak. Összeshatóznak, átkiabálnak egymáshoz, majd Horváth Gábor felkap egy sörösüveget és Nemes Péter felé dobja, hogy azzal megüsse. A sörösüveg azonban célt tévesztve, a szoba közepén függő petróleumlámpának repül neki, minek folytán a lámpa eltörik és az égő petróleum a szoba közepén álló Szabó István fejére és kezére fröccsen. Szabó István ennek következtében húsz napon felül gyógyuló testi sérülést szenved.

3. Pál Miklós durva, goromba természetű ember, aki — főleg ittas állapotban — a feleségét bántalmazni szokta. Ezúttal ismét összeszólkozott a nejevel s bottal meg akarta verni. Az asszony férje fenyegetése elől a padlásra menekül, de a férje oda is követi. Az asszony rémületében leugrik a padlásról, hogy a szomszédékhöz meneküljön, de olyan szerencsétlenül, hogy a fejére esvén, koponyaalapi törést szenved és azonnal meghal.

Röviden le kell írni, hogy a fenti cselekmények tettese követték-e el bűncselekményt vagy sem s ha igen, melyet? A választ röviden meg kell indokolni.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: szeptember 15. A legjobb pályázatot díszes és értékes asztali dobozzal jutalmazzuk. Az eredményt az október 1-i számunkban fogjuk közölni.

Kinek van szép írása?

eimű pályázatunkra száznál több pályázat érkezett, legtöbb a pályázat lejártának utolsó napjaiban. A pályamunkákat, eme nagy számukra való tekintettel, a rendelkezésünkre állott idő alatt nem tudtuk feldolgozni, azért az eredményt csak a következő számunkban közölhetjük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, VI., Rózsa-u. 111. — Felelős üzemvezető: Gyóry Aladár.

Ha fotografál, nem halad

a korról a most megjelent árjegyzékünk nélkül! Díjtalanul küldjük az előnyös alkalmi vételek listájával.

Hatschek és Farkas

(Hata)

szaküzletel

F 6: IV., Károly-körút 20.
F 16k: VI., Andrássy-út 31.
VII., Rákóczi-út 80

Csendőrök

a **TRIBON**-nál vásároljanak!

Budapest, VIII., Üllői-út 14. el.: J. 392-85 és 312-57

Kedvező fizetési feltételek.

Egyenruhaszövegek, bálósáruk, női és férfi fehérnemű, selyem, költő- és szövőtáru, kesztyű, harisnya, paplan, cipő.